

Puheenjohtajan vaalin tulos

Arvo Elf (Vaalivaliokunta): Vaalissa annettiin 183 ääntä, joista 2 hylättiin. Niilo Hämäläinen sai 118 ääntä ja Vihtori Rantanen 63 ääntä.

Puheenjohtaja: Koska puheenjohtaja Niilo Hämäläinen on saanut huomattavasti suuremman äänimäärän kuin toinen puheenjohtajaehdokas eli 118 ääntä, katson, että olemme valinneet SAK:n puheenjohtajaksi puheenjohtaja Niilo Hämäläisen.

Vaalin tulos vahvistettiin.

Vaalin tuloksen johdosta lausui Vihtori Rantanen: Pyydän lausua parhaimmat onniteluni SAK:n äsken valitulle puheenjohtajalle ja kiitän teitä, hyvät toverit, siitä yhteistyöstä, joka on yli 20 vuotta Vähiämme vallinnut.

Te olette nyt siirtäneet minut niin sanotulle ukkojen penkille. Minä en tästä ole katkera. Elämä on sellaista, että jonakin päivän tullaan tiettyihin tehtäviin ja jonakin päivänä niistä myöskin lähdetään. Minä vakuutan teille sen, että minä en tule asettamaan kalikoita ammattiyhdistysliikkeen tielle. Ehkä minulla siihen pieniä mahdollisuuksia olisi, mutta koska olen kasvanut ammattiyhdistysliikkeessä ja parhaimmat vuoteni elänyt sen mukana, en sitä tee.

Toivon, että te hoidatte asiat oikealla tavalla, jotta tänään, huomenna ja sitä seuraavina päivinä, viikkoina ja kuukausina ja vuosina tehtävät ratkaisut koituisivat palkansaajien parhaaksi.

-Tällä liikkeellä ei saa olla mitään sellaisia sivuvaikutteita tai sivutekijöitä, jotka häiritsevät liikkeemme päätyötä, ja se työ on palkkatyöntekijäin sekä taloudellisen että sosiaalisen ja kulturellisen aseman parantamista.

Niilo Hämäläinen, kun nyt siivoan työhuoneeni Sinua varten, niin toivon, että pystyn siivoamaan siinä mukana myöskin kaikki ne esteet, mikä ovat olleet tai mitä on sanottu olevan ammattiyhdistysliikkeen yhtenäisyyden luomisessa. Kun Sinä aloitat tämän työsi — tiedän sen kokemuksesta — että ei se ole helppo tehtävä. Tänä päivänä Sinulla on ystäviä. Mutta tämän päivän ystävät saattavat olla huomenna Sinun vastustajiasi. Minä olen sen tänään todennut. Sinä toteat sen jonakin toisena päivänä. Mutta uskon, että Sinulla on tarmoa, voimaa ja kykyä hoitaa näitä kysyksiä oikealla tavalla ja toivotan mitä parhainta menestystä.

Kiitoksia teille, toverit!

Puheenjohtaja Niilo Hämäläinen: Hyvät toverit! Olen suuresti liikuttunut siitä vastuusta, joka minulle on annettu, ja siitä luottamuksesta, minkä te olette minulle tänä päivänä antaneet. Mutta tänä päivänä ennen kaikkea haluan kiittää puheenjohtaja Rantasta kaikesta siitä työstä minkä hän on 20 vuoden aikana ammattiyhdistysliikkeessä tehnyt. Minun on todettava se, että puheenjohtaja Antdkaisvainaa ja Rantanen ovat olleet niitä opettajia, jotka ovat opettaneet minulle ammattiyhdistysliikettä. Antikainen oli niemnomaan mies, joka minut on ammattiyhdistysliikkeeseen palkannut ja Rantanen on ollut mies, joka näinä viimeisinä vuosina on ollut tukenani hoitaessani vaikeata maa-seututyöväen liittoa.

Uskon, että tulkitseen teidän kaikkien ajatukset; jos meillä olisi tässä ruusuja, jotka voitaisiin nyt Rantaselle ojentaa. Taivon, että nämä mursut tänne jostakin löytyvät. Ja uskon, että tulkitseen myöskin toisen puheenjohtajan Hautalan ajatukset esittäessäni myöskin häneltä ne kii-

tokset siitä työstä, jonka Rantanen »n ammattiyhdistysliikkeessä tehnyt.

On sanottu, että Rantanen ei ole unohtanut vaikeassa asemassa olevia liittoja. Minä uskon ja toivon, että voisin jatkaa tätä samaa linjaa

Tiedän, että tämä tämänpäiväinen päätös on minulle henkilökohtaisesti vaikea. Rantanen ilmoitti, että hän tulee tukemaan ammattiyhdistysliikettä. Toivon, että hän tukisi myöskin minua niissä vaikeissa ratkaisuisissa, vaikeissa tehtävissä, joka näinä päivinä käsiini siirtyvät. Uskon myöskin, että saan vilpittömän tuen täällä valittavalta työvaliokunnalta ja valtuustolta. Uskon saavani myöskin tuen teidän kauttanne kaikilta tämän maan järjestyneiltä työntekijöiltä, sillä ilman tätä tukea ei näitä asioita varmasti pystytä hoitamaan.

Täällä on näinä päivinä sanottu, että SAK-laisen ammattiyhdistysliikkeen asema ja osuus suomalaisessa yhteiskunnassa on tunnustettu, ja näin ollen, kun tämän tietää, on selvää, että tehtävät ammattiyhdistysliikkeen johdossa ovat myöskin sen mukaiset. Toivon, että ohjenuoranani tulee olemaan suora ja rehellinen toiminta suomalaisen työmiehen hyväksi ja suomalaisen yhteiskunnan parhaaksi.

Samoin toivon, että hyvät suhteet, joita puheenjohtaja Rantanen on hoitanut niin itään kuin länteen kaikkiin niihin maihin, joissa hänellä on ollut kosketusta ammattiyhdistysväen kanssa, tulisivat säilymään samanlaisina.

Puheenjohtaja Rantanen sanoi, että vaikeuksia on. Tiedän, että ne ovat olemassa ja että ne ovat suuret, mutta luotan ja uskon teidän yhteisellä tuellanne näistä selvittävän ja eteenpäin päästävän Kiitoksia.

Viljo Kuukkane n: Hyvät ammattiyhdistystoverit. Jättäessäni nyt toisen puheenjohtajan paikan pyydän puolestani kiittää erittäin hyvästä yhteistyöstä, joka minulla on ollut kaikkien SAK:n jäsenliittojen sekä hyvin suuren jäsenistöjoukon kanssa näiden viiden vuoden ajan, jotka olen tätä puheenj ohtajatehtävää hoitanut. Samalla toivotan menestystä nyt valituille uusille puheenjohtajille ja toivon, että he pystyvät entistä paremmin jatkamaan sitä työtä, jota me olemme tähän asti tehneet. Tulen myöskin omasta puolestani kaikin voimin tukemaan tätä jälleerakennustyötä. Kiitoksia.

Puheenjohtaja Arvo Hautala: Hyvät toverit. Kiitän edustajakousta saamastani luottamuksesta ja toivon, että tulevien vuosien aikana toimintani osoittautuisi tämän luottamuksen arvoiseksi. Luulen, etten erehdy, jos mainitsen, että edessä on todella vaativa tehtävä, ja toivon, että me voisimme valittavan SAK:n työvaliokunnan, valtuuston ja erikoisesti SAK:n puheenjohtajan kanssa sopeuttaa työrytmimme niin, että se koituisi tämän maan palkkatyöläisten hyväksi. Uskon, että SAK:n nyt eroavat puheenjohtajat ovat tehneet arvokasta työtä maan palkkatyöläisten hyväksi. Uskallan sen lisäksi, mitä täällä puheenjohtaja Hämäläinen mainitsi, todeta, että se aika joka on lähimenneisyudessa, on ollut erittäin vaikeata aikaa, ja itsekkäistä syistä toivon, että nyt alkava toimintakausi olisi helpompi. Mennyt aika oli ryntäystä SAK-laista ammattiyhdistysliikettä vastaan sen hajoittamiseksi. Nyt rynnäköidään SAKrlaisen ammattiyhdistysliikkeen muodostamiseksi kaikkien maan palkansaajien yhteiseksi ja yhtenäiseksi järjestöksi. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi meidän kaikkien kannattaa tehdä epäiteisestä työtä ja toivon, että se koituu koko maan palkansaajaväestön hyväksi ja onneksi.

Kiitän vielä toveri Kuukkasta siitä työstä, jota hän on tehnyt toisen puheenjohtajan tehtäviä suorittaessaan. Kiitos!

Veikko Ahtola (Työvaliokunta): Hyvät toverit! Yleisvaliokunta koontui äsken ja antoi minun tehtäväkseni esittää edustajakokoukselle, että entiselle SAK:n puheenjohtajalle Vihtori Rantaselle maksetaan hänen ansiotaan vastaava palkka siihen asti kunnes yhteistoiminnassa työvaliokunnan kanssa Vihtori Rantasen toimeentulo tulee hoidetuksi, ts. uusi taimi hänelle hoidetuksi.

Tämä on yleisvaliokiinnin yksimielinen esitys, ja minä toivoisin, että edustajakokous voisi tämän yksimielisesti hyväksyä. Sen jälkeen palaisin tapaukseen Kuukkanen.

Puheenjohtaja: Voidaanko Ahtolan tekemä esitys hyväksyä yksimielisesti? (Kokouksesta: Hyväksytään!)

Yleisvaliokunnan tekemä esitys hyväksyttiin.

Vaikko Ahtole: Entisen puheenjohtajan Viljo Kuukkasen kohdalla yleisvaliokunta esittää, *efää* Kuukkaselle maksettaisiin myöskin hänen ansiotaan vastaava palkka ja valittava työvaliokunta neuvottelisi Viljo Kuukkasen kanssa siitä, että hän edelleenkin jäisi SAK:n palvelukseen. Hänen kohdallaan on ajateltu työehtosopimus- ja palkka-asiajn jaoston tehtävien hoitoa. Ehkä edustajakokous voisi tämänkin asian yksimielisesti hyväksyä?

Puheenjohtaja: Voitaneen hyväksyä SAK:n entisen toisen puheenjohtajan Kuukkasen kohdalla yleisvaliokunnan esitys, jonka Ahtola äsken esitti? (Kokouksesta: Hyväksytään!)

Yleisvaliokunnan ehdotus hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Kun täällä on puheenjohtajien valintojen johdosta käynteissä puheenvuoroissa annettu tunnustusta puheenjohtajien työlle, niin minä uskon tulkitsevani tämän asian oikein, että kok edustajakokous yhtyy niihin sanontoihin, mitä täällä on sanottu, samalla uskon, että koko edustajakokous on valmis yhtymään niihin sanoihin, jotka täällä on osoitettu uusille puheenjohtajille, että onnistuisivat tässä suuressa ja vaikeassa tehtävässään.

Tämän jälkeen totean, että puheenjohtajakysymys on loppun käsitelty.

Työjärjestyksen 17. asia: "SAK:n puheenjohtajien vaali" oli tullut loppuunkäsitellyksi.

Jatkettiin sosiaalipoliittisten esitysten käsittelyä.

Puheenjohtaja: Palaamme asian n:o 12 käsittelyyn: sosiaalipoliittiset kysymykset.

Jatkokeskustelu:

Raimo Tahvanainen (Paperiteollisuustyöntekijäin Liitto): Kantanan Olavi Koskisen tekemää ehdotusta.

John Lannervo (Kiinteistötyöntekijäin Liitto): Herra puheenjohtaja. Hyvät edustajatoverit. Talonmiesten työaikakysymys on ollut vireillä jo vuosikymmeniä. Asia on ollut esillä SAK:n 6., 7. ja 8. edustajakokouksissa. Tästä huolimatta asia on edelleen ratkaisematta ja alan työntekijät ovat työaikalain ulkopuolella. Entistä ajankohtaisempaan tulee tmyös esille talonmiesten saaminen työaikalain piiriin, kun lähes kaikilla muilla aloilla on sanotun lain muuttamisen johdosta kehitys kumemassa 40-tuntiseen työviikkoon. Ei ole hyväksyttävää se olotila,

josta useat kymmenet tuhannet talonmiehet joutuvat työskentelemään pitkällä ja säännöstelemättömillä työajoilla, usein jopa 16-tuntisia tyä-piä tehden.

En käytä kokouksen aikaa tämän pitempään. Täällä on esityksessä sivulla 74 liittomme tekemä esitys. Yhtyen ammattiosaston ja liiton tässä asiassa tekemään esitykseen ehdotan edustajakokouksen päätet-täväksi seuraavaa:

Edustajakokous toteaa talonmiesten saattamisen työaikalain piiriin yhdenvertaisina muiden alojen kanssa olevan kiireellisin tehtävä työ-lainsäädäntökysymyksistä ja jättää työvaliokunnan tehtäväksi toimia tä-män päätöksen toteuttamiseksi käyttämällä koko ammattiyhdistysliik-keen arvovaltaa ja työväenryhmien myötävaikutusta eduskunnassa.

Hugo Kostiainen (Kiinteistötyöntekijäin Liitto): Kannatan John Lannervon tekemää ehdotusta.

Erkki Tingander (Puutyöväen Liitto): Hyvä puheenjohtaja! Hy-vät edustajatoverit! Puutyöväen Liitto on tehnyt tälle edustajakokouk-selle esitykset eläkeikärajan alentamisesta, ja tämä esitys on hyvin tär-keä tässä vaiheessa siksi, että nykyisin teollisuuden työvauhti on en-tistään enemmän kiristynyt työn voimaperäistymisen ja kaikkien mui-den menetelmien johdosta.

Tämän takia työnantajat entistään enemmän alkavat syrjiä vanhem-pia työntekijöitä. Kun vielä otetaan huomioon se, että sarjatuotannol-lisen teollisuuden vaikutus myöskin on hyvin huomattava noin henki-lökohtaisesti rasittavana mekaanisessa puunjalostusteollisuudessa niin-kuin muuallakin, niin lähinnä tämän koneistamisen ja automatisoinnin osalta työvauhtia entisestäänkin kiihdytetään, niin toisaalta työttömyys tämän johdosta kasvaa jatkuvasti. Tämä vaikeuttaa hyvin huomatta-valta osalta vanhempien työntekijöiden työhönpääsyä ja työssä olemista, koska vanhemmat työntekijät eivät tahdo jaksaa eivätkä pystyvä ole-maan mukana siinä työvauhdissa, mitä nykyisessä teollisuudessa vaaditaan. Kun teollisuuden työntekijämäärän supistuessa vanhemmat työn-tekiä joutuvat työttömiksi, heidän on hyvin vaikea tämän jälkeen saada enää ammattiaan vastaavaa työtä. Tämän johdosta he joutuvat joko toisarvoisiin töihin tai sitten kokonaan työttömiksi. On aivan sel-vää, ettei kukaan työttömänäkään lopputikänsäkään voi olla, ja sen takia olisikin hyvin tarpeellinen kysymys tämä eläkeikärajan alenta-minen.

Kannatan Puutyöväen liiton tekemää esitystä eläkeikärajan alentami-sesta.

Matti Hyvönen (Tekstiililaitosmiesten Liitto): Esitysvihkasen si-vuilla 76—84 puhutaan vuosilomalain palkanmaksuperusteista. Siinä esi-tetään viikko- ja kuukausipalkalla työskentelevien palkanmaksuperus-teet, jonkinlaisena esimerkki tapauksena, jota pidetään kokolaila onnis-tuneena nähtäväksi. Tällöin ei huomata erästä seikkaa, mikä tässä lain sanamuodossa on ja mikä on aika epäonnistunut. Siinä nimittäin sano-taan niin, että viikko- ja kuukausipalkkana työskentelevä työntekijä saa palkkansa sen mukaan kuin hän olisi työssä loma-aikana. Jos nyt käy niin, kuin on käynyt, että loma-ajan edellä tuotantolaitos siirtyy vajaille työviikoille, niin käykin sillä tavalla, että työntekijä ei saa palkkaansa tässä tapauksessa niin suurena kuin sellaiset työntekijät, joi-*den palkka maksetaan koko kuukauden ansion mukaan. Näin meillä on käynyt esim. Tampereella Finlaysonin tehtaalla vuonna 1963. Siellä olevat laitospmiehet joutuivat vajaille työviikoille vähän ennen kesälo-mien alkua ja saivat palkkansa sitten nelipäiväisten työviikkojen mu-

kaan. Tämä on tietysti epäoikeudenmukainen tilanne, mutta lain kirjain antaa mahdollisuuden tämmöiseen menettelyyn. Työnantaja oli samaa mieltä, että tämä ei ole oikein eikä lain henki ole tämä, mutta ei kuitenkaan suostunut maksamaan palkkaa kuin viiden päivän mukaan.

Tässä meidän mielestämme olisi kohta, joka laissa olisi korjattava, ennenkuin sitä noin yleisluontoisesti voidaan pitää minään esimerkkinä, ja tätä ehdotammekin SAK :n tulevan työvaliokunnan harkittavaksi, kun se sosiaalipoliittisia kysymyksiä käsittelee.

Pentti Mäntysalo (Lasi- ja Posliinityöväen Liitto): Toveri puheenjohtaja, hyvät edustajatoverit. Sellaisilla fyysisesti ja henkisesti erittäin rasittavilla työaloilla, mitä lasi- ja posliini ovat, merkitsevät sosiaalipoliittiset kysymykset paljon. Ehkä keskeisimpänä näistä asioista ovat eläkeikärajan alentaminen sekä eläketurvan parantaminen ja yhdenmukaistaminen. Kentältä saamien vaikutteiden perusteella pyydän yhtyä Pyytyöväen Liiton ehdotukseen eläkeikärajan alentamisesta sekä Suomen Rakennustyöväen Liiton ehdotukseen väMmiäiseläketurvan korottamisesta. Myös pyydän kannattaa täällä tehtyä ehdotusta, missä ehdotettiin erikoisjaoston valitsemista näiden asioiden hoitamista ja eteenpäin viemistä varten.

Uskoisin, että tässä edustajakokouksessa valittava SAK:n tuleva työvaliokunta samoin kuin nyt valitut puheenjohtajat tuntevat yhteisen vastuun — korostan erikoisesti "yhteisen vastuun" ja velvollisuuden tunnetta — yhteisiä asioita hoitaessaan, ettei viiden vuoden kuluttua tarvitse yhden henkilön päätä jälleen panna vadille!

Antero Savinen (Suomen Työläisliitto):•• Samalla kun kannatan Suomen Rakennustyöväen Liiton esitystä vuosilomalain muuttamisesta siten kuin edustaja Oksanen täällä on sen esittänyt, haluaisin lisäyksenä esittää seuraavaa:

Koska voimassa olevan vuosilomalain mukaan yhden ja kymmenen vuoden väli on nähdäkseni liian suuri marginaali, pitäisi lomalaissa olla määräys myös 5 vuotta työnantajaa yhtäjaksoisesti palvelleiden työntekijäin kohdalla. Tämä sen vuoksi että harvemmissä tapauksissa työsuhde kestää kymmentä vuotta. Onhan yleisesti tunnettua, että työnantajat pyrkivät työsuhteen purkamiseen lyhyempien palvelusaikojen jälkeen.

Esitän, että tulevan SAK:n johdon tulisi ottaa tehtäväkseen, että yhteistoiminnassa eduskunnan kanssa saataisiin vuosilomaan korjaus 5 vuotta yhtäjaksoisesti työntekijää palvelleiden työntekijöiden kohdalla siten, että vuosiloman pituudeksi tulisi 22 lomapäivää. Tämä esitys on sen lisäksi, mitä edustaja Oksanen esitti vaarallisten töiden sekä nuorten työntekijöiden kohdalla. :

Voitto Pahlman (Suomen Työläisliitto): Pyydän kannattaa Savisen tekemää esitystä.

Kaisu Weckman (Tekstiilityöväen Liitto): Arvoisat edustajakokosuvieraat, hyvät toverit. Haluaisin kiinnittää edustajakokouksen huomion Tekstiilityöväen Liiton esitykseen naisten yötyön ja ylityön kieltämisestä vuorotyön aikana. Esityksessä todetaan, että naisten yötyön osittain salliminen on johdannainen koko talouselämää puristavasta työttömyydestä. Jos saisimme turvatuksi työtä jokaiselle sitä haluavalle, olisi silloin mahdollista mennä kokonaan naisten yötyön kieltöön ja sijoittaa nämä naistyöntekijät muille aloille tai muihin ammatteihin päi-

vätyöhön. Naisten yötyön kieltämisestä on keskusteltu paljon. Siitä on olemassa myös eräviä mielipiteitä. Naisten yötyötä puolustetaan kuitenkin lähinnä työllisyysnäkökohdilla, muuten sen lopettamista pidetään toivottavana ja perusteltuna myös terveydellisistä syistä. Naisten yötyön kieltäminen on hyväksytty myös kansainvälisissä sopimuksissa. Yötyön kieltämistä koskeva laki on voimassa vuoden 1968 loppuun. Sitä ennen olisi tämä asia käsiteltävä perusteellisesti ja ammattiyhdistysliikkeen tulisi määrittellä siihen kantanasa. Mikäli päädytään naisten yötyön salalmlseen, olisi lailla säädettävä työolosuhteiden järjestäminen niin, että naistyöntekijöille tulee taatuksi riittävän pitkä ja häiriintymätön lepoaika päivällä. Sen turvaamiseksi olisi järjestettävä mm. lasten päivähoito yövuoroviikolla siten, että perheenäidin ei tarvitsisi lepoaikanaan huolehtia lapsistaan. Myös muiden erikoisjärjestelyjen huomioiminen lakia säädettäessä tulisi valmistella ja sitä varten olisi tarpeen suorittaa tarpeelliset tutkimukset.

Kannatan Tekstiilityöväen Liiton tälle edustajakokoukselle tekemää esitystä.

Kannatan myös Venla Juvosen esitystä naisten työterveyspäivien koolle kutumisesta SAK:n toimesta.

Ester Pajula (Nahka- ja Kumityöväen Liitto): Kannatan Maire Kivikosken tekemää esitystä luottamusmiesturvasta.

Matti Juslin (Rakennustyöväen Liitto): Herra puheenjohtaja, kannatan edustaja Malmbergin tekemää esitystä työttömyyskassalain muutoksesta.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Kun tämän asian käsittelyn yhteydessä on tehty kannatettuja esityksiä, niin katson, että täällä tehdyt esitykset lähetetään yleisvaliokuntaan.

Työjärjestyksen kohta 12. sosiaalipoliittiset esitykset lähetettiin yleisvaliokuntaan.

SAK:n sääntöjä Ja järjestödemokratiaa koskevat esitykset

Puheenjohtaja: Siirrytään työjärjestyksen 13. kohtaan: SAK:n sääntöjä ja järjestödemokratiaa koskevat esitykset.

Keskustelu:

Olavi Saarinen (Työvaliokunta): Hyvät ammattiyhdistystoverit Esitykseni ei ole mikään työvaliokunnan alustuspuheenvuoro, vaan haluaisin puuttua erääseen yksityiskohtaan. SAK:n nykyisissä säännöissä 7 §:ssä on 1 momentissa lause, jossa sanotaan että "Yhden työvaliokunnan varsinaisista jäsenistä tulee edustaa ruotsinkielistä jäsenistöä". Nyt on tälle edustajakokoukselle jätetty useampiakin esityksiä uusiksi säännöiksi, mutta syystä tai toisesta kaikista esityksistä on unohtunut pois tämä määräys vähemmistön turvasta.

Me olemme pohtineet asiaa ruotsinkielisessä jaostossa myöskin koko maan käsittävässä kokouksessa, ja tämä kokous on annut minulle tehtäväksi täällä ruotsinkielisen jaoston puheenjohtajana ehdottaa kokoukselle, että tämä kohta edelleenkin säilytetäisiin säännöissä. Minä teen tämän ehdotuksni nyt, jotta asia tulisi sääntövaliokunnassa huomioituksi.

Aarne Saarinen (Työvaliokunta): Rakennustyöläisten Uitto oh esittänyt tälle edustajakokoukselle merkittävän sääntömuutosehdotuksen. Esitys perustuu siihen tosiasiaan, että ammattiyhdistysliikkeen piirissä toimivat ja vaikuttavat kaikki työväenpuolueet. Laajemmin käsitettynä ammattiyhdistysliikkeessä vaikuttavat yleensä samat poliittiset voimat kuin yhteiskunnassamme yleensäkin.

Ammattiyhdistysparlamentin valitseminen yleisillä vaaleilla ja erityisesti suhteellista vaalitapaa solveltaen, kuten liitto esittää, olisi täysin sopusoinnussa yleisten demokraattisten periaatteitten kanssa. Se antaisi jäsenistölle suuret mahdollisuudet vaikuttaa liiton johdon kokoonpanoon ja sen toimintaan, ja mikä tärkeintä, kukin mielipideryhmä saisi mahdollisimman oikeudenmukaisella tavalla edustuksensa liikkeen johdossa sekä kaikessa suhteessa vaikutusta liikkeen toiminnassa. Tällainen menettely on käytännössä, paitsi valtiollisessa ja kunnallisessa elämässä, myös osuustoiminta- ja työväensäästöpankkiliikkeessä — miksei siis myös työväen ammattiyhdistysliikkeessä.

Nykyinen käytäntö johtaa usein mielivaltaan, kaikkien demokraattisten periaatteiden räikeään loukkaamiseen, vallan keskittymiseen vähemmistön käsiin, syrjintään jne. Tällainen käytäntö ei voi herättää luottamusta ja arvontantoa ammattiyhdistysliikettä kohtaan. Toisaalta näyttää siltä — valitettavaa kyllä — että kaikilla tahoilla ei vielä olla kypsiä kansanvaltaisten menetelmien voimaansaattaminen oman liikkeemme piirissä. Tosiasiallinen vähemmistö haluaa turvata itselleen enemmistöaseman" liikkeen johtolimissä. Meidän on kuitenkin tässä edustajakokouksessa otettava askel eteenpäin pahimman epäoikeudenmukaisuuden poistamiseksi, ja se voi tapahtua myös ryhmien välisin neuvottelujen ja sopimusten perusteella.

SAK:n kansandemokraattinen jäsenaines on jatkuvasti ollut, ja täysin aiheellisesti, tyytymätön siihen kohdistettuun häikäilemättömään syrjintään. Työvaliokunnan 17 jäsenestä vain 3 on kansanlemokraatteihin lukeutuvia, vaikka heidän kannattajansa muodostavat jäsenkentässä todennäköisesti enemmistön. Me olemme toistaiseksi sietäneet tätä tilannetta vain sen vuoksi, että meitä kaikkia on yhdistänyt yksi yhteinen pyrkimys, pyrkimys puolustaa tämän SAK:n olemassaoloa ja sen yhtenäisyyttä hajotusyrityksiä vastaan. Lisäksi johdossa oleva enemmistö on yhdessä meidän kanssamme rakentanut hyviä suhteita Neuvostoliiton ammatillisiin järjestöihin ja omaksunut myös myönteisen asenteen aktiiviseen rauhantyyöhön ja rauhanpuolustajain liikkeeseen. Nämä ovat suuria yhdistäviä tekijöitä, jotka ovat työntäneet taka-alalle monia kielteisiä puolia meidän liikkeemme elämässä.

Tilanne on kuitenkin suuresti muuttunut viime vuosien ja erikoisesti viime kuukausien aikana. Muutkin kuin SAK:ta koossa pitäneet työväenliikkeen voimat ovat tarkistaneet ja tarkistamassa entistä politiikkaansa ja asenteitaan. Aikoinaan hajoituksen tielle lähteneistä suuri osa on nyt halukas yhteistyöhön uudella pohjalla, nimenomaan toisella pohjalla kuin mihin ha joi tus toiminta perustui. Tälle seikalle on annettava oikea arvo ja merkitys.

Yhtenäisyyden palauttaminen demokraattisemmalle sekä sisä- ja ulkopolitiittiselle myönteiselle pohjalle on nyt mahdollista. Se edellyttää mm. SAK:n johtoeinten uudelleen järjestämistä, niin että kansandemokraattien osuutta tuntuvasti lisätään ja että yleensäkin eri mielipideryhmät saavat mahdollisimman suuressa määrässä jäsenkenttää vastaavan osuuden johtolimissä, toimitsijavoiimissa ja edustustehtävissä. Se edellyttää myös puheenjohtajan vaihdosta, joka on nyt jo toimeenpantu mielestäni tyydyttävällä tavalla. Me emme vaadi emmekä ole vaatineet puheenjohtajan vaihdosta ensisijassa puoluepoliittisista syistä, vaan siitä

syystä, että nykyinen puheenjohtaja ei ole osoittautunut taipuvaiseksi luottamukselliseen yhteistyöhön niiden kanssa, joilla on erittäin suuri osuus SAK:n yhtenäisyyden puolustamisessa ja sen voiman säilyttämisessä ja kartuttamisessa. Palkka- ja työehtosopimusratkaisujen sekä SAK:n toimihenkilöiden palkkaamisessa hän ei ole ottanut juuri nimeksikään huomioon meidän toivomuksiamme ja esityksisämme. Tietenkään puheen johtaja ei yksi nole tähän syyppää, mutta hänellä on suuri vaikutusvalta ja myös päävastuu tehdyistä ratkaisuista, kuten yleensä työväenliikkeessä on asianlaita.

Kaiken lisäksi ei nyt ole kysymys vain meidän asenteestamme, vaan myös, voisi nyt sanoa, entisen puheenjohtajan toimikauden jatkaminen ei riäytä luovan edellytyksiä yhtenäisyyden palauttamiselle. Tästä olen tullut yhä enemmän vakuuttuneeksi, kun minulle on vakuutettu, että nykyinen — tai siis entinen — puheenjohtaja on tietyn puolueen symboli. Kysymyksessä on suhteellisen pieni puolue. Annamme sille ja kaikille sen symboleille arvoa, mutta toivomme, että siliä ja sen edustajilla olisi riittävästi suhteellisuustajua, jotta se asettaisi vaatimuksensa jotenkin oikeaan suhteeseen kannatuksen määrään sekä poliittisiin muutoksiin nähden.

Tilanne on todella paljon muuttunut työväenliikkeessäkkin 1950-luvun loppupuoliskoon verrattuna. Muutos on ollut niin suuri ja niin nopea, että joidenkin päät ovaat menneet pyäörälle. Tulee mieleeni Nummisuutarien Eskon repliikki, kun hän aprikoi naimisiinmenoa seuraavaan tapaan: "Kreeta, pääni pyörään käy, koska muistelen, että kohta olen yhtä kanssa. Esko on Kreeta ja Kreeta on Esko, ja kutsutaan meitä sitten joko Esko-Kreetaksi ja Kreeta-Eskoksi." On levitetty myös juttuja, että muka Neuvostoliiton ammattiliittojen keskusneuvosto olisi sitä mieltä, että nykyinen puheenjohtaja olisi uudelleen valittava. Puheenjohtajan takana näyttävät olevan vain ne, jotka turvautuvat erittäin likaisiinkin keinoihin, jotka saattavat vieraatkin vähemmän miellyttävään tilanteeseen. Tällaisiin tilanteisiin joudutaan, kun valtaa ja asemia pyritään saavuttamaan ja ylläpitämään epäkansanvaltaisain keinoin. Tällöin joudutaan turvautumaan kaikkein huonoimpiinkin menettelytapoihin, papiosastojen perustamiseen, lahjuksiin eri muodoissa ja vihdoin suoranaisiin provokaatioihinkin. Jotta tällaisesta päästäisiin eroon, on ainoa keino ottaa käytäntöön todella kansanvaltaisiin sääntöihin perustuvat menettelytavat. Siksi suosittelen sääntövaliokunnalle, että se ottaisi pohjaksi Rakennustyöläisten Liiton esityksen ja tekisi sen mukaisen ehdotuksen edustajakokouksen hyväksyttäväksi.

Urho Kilpinen (Työvaliokunta): Toveri puheenjohtaja! Hyvät verit! Anxmatiiyhdistysliikkeemme kehityksessä on tultu jälleen sellaiseen vaiheeseen, että pyrkimykset liikkeemme eheyttämiseksi ovat saavuttaneet jäsenistön yksimielisen kannatuksen. Eheyttämisen tarve tunnetaan ja sen merkitys käsitetään yleisesti. Edellytykset yhden yhteisen ammatillisen keskusjärjestön rakentamiseksi ovat hyvät. Ammitillinen järjestäytyneisyys on liikkeemme hajanaisuudesta huolimatta viime vuosina hyvin huomattavasti parantunut. Jouduin viime talvena sattumalta keskusteluihin erään vanhan, arvossapidetyn entisen amihattiyhdistysmiehen kanssa. Todettuamme, että käynnissä olleet työehtosopimusneuvottelut luistivat huonosti, vanha veteraani sanoi, että ne voisivat luistaa paremminkin, jos ammattiyhdistysliike taistelisi työväen etujen puolesta yhtenäisin rivein yhteisen voimakkaan keskusjärjestön johdolla. Hän esitti arvion, että maahamme voitaisiin jo lähivuosina saada ammatillinen keskusjärjestö, jossa olisi noin 700.000 jäsentä. Hän

oletti, että myös toimihenkilö- ja virkamiesjärjestöt tulisivat mukaan. Tunnettuahan on, että toimihenkilöt ja virkamiesjärjestöt monissa maissa kuuluvat työväen ammatillisten järjestöjen kanssa samoihin keskusjärjestöihin.

Viime vuoden lopulla ns. sopujärjestöjen kesken syntyi yhteistoimintaa, joka osoitti, että myös meidän maassamme toimihenkilö- ja virkamiesjärjestöjen piirissä ilmenee halua työväen ammatillisten järjestöjen kanssa yhteistyöhön. Kehitys kulkee nopeasti siihen suuntaan, että etujen yhtenäisyys ennen pitkää johtaa näiden järjestöjen yhtymiseen. Luonnolliset edellytykset siihen on olemassa. On vain ruvettava tasoitamaan sille tietä. Vanhana rakennustyöntekijänä tiedän, että tärkeintä rakennustyössä on riittävän lujan pohjan luominen. Tärkeimpinä meidän maassamme ammattiyhdistysliikkeen yhtenäisyyden rakennustyössä pitäisin keskinäisen luottamuksen aikaansaamista ja kansanvaltaisuuden periaatteille pohjautuvan toiminnan ylläpitämiseksi. Näiden seikkojen suhteen asiat eivät ole oleet oikealla tolalla. Niitä ei ole toteutettu eikä pidetty itsestään selvinä asioina niin kuin järjestöllisen, yhtenäistoiminnan ja kansanvaltaisuuden aikakaudella voitaisiin olettaa.

Kansanvaltaisuuden periaatteiden noudattamisen tärkeyttä on korostettu myös prol Heikki Wariksen puheenjohtolla toimineen eheyttämisen neuvottelukunnan periaatelausunnossa, jonka allekirjoittajina olivat etupäässä keskusjärjestömme suurimpien jäsenliittojen johtajat. Valitettavasti tämän neuvottelukunnan työ jäi puolittiehen. Sen toimesta laadittu sääntöluonnos ei sellaisenaan johda liikettämme kauttaaltaan kansanvaltaisuuden tielle. Sen vuoksi myös Muurarien Liitto katsoi tarpeelliseksi tehdä edustajakoukselle järjestödemokratiaa täydentäviä ehdotuksia SAK:n sääntöihin.

Ammattiyhdistysliikkeellä tulee olemaan yhä kasvava merkitys kehittyvässä yhteiskunnassa. Viime tiistaina oli Kansan Uutisissa kirjoitus erästä Ruotsissa julkaistusta laajasta tutkielmasta, joka koski ns. näkymättömiä vallapitäjiä. Tutkielman tekijänä mainittiin Uppsalan yliopiston valtiotieteellisen tiedekunnan dosentti Nils Erlander. Vaikka tekijällä ehkä on ollut tarkoituksena aiheuttaa myös sensaatiota, ei sitä ole kokoonpantu ilman aineistoa. Tutkielman tekijä on tehnyt mm. seuraavan johtopäätöksen: Valtiopäivät ja hallitus saattavat päättää, mutta tosiasiasa kaikkien määräysten ja päätösten takana on monta tuntematonta tekijää, jotka mielipiteillään omia etujaan ajaen parhaansa mukaan koettavat vaikuttaa kaikkiin päätöksiin. Ruotsin LO :sta sanotaan, että sillä on sauri vaikutusvalta monessa asiassa ja että sen mielipidettä kysytään ellei virallisesti niin hiljaisesti asiassa kuin asiassa.

Ammattiyhdistysliikkeen aa saavuttanut vaikutusvaltaa myös Suomessa, mutta se ei ole vielä riittävän suurta siihen nähden, minkä ovat saavuttaneet työnantajajärjestöt, suuret yhtiöt ja yhtymät sekä monet muut pääomapiirien etuja ajavat järjestöt ja yhdistykset samoin kuin maatalouden tuottajajärjestöt ja välitysliikkeet. Senkin vuoksi voimien kokoaminen ammattiyhdistysliikkeen toimintasaralla on erittäin tärkeätä.

Järjestödemokratiaa koskevaan liittomme esitykseen on yhdistetty myös kysymys ammattiyhdistysliikkeemme suhteesta poliittisiin puolueisiin. Jos tässä kysymyksessä onnistuisimme löytämään keskinäiseen luottamukseen perustuvan suhtautumistavan, olisimme paljon voittaneet. Suhtautuminen poliittisiin puolueisiin muodostaa myös ammattiyhdistysliikkeen eheyttämisasiassa avainkysymyksen, jota tähän mennessä ei ole onnistuttu oikealla tavalla hoitamaan. Vanhan ammattijärjestön, kuten SAK:kin, edustajakouksissa yhtenäisyyskysymyksestä ja suh-

teestä poliittisiin puolueisiin on tehty enemmistöpäätöksiä, jotka ovat johtaneet vähemmistöön jääneitten taholta voimakassanaisten vastalauseitten tekoon. On selvää, että yhtenäisyyttä ja ammattiyhdistysliikkeen itsenäisyyttä ei voida rakentaa kielloilla eikä käskyillä enempää kuin kurinpidollisia toimenpiteitä koskevilla määräyksilläkään, vaan niiden pitää muodostua vähitellen kehittyvän käytännön sekä keskinäisen arvonannon ja riippumattomuuden pohjalta.

Työväen puolueitten ja ammattiyhdistysliikkeen käytännöllispoliittiset tavoitteet ovat useissa tapauksissa ja varsinkin sosiaalipoliittikan alalla yhteisiä. Sen vuoksi ammattiyhdistysliikkeen ja työväen puolueitten välille olisi kehitettävä yhteistoimintaa, jota ammattiyhdistysliikkeen puolelta kehittäisi erityinen työväioikupnan nimeämä, eri mielipidesuuntia edustava rievuottelueiuh. Tämän muotoisella yhteistoiminnan laajentamisella lisättäisiin työväenliikkeemme yhteistä vaikutusvoimaa ulospäin. Tinkimättömänä lähtökohdana on kuitenkin pidettävä ammattiyhdistysliikkeen itsenäisyyden säilyttämistä. Sen tulee ilmetä mm. siten, että ammattiyhdistysliike ei missään muodossa sekaannu poliittisten puolueitten välillä mahdollisesti vallitseviin ristiriitoihin. Kolmen keskeistä yhteistyötä ei voida ylläpitää olemalla toisen kanssa toista vastaan. Uskon, että me kaikki olemme ammattiyhdistysliikkeen eheyttämisen kannalla ja hyväksymme myös tasavertaisuuden ja riippumattomuuden puitteissa tapahtuvan yhteistoiminnan poliittisten puolueitten kanssa.

Prof. Wariksen eheyttämisneuvottelukunnassa yksimielisesti hyväksytty julkilausuma osoitti, että asioista ollaan periaatteissa yhtä mieltä puoluesuuntiin katsomatta. Se muodostaa hyvän lähtökohdan asioiden käsittelylle.

Eheyttämiskysymyksen suhtautuminen ei näytä varsin selvältä kun ruvetaan etsimään tietä asian saattamiseksi käytännöllisen toteuttamisen asteelle. Ns. voimasuhteitten jakaminen sekä siihen kytkeytyvät henkilökyymykset ovat seikkoja, joihin juututaan. Kysymys on kuitenkin niin tärkeä, ett äsiihin olisi suhtauduttava ennakkoluulottomasti. Yhteinen etu olisi saatettava ryhmäetujen tilalle.

Ehdotan, että Muurarien Liiton sääntöjen muutosehdotukset samoin kuin esitys suhteesta poliittisiin puolueisiin, jota myös työväliokunta kannattaa, hyväksyttäisiin. Kannatan myös Rakennustyöläisten Liiton sääntöesityksiä. Säännöt olisi muutettava kansanvaltaisten toiminta-periaatteitten pohjalla suhteellisine vaalitapoiheen. Sen jälkeen kun nämä toimenpiteet on toteutettu, voitaisiin voimasuhteet mitata jäsenäänestyksellä, jonka tulos olisi määräävä. Se olisi käsitykseni mukaan ainoa oikea ja myös vankka pohja voimakkaan, yhenäisen ammattiyhdistysliikkeen rakentamiseksi ja kestävän yhteistyön ylläpitämiselle.

Ossian H a s a (Suomen Rakennustyöläisten Liitto): Toverit edustajat! Sääntökysymyksiä tarkasteltaessa on todettava, että viimeiset viisi vuotta SAK:n historiassa ovat vähemmän kiitosta ansaitsevia Surullisimpia puolia on kansanvallan puuttuminen ja johtajavaltaisuuden rehoittaminen. Tämä on johtanut onnettomiin ratkaisuihin. Palautan tässä yhteydessä vain mieliin suuren jäsenenemmistön hylkäämät ns. Ripatin linjan mukaiset työehtosopimusratkaisut^ joissa SAK:n ylin johto oli mukana, sekavan työaikalainratkaisun ja heikon irtisanomissuojan sopimuksin. Muutosta keskusliiton johdossa kaivataan. Muutosten pysyväsyyks voidaan turvata vain demokraatisilla säännöillä. Varmin ja tehokkain keino turvata kansanvalta sekä jäsenten etu keskusliiton ratkaisuissa on suhteellisen vaalitavan ottaminen käytäntöön keskusliiton kaikkia johtoelimiä valittaessa.

Voimassa olevien sääntöjen mukaan voivat ammattiliitot valita parhaaksi katsomallaan tavalla edustajakokousedustajat sekä valtuustoehdokkaat. SAK:n toimiston ja Paperiliiton esityksissä voivat ammattiliitot lähettää edustajansa edustajakokoukseen. Nämä määräykset eivät turvaa jäsenistön mielipiteen huomioon ottamista keskusliiton johtoa valittaessa. Kaksi viimeistä edustajakokousta ovat siltä hyviä esimerkkejä. Ikävä sanoa, mutta on totta, että yleisessä tietoisuudessa maamme ammattiyhdistysliikkeeseen yhdistetään epädemokraattiset toimenpiteet, eikä SAK:n nykyjohto ole kyennyt sitä lainkaan hälventämään. Enemmistövaalit, joissa niukan enemmistön saaminen riittää oman listan läpiviemiseen, ylläpitää tällaisia menettelytapoja.

Näillä; menettelytavoilla ja voimassa olevilla säännöillä on kourallinen toimitsijoita onnistunut pitämään SAK:ta hallussaan. Tämän pienen ryhmän hallituskausi ei vain ole ollut eikä ole jäsenistölle onneksi. Miksi niin moni kansanvaltaiseksi itseään sanova ammattiyhdistysjohtaja pelkää suhteellista vaalitapaa? Eikä suhteellisuus, joka antaa vähemmistön äänelle kaukupohjan ja enemmistölle tilaisuuden hallita itseään, ole laajaa demokratiaa? Pelkäävätkö nämä johtajat asemansa menetystä?

On varmaa, että suhteellinen vaalitapa muuttaisi ammattiyhdistysliikkeen luonnetta. Jos suhteelliseen vaalitapaan vielä liitettäisiin sulku paperiosastoille, joutuisi jokainen ammattiyhdistysjohtaja ratkaisuja tehdessään ottamaan huomioon jäsenistön edun ja mielipiteen. Vaikka suhteellinen vaalitapa tulisi noudatettavaksi vain keskusliiton johtoelimiä valittaessa, niin vaikuttaisi säännöllisin väliajoin tapahtuva jäsenistön mielipiteen julkitulo jokaiseen ammattiliittoon. Vai milta tuntusi jonkun liiton puheenjohtajan olo, kun hänen ryhmäkuntansa keskusliiton vaaleissa jäisi kerta toisensa jälkeen selvään vähemmistöön. Ennen kaikkea suhteellinen vaalitapa vaikuttaisi itse keskusliiton johdon kokoonpanoon ja toimintaan. Keskusliiton johto tuntisi olevansa suoraan jäsenistölle tilivelvollinen niin taaloudellisista, poliittisista kuin sosiaalisistakin kannanotoistaan ja toimenpiteistään. Tilivelvollisuus toisi Johdton uuden, työläisille myönteisen asenteen hengen, jossa ei ole sijaa hajaannukselle. Ammattiyhdistysliikkeen hajaannukseen myötävaikutti nimenomaan epädemokrattisuus, johon SAK:n säännöt antoivat mahdollisuuden. Hajaannuksen jälkeenkin on SAK:n johdon enemmistö pyrkinyt entisiä keinoja käyttäen pysymään vallassa ja siinä ovat sellaiset seikat kuin työmiehen etu ym. jääneet sivuun. SAK:n johdon enemmistö ei ole oivaltanut, että todellisen kansanvallan toteuttaminen ratkaisevasti auttaisi SAK:sta muodostumaan ainoan palkansaajia yhdistävän keskusliiton. SAK:n johto ei myöskään ole oivaltanut, että todelliseen kansanvaltaan pyrkiviä henkilöitä, jotka eivät pelkää asettaa asemaansa jäsenistön arvosteltavaksi, työläiset mielellään tukevat. Työväestön vaatimuksesta maassamme toimitetaan valtiolliset ja kunnalliset vaalit suhteellisuusperiaatetta noudattaen. Myös osuustoimintaliikkeissä ja työväen säästöpankeissa on suhteellisuus omaksuttu, joskin sen toteuttamisessa on eräitä oikeusperiaatteita loukkaavia virheitä. Epädemokraattiseen kastiin ammattiyhdistysliikkeen kanssa on jäänyt evankelisluterilainen kirkkomme, jossa jo on kuulunut ääniä suhteellisuusperiaatteen käyttöön ottamisesta hallintoelimiä valittaessa. Onko epärealistista vaatia SAK:lta suhteellisuusperiaatteen käyttöön ottamista? Mielestäni jo nyt on SAK joutunut jäljessäkulkijan asemaan. On todella aika herätä tässäkin suhteessa nykyaikaan.

Suomen Rakennustyöläisten Liitto on sääntömuutosesityksillään osoittanut, ettei kaikkialla samanaikaisesti toimeenpantava suhteellinen ammattiyhdistysliikkeen vaalitoimitus ole teknisesti kovinkaan mullistava

juttu. Propagandistisesti sellaisella vaalitoimituksella koko maassa keralla toimeenpantunua kylläkin olisi suuri merkitys. Sellainen vaalitoimitus hälventäisi negatiivisia käsityksiä ammattiyhdistysliikkeen järjestöteknillisistä menettelytavoista. Samalla sellaiset vaalit auttaisivat keskusliittoamme voimistumisessa. Sana "kansanvaltainen" liitettäisiin yleisessä tietoisuudessa SAK:hon varsin pian tällaisen uudistuksen jälkeen.

Suomen Rakennustyöläisten Liiton esitystä en ryhdy tässä kohta kohdalta erittelemään. Yleispiirteisesti totean, että siinä edellytetään määrättyä vaalipäivää samanaikaisesti koko maassa ja samalla kertaa toimitettaisiin, kahdet vaalit, valtuustoehdokkaiden sekä edustajakokousohdokkaiden vaalit. On oikein, että jäsenistö voi valita suoraan ylimmät päättävät elimet. Paikallaan on myös säännöissä esiintuotu mahdollisuus sopuratkaisuun ilman vaaleja erityisesti pieniä ammattiliittoja silmälläpitäen. Tärkeää myös on, että työvaliokunta, puheenjohtajat ja muut elimet valitaan vähemmistökin niin vaatiessa suhteellisilla vaaleilla. Juuri nämä elimethän suorittavat johtamistyön väliaikoina ja niiden nauttima luottamus on erityisen tärkeä.

Kannatan Suomen Rakennustyöläisten Liiton esitystä sääntömuutoksiksi ja vaalijärjestykseksi sekä yhdyn niihin ajatuksiin, joita toverit Aarne Saarinen ja Urho Kilpinen täällä esittivät.

Wiljo Hälikkä (Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto): Hyvät edustajakokousoverit. Useinhan on moitittu viime aikoina nykyisiä voimassa olevia SAK:n sääntöjä, että ne ovat liian ahtaat ja antavat näin ollen liitolle liian pienet toimintamahdollisuudet itsenäisesti hoitaa määrättyjä asioita. Nythän eri liitot ovat esittäneet eri sääntöluonnoksia, ja jokainen niitä on varmasti tutkinut ja seurannut. Käsitakseni mukaan Paperityöntekijäin Liiton esitys on ehkä kaikkiein eniten oikeaan osunut, se on suoraviivainen ja lyhyt sääntöesitys, joka takaa liitolle myös tarpeeksi väljyyttä asioiden hoitamiseksi. Kuitenkin siinäkin on muutamia heikkouksia. Siitä puuttuu mm. hyvin tärkeä kohta, ammattilliset paikallisjärjestöt. Sen takia teenkin esityksen tähän kohtaan. Esitän hyväksyttäväksi Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton esittämän sääntöluonnoksen sillä muutoksella, että otetaan nykyisistä voimassa olevista säännöistä 2 §:n 2 ja 3 kohta, millä turvataan paikallisjärjestöjen toiminta. Lisäksi esitän, että liitettäisiin kohta, joka antaisi esitysoikeuden ammattillisille paikallisjärjestöille SAK:n edustajakokoukselle sekä valtuustolle. Kannatan Paperiliiton tekemää sääntömuutosesitystä näillä muutoksilla.

Sylvi Katajainen (Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto): Arvoisa puheenjohtaja! Hyvät toverit! Minä kannatan Hälikän ehdotusta, että meidän liittomme tekemään sääntöesitykseen tehtäisiin muutos, jonka hän nesitti. Meillähän on hyviä paikallisjärjestöjä ja suuria, jotka toimivat työntekijäin valistus- ja kasvatustyössä kentällä. Jos tämä muutos tulee, joka on meidän sääntöluonnoksessamme, niin sehän kieltää kaikki paikallisjärjestöt ja niiden toiminnan. Erityisesti pitää huomioida se arvokas työ, mitä naisjaostot tekevät paikallisjärjestöjen työkentällä. Ne hän ovat jo monen vuoden aikana tehneet haisten keskuudessa valistus- ja kasvatustyötä ja opintotyötä. Muistettakoon myös se arvokas työ, jonka he ovat tehneet tämän koulun ja kuntokeskuksen hyväksi. Te, jotka olitte täällä vihkiäisissä 19 päivänä, voitte todeta sen valtavan määrän, mikä oli niitä töitä ja liinavaatteita ja tekstiilejä, jonka naiset olivat tehneet. He ovat kaikki työtätekeviä ihmisiä, monet ovat kolmi- vuorotyössä, ja senkin jälkeen he vielä uhraavat aikaansa hiin paljon

ammattiyhdistylykkeeeseen ja tämän koulun ja myös Pohjola-opiston hyväksi. Siksi miillä kannatankin Hälikän tekemää ehdotusta, että vanhoista säännöistä pidetään se kohta uusissa säännöissä, että paikallisjärjestöjä ja niiden naistoimintaa ei missään tapauksessa saa lopettaa.

Arne Ray (Elintarviketyöläisten Liitto): Herra puheenjohtaja. Kantanan Olavi Saarisen tekemää muutosesitystä.

Lauri Salminen (PaperiteoUisuudentyöntekijäin Liitto): Hyvät toverit Pyydän kannattaa toveri Hälikän tekemää ehdotusta, jota myös toveri Katajainen hiukan täydensi paikallisjärjestöjen ja naisten huomioimisesta hallintaeimissä. Myös pidän oikeaan osuneena toveri Saarisen esitystä ruotsinkielisten huomioimiseksi työvaliakunnassa.

Vilho Hassinen (PaperiteoUisuudentyöntekijäin Liitto): Hyvät-edustajatoverit. Laajenevaa kannatusta, jopa saaden vaatimusten luonteen, on viime vuosina edennyt ajatus vasemmiston yhteistyöstä kaikilla työsarjoilla, missä kamppaillaan vähäväkisen kansanosan paremmista toimeentulomahdollisuuksista. Tästä ja porvariston harjoittamiasta talouspolitiikasta johtuen saatiin viime vaaleissa työväenemmistöinen eduskunta, ja sen seurauksena meillä on myös Paasion hallitus, kansanrintamahallitus, jossa työväenpuolueet ovat mukana 18 vuoden tauon jälkeen. Keskustapuolueen osallistuminen hallitusvastuuseen antaa hallitukselle vankan parlamentaarisen kivijalan.

Me SAK:n IX edustajakokouksen edustajat olemme nyt samassa vastuullisessa yhteistyön rakentamistehtävässä. Meille sen pitäisi olla helpompaa ja kuin itsestään selvää, koska työpaikoilla ja ammattiosastoissa olemme jo todenneet, että vain työväen yhteisvoimin meidän asiamme kulkee eteenpäin. Maamme palkkatyöläisten ja koko ammattiyhdistysliikkeen kannalta tämä IX edustajakokous on mitä merkittävin. Ennakkoon käydyt neuvottelut työväen poliittisten puolueiden välillä ovat ymmärrettäviä, ja niistä saadut tiedot ja nyt jo tapahtunut puheenjohtajien valinta antavat aihetta uskoa, että on saavutettavissa keskinäinen yhteisymmärrys, ja voidaan poistaa vakavimmat sisäiset ristiriidat, jotka ovat jäytäneet kuin syöpä järjestöämme.

Jottei menneisyyden opetukset unohtuisi, tahtomatta kuitenkaan niitä esille, kaivaa, on palautettava mieleen, että hajaannuksen perussyynä oli se, että yhtenäistä ammattiyhdistysliikettä pyrittiin käyttämään yhden työväenpuolueen työrukkasena toisia työväen ryhmiä vastaan ja tiettyinä kausina jopa amatillisesti järjestäytyneen työväen suurta enemmistöä vastaan. Tämänsuuntaisen politiikan jatkamisyrietykset johtivat hajaannukseen ja epäonnistuneeseen kokeiluun SAJ-nimisellä järjestöllä. Entisistä virheistä viisastuneina ja jotta ne eivät koskaan uusiutuisi, tulisi tässä kokouksessa takoa niin lujat päätökset ja sääntöihin pykälät, jotka takaisivat SAK:lle tinkimättömän itsenäisyyden ja normaalit suhteet työväen kaikkiin poliittisiin puolueisiin. Riippumattomuus ei voi merkitä sitä, että ollaan irrallaan muusta työväenliikkeestä. Poliittisista puolueista riippumaton ay-liike voi elävästi ja tehokkaasti myötävaikuttaa esim. eduskunnan työväenryhmien avulla sellaisten lakien ja päätösten toteuttamiseen, jotka jokapäiväisessä elämässä helpottavat tavallisen työmiehen ja -naisen toimeentuloa.

Mielstäni uusi työaikalaki on eräänlainen kouluesimerkki siitä, miten hyvää asiaan ja periaatteessa aivan oikeaan asiaan voi tulla paljon heikkouksia, jopa huononnuksia entiseen lakiin verrattuna, ellei ole hyvää yhteyttä ay-liikkeen koko kentän kanssa ja myös yhteistyö työväen eduskuntaryhmien kanssa on heikkoa tai puuttuu kokonaan. Uusi

K työaikalaki antaa meille vuoden 1970 alusta alkaen 40 tunnin työviikon koko vuodelle. Se on hyvä asia, mutta se olisi ehkä voitu toteuttaa nopeamminkin. Uusi laki antaa työnantajalle entistä suuremmat mahdollisuudet ylityön teettämiseen, antaa mahdollisuudet muuttaa päivittäistä ja viikoittaista työaikaa työntekijäin mielipidettä kuulematta» huonontaa ylityökorvauksia ja arkipyhäviikkoina lauantaista työpäivästä nykyisen viisituntisen sijaan tulee kahdeksantuntinen. Sopimuksen perustuva työajan tehokkaampi hyväksikäyttö antaa työnantajille valtakirjan jatkuviin Mristystoimenpiteisiin työpaikalla, ja asiat ovat todella huonolla kannalla kaikkialla siellä, missä työnantajan tahtoon on alistuttu vastarinnatta. Välitön luottamuksellinen keskustelu työväen eduskuntaryhmien kanssa tavoiteltaessa mahdollisimman hyvää työaikalakia olisi ollut mahdollinen porvarienemmistöisen eduskunnan aikana, ja yhteisen joukkotoiminnan painostamana meillä olisi nykyistä parempi työaikalaki.

Ennen SAK ei tuntenut eduskunnassa kuin yhden työväenryhmän. Koviin opetusten jälkeen on nyt syytä ottaa lippa silmiltä ja huomata, että niitä onkin kolme. Niiden kanssa tulisi olla yhteistoiminnassa aina silloin, kun on kysymys työväen taloudellisista, sosiaalisista ja yhteiskunnallisista eduista. Ehkäpä tässäkin, suhteessa edustajakokouksen työ avaa uutta tietä ja sen uusia näköaloja yhteistoiminnalle koko työväenliikkeen kentässä ja sen kaikilla lohkoilla. Menneiden vuosien hallitukset eivät ole suosineet työmiehelle edullista politiikkaa. Tästä johtuen ei voi ihmetellä, vaikka tälläkin hetkellä työmiehet epäilevät nykyisen hallituksen kykyjä, vaikka siinä on mukana omiakin miehiä ja enemmistönä. Kentällä ollaan odottavalla kannalla. Tekoja odotetaan, koska niistä mies tunnetaan eikä sanoista.

SAK:n suhteen nykyiseen hallitukseen tulisi olla rehdin lojaali. Hallituksella on ilmeisesti suuria vaikeuksia yrittäessään selvittää siitä konkurssipesästä, jonka edeltäjä sille jätti. Tukekaamme sitä myönteisin pyrkimyksin ja kohdistakaamme vaatuksemme paremmista elinehdoista työnantajalle, se on oikea osoite. Suurtyönantajat" ja heidän poliittiset asianajajansa ovat keräämässä kalikoita heitelläkseen niitä hallituksen tielle. Sitäkin suuremmalla syyllä ammattiyhdistysliikkeenkin on omalta osaltaan hillittävä työnantajien uhmamieltä.

Edellä esitetyllä en tarkoita, että paneutuisimme istumaan ja kädet ristissä hymistelemään ylistystä hallitukselle silloin, kun se vastoin mielipidettä tekee työväelle epämieluisia ja taloudellisesti rasittavia ratkaisuja. Mielestäni hallituksen ja ammattiyhdistysliikkeen keskinäiset suhteet on pyrittävä rakentamaan asialliselle ja keskinäistä luottamusta sekä yhteistyötä lujittavalle pohjalle. Tämä tehtävä kuuluu lähinnä tämän edustajakokouksen valitsemalle työvaliokunnalle, jonka jäsenten tulee huolehtia näiden suhteiden kehittämisestä vaarantamatta ammattiyhdistysliikkeen itsenäisyyttä ja sen merkitystä työväen yhteisenä järjestönä.

Onni Koski (Työvaliokunta): Hyvät toverit! Sihteeri Olavi Saarinen esitti sääntövaliokunnalle huomioitavaksi, että tehtyjen sääntömuutosehdotusten yhteydessä oli unohtunut ruotsinkielisen vähemmistön turva työvaliokunnassa. Minä yhdyn kannattamaan Olavi Saarisen esitystä, että säännöissä edelleen tämän pienen vähemmistön oikeus turvataan.

Varsinaisesti pyysin puheenvuoron kosketellakseni sorvauksen alaisena olevien SAK:n sääntöjen pääperiaatetta keskusliiton toiminnasta itsenäisenä keskusjärjestönä edustaessaan Jäsenliittojaan, Suurimmat tämänkin kokouksen erimielisyyden aiheet on ollut kysymys siitä, että kes-

kusliitto aika ajoittain ja erityisesti viime talvena omaksui mielivaltaisen asenteen työehtosopimuspolitiikassa, kun ilman työvaliokunnan valtuuksia solmittiin eräänlainen sopimus, jonka me tiedämme aina käytännössä merkitsevän päällinjan aukaisemista.

Suomen Rautatieläisten Liiton valtuusto on yksimielisesti yhtynyt Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton sääntömuutosehdotukseen 25 §:n periaatteisiin, joissa sanotaan, että käydessään jäsenliittojensa edustajana näiden kanssa asiasta sovittuja neuvotteluja työnantajapuolen kanssa keskusliitto voi tehdä sopimuksia kaikkien puolesta ainoastaan Jos kaikki siihen valtuudet antavat. Tämä on kannatettava periaate. Nimenomaan ns. Wariksen neuvottelukunnan piirissä oltiin yksimielisiä siitä, että tällä hetkellä keskusliiton piirissä on tarpeettoman paljon pieniä, toimintakyvyttömiä ja ennen kaikkea taloudellisesti elinkelvottomia liittoja, joita pitää yrittää neuvottelemalla johtaa yhteen, koska vain voimakkaat ja itsenäisesti taloutensa hoitavat liitot pystyvät myöskin hoitamaan tehokkaasti jäsenkuntansa asioita.

Kolmas kysymys, johon aion puheenvuorossani puuttua, on tämän edustajakokouksen edustajien suurimmalle osalle täysin vieras, ja saatetaan jopa hieman, kun asiaa ei tunneta, ehkä ivallisestikin suhtautua kysymyksen kun me puhumme työmiesten keskusjärjestön toiminnasta, virkamiesasioista. Keskusliiton piiriin kuuluu tällä hetkellä pyöreästi noin 10.000 alemmpipalkkaista viran ja toimen haltijaa ja ulkopuolella SAK:n on tällä hetkellä VY:n piiriin pitäytyneenä noin 20.000 alemmipasteista virkamiestä, joiden paikka aikaisemmin oli SAK:n piirissä ja joiden kaiken järjen mukaan pitäisi kiireimmiten palata järjestöön, jolloin voitaisiin hedelmällistä yhteistyötä samassa aseltnassa olevien pienipalkkaisten virkamiesten osalta ryhtyä hoitamaan.

Keskusliiton piirissä ei koskaan aikaisemmin — ja tuskin vielä tässäkään edustajakokouksessa — ole osattu nähdä, että virkamiessektoriltakin olisi keskusliitolla mahdollisuus saada aikaan varsin huomattava yhtenäinen jäsenkunta. Keskusliiton piirissä ei myöskään aikaisemmin ole tahdottu antaa virkamiessiivelle sitä arvoa, mikä sille kuuluu. Ainoastaan yksi edustaja aikaisemmin ja tälläkin hetkellä on ollut keskusliitossa palkattuna toimihenkilönä hoitamassa varsin laajan, monisäikeisen virkasuhteessa olevan jäsenkunnan asioita. Skandinaviassa LO:n ja virkamiesten järjestöjen kesken on kauan aikaa ollut kysymässä ajatus, että keskusliitossa pitäisi yhden puheenjohtajista pitäytyä yksinomaan virkamiesasioiden neuvottelujen hoitajaksi. Aivan oikein on SAK:laisen Suomen Virkamiesjärjestöt r.y:n taholta tuotu esille, että keskusliitolle palkattaisiin kolmas puheenjohtaja julkisen sektorin viran ja toimen haltijoiden asioita hoitamaan.

Tässä yhteydessä on kuitenkin tee ehdotusta tällaiseksi ratkaisuksi, koska olen kokouksessa nimenomaan edustanut sitä ajatusmaailmaa, että me luomme edellytykset ammattiyhdistysliikkeen voimien kokoamiselle, ja siinä valheessa, kun nämä alemmanasteiset virkamiehet saadaan palaamaan keskusliiton piiriin, tämä kysymys tulee entistä voimakkaampana esille.

On varsin ymmärrettävää, että teollisuustyöntekijäin järjestöjen taholta on suhtauduttu ehkä hieman pidättyvästi virkamieskysymyksen hoitamiseen ja sanottu, ettei täällä ole metallityöläisten, paperityöläisten tai muunkaan työntekijäryhmän edustajaa työssä. Tällöin joko tietoisesti tai ymmärtämättömänä unohdetaan julkisen sektorin virkasuhteessa olevien työntekijöiden palkkauksen monivaiheinen hoito niin maan parlamentissa, valtioneuvostossa kuin eri virastojenkin piirissä. Voidaan todeta, että sitä yhtä poloista ihmistä, joka keskusliitossa hoi-

taa virkamiesasioita, ei voida syyttää siitä, että joku asia lienee jäänyt hoitamatta. Yhden henkilön mahdollisuudet ovat varsin rajoitetut.

Itse sääntökysymykseen enemmän puuttumatta totean, että SAK:n vanhat säännöt ovat luonnollisesti keskustelun lähtökohtana. Paperiliiton ja Rakennusliiton sääntömuutosehdotuksia ja työvaliokunnan asettaman sääntöjaoston ehdotuksia yhteen sovittelemalla on sääntövaliokunnalla varsin suuri, vaikea ja vaativa tehtävä edessään. Me odotamme, että sääntövaliokunta voisi työssään päästä nopeasti eteenpäin ja saavuttaa mahdollisimman hyvän yksimielisyyden asioissa. Liitän sääntövaliokunnalle toteamuksen, että yhdessä edustajakokouksessa ei keskusjärjestön sääntöjä voida sillä tavoin saada kuntoon, että jokaisen ryhmän, ryhmittymän tai jäsenliiton toivomukset tulisivat sataprosenttisesti täyttymään, ja tällöin me joikainen joutunemme osaltamme antamaan periksi. Ja kun edelleen sääntömuutos edellyttää vähintään 3/4 enemmistön hyväksymistä, ei ehkä kaikkia muutosehdotuksia vielä tässä kokouksessa saada toteutetuiksi. Liitän päätösajatukseksi sääntökysymyskeskustelussa omalta osaltani Wariksen toimikunnan toteamuksen, että säännöt nykyisellään ovat hyvät, jos me ihmisinä kykenemme niitä järkevästi elävään elämään sopeuttamaan, ja muutetutkaan säännöt eivät tee oloa paremmaksi, jos me emme pyri keskeämme sovittelemaan erilaisia käsityksiä toisiinsa.

Väinö Lahti (Rakennustyöläisten Liitto): Kannatan Ossian Hasan tekemää ehdotusta sääntömuutoksiksi.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Kun keskustelun aikana on tehty kolme sääntömuutosehdotusta ja niitä on kannatettu, lähetettäneen asia sääntövaliokuntaan.

Asia lähetettiin sääntövaliokuntaan.

Sääntövaliokunnan mietintö

Puheenjohtaja: Annan puheenvuoron sääntövaliokunnan puheenjohtajalle Esko Suikkaselle.

Esko Suikkane n (Sääntövaliokunta): Hyvät edustajakokoustoverit. Sääntövaliokunta on vihdoinkin saanut tämän monivaiheisen sääntökysymysasian käsitellyksi ja pitempää alustavaa puheenvuoroa käyttämättä esitän vain pelkän asian.

Sääntövaliokunta on kokoontunut nyt täällä valittujen molempien SAK:n puheenjohtajien läsnäollessa ja sääntövaliokunta tulee esittämään omana käsityksenään, yksimielisenä kantanaan tälle edustajakokoukselle päätettäväksi sääntömuutoksista seuraavaa:

Sääntövaliokunta periaatteessa lähtee siitä lähtökohdasta ja näkemyksestä, että meillä ei tämän edustajakokouksen aikana ole aihetta ryhtyä mihinkään suurempiin sääntömuutoksiin, vaan lähtökohtana sääntöjen käsittelylle pidettäisiin nykyisiä SAK:n sääntöjä.

* Kaksi kohtaa jo entisistä SAK:n säännöistä on saanut valiokunnan käsityksen mukaan ratkaisunsa ennen sääntövaliokunnan työskentelyä. Ensimmäinen tällainen tapahtui tämän edustajakokouksen avauspäivänä, jolloin edustajakokous yksimielisesti hyväksyi SAK:n sääntöjen 9 §:n muutoksen kokouksen pitopaikasta ja sen määrittelemisestä, minkä perusteella siirryttiin pitämään kokousta tänne Kiljavan Kunto-

keskukseen. Toinen sääntöjen kohta sai ratkaisunsa myös ennen sääntövaliokunnan käsittelyä, ja se koski puheenjohtajien valintaa SAK:lle. Tässä yhteydessä puheenjohtaja löi kiinni päätöksen toteamalla valinnan jälkeen, että puheenjohtajien valintakysymys on loppuunkäsittely. Näin ollen tältä osin myöskin jäivät SAK:n entiset säännöt voimaan.

Sääntövaliokunta esittää ensimmäisenä muutoksenaan SAK:n nykyisiin sääntöihin 2 §:ään 8. kohdan jälkeen uutta 9. kohtaa, joka löytyy esitysvihkosen sivulta 90 Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton esityksen sisältä. Tähän 9. kohtaan esitetään otettavaksi esityksen 3 §:n keskellä oleva virke, joka kuuluu seuraavasti: "— käy jäsenliittojen edustajana, näiden kanssa asiasta sovittuaan, neuvotteluja työnantajapuolen kanssa työhön, toimeen tai virkaan ottamista, työ-, toimi- tai virkasuhdetta sekä palkkausta koskevissa tai muissa periaatteellista ja yleisluontoista merkitystä omaavissa kysymyksissä". Tämä tulee olemaan, niinkuin mainittu, nykyisten SAK:n sääntöjen 2 §:n 9. kohta. Myöhemmin tulee tarkemmin täällä sitten selville, minkä takia tällainen sääntömuutos tarvitaan sääntöjen tähän kohtaan.

Seuraavana sääntömuutoksena sääntövaliokunta esittää yksimielisenä kantanaan 7 §:ään, joka on otsikoitu "Työvaliokunta". Tässä työvaliokuntaa koskevassa pykälässä sanotaan näin: "SAK:n hallituksena toimii varsinaisessa edustajakokouksessa valittu työvaliokunta, johon kuuluu SAK:n puheenjohtaja, toinen puheenjohtaja sekä 15 varsinaista jäsentä". Tämän sääntövaliokunta esittää muutettavaksi siten, että "ISAK :n työvaliokuntaan kuuluu SAK:n puheenjohtaja, toinen puheenjohtaja sekä enintään 17 varsinaista jäsentä". Vastaava muutos tulee tehtäväksi samassa suhteessa sekä henkilökohtaisten varajäsenten että yleis varajäsenten osalta.

Samassa yhteydessä sääntövaliokunta esittää — edelleenkin yksimielisenä kantanaan -r. edustajakokouksen päätettäväksi — el sääntömuutoksena, vaan SAK:n edustajakokouspäätöksensä, joka näkyy julkisuudessa — että työvaliokunta voi harkintansa mukaan kutsua työvaliokunnan kokoukseen asiantuntijajäseniä, joilla on puhe- ja esitysoikeus työvaliokunnan kokouksissa. Niin kuin sanottu, tämä ei tule sääntöihin sääntömuutoksena, vaan edustajakokouspäätöksensä, joka liittyy sääntöjen 7 §:ään.

Seuraava sääntömuutos, joka on todettava, kuuluu nykyisiin SAK:n sääntöihin 9 §:ään, otsakkeenaan "Edustajakokous" ja tämä on juuri se kohta, jonka muutoksen me hyväksyimme SAK:n edustajakokouksen ensimmäisenä päivänä. Tämä 9 § tulee kuulumaan samalla tavoin kuin tämän jaetun esityksen sivulla 115 oleva 12 §.

Sen jälkeen tulemme SAK:n säännöissä sääntöjen 13 §:ään, joka koskee palkkaliikkeitä ja työriitoja. Tältä osin sääntövaliokunta esittää, että tämän 13 §:n otsikon alla sijoitetaan Paperityöväen Liiton tekemän sääntömuutosesityksen pykälät 25 ja 26, jota esitystä täällä edustajakokouksessa käydyissä keskustelussakin on kannatettu. Tämä liittyy siihen kohtaan, joka täällä äsken esiteltiin ja äsken tuli mainittua muutoksena SAK:n nykyisten sääntöjen 2 §:n osalta uudeksi 9. kohdaksi. Tässä 25 §:ssä nimittäin sanotaan: "käydessään jäsenliittojensa edustajana näiden kanssa asiasta sovittuaan neuvotteluja työnantajapuolen kanssa edellä 2 §:n 9. kohdassa määritellyistä kysymyksistä".

Voidaksemme sisällyttää sääntöihin Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton tekemän esityksen 25 ja 26 pykälät on sääntöjen 2 §:n 9. kohta muutettava edellä esitetyllä tavalla.

Edellä sanotun perusteella sääntövaliokunta toteaa, että — edus-

tajakokous ensimmäisenä kokouspäivänään on päättänyt muuttaa SAK:n sääntöjen 9 §:n 1 momentin seuraavansisältöiseksi:

"SAK kokoontuu työvaliokunnan kutsusta. varsinaisiin edustajakokouksiin joka viides kalenterivuosi työvaliokunnan määräämällä paikakunnalla sekä ylimääräisiin kokouksiin, jos valtuusto tai työvaliokunta katsoo sen tarpeelliseksi tai yksi tai useampi jäsenliitto, joiden henkilöjäsenten lukumäärä on vähintään kolmannes SAK:n jäsenliittojen henkilöjäsenten lukumäärästä, sitä määrättyä asiaa varten kirjallisesti työvaliokunnalta pyytää, jolloin työvaliokunta toimii ylimääräisen kokouksen koollekutsujana."; sekä, että

-* edustajakokous on tänään päättänyt säilyttää sääntöjen 7 §31 1 momentin puheenjohtajien vaalia koskevalta osaltaan ennallaan, mutta tehdä työvaliokunnan jäsenten ja varajäsenten lukumäärään nähden muutokset, joten sanottu sääntöjen kohta on saanut seuraavan muodon:

"SAK:n hallituksena toimii varsinaisessa edustajakokouksessa valittu työvaliokunta, johon kuuluu SAK:n puheenjohtaja, toinen puheenjohtaja sekä enintään 17 varsinaista jäsentä. Varsinaisten jäsenten varamiehinä toimii 34 varajäsentä, joista 17 valitaan varsinaisten jäsenten henkilökohtaisiksi varamiehiksi ja 17 yleisvarajäseniksi. Varsinaisen jäsenen ollessa estynyt hoitamaan tehtäväänsä kutsutaan työvaliokuntaan ensi jäisestä hänen henkilökohtainen varamiehensä sekä hänenkin estyneenä ollessa joku yleis varajäsenistä, siinä järjestyksessä kuin heidät on valittu. Yleisvarajäsenistä on työvaliokunnan nimettävä puheenjohtajalle ja toiselle puheenjohtajalle henkilökohtainen varamies kummallekin. Yhden varsinaisista jäsenistä tulee edustaa ruotsinkielistä jäsenistöä."

Näiden muutoksen lisäksi sääntövaliokunta yksimielisenä kantanaan esittää sääntöjen 2 §:n 2 momentin 9) kohdaksi seuraavaa:

"9) käydä jäsenliittojen edustajana, näiden kanssa asiasta sovittuaan neuvotteluja työnantajapuolen kanssa työhön, toimeen tai virkaan ottamisesta, työ-, toimi- tai virkasuhdetta sekä palkkausta koskevissa tai muissa periaatteellista ja yleisluontoista merkitystä omaavissa kysymyksissä."

Tällöin nykyisten sääntöjen 2 §:n 2 momentin 9) kohta siirtyisi 10) kohdaksi.

Sääntöjen 13 §:n alkuun jaosto esittää otettavaksi seuraavat uudet 1 ja 2 momentit:

"Käydessään, jäsenliittojensa edustajana, näiden kanssa asiasta sovittuaan, neuvotteluja työnantajapuolen kanssa 2 §:n 9 kohdassa määritellyistä kysymyksistä, keskusliitto voi tehdä kaikkien jäsenliittojensa puolesta ns. yleisratkaisun. Tällaisesta ratkaisuehdotuksesta on työvaliokunnan kuitenkin ennen lopullista sitoutumista annettava yksityiskohtainen tieto kaikille jäsenliitoille, joilla on oikeus työvaliokunnan asettaman määräajan kuluessa irtisanoutua yleisratkaisusta ja pyrkiä omaa jäsenkuntaansa paremmin tyydyttävään tulokseen.

Työvaliokunta voi edellisessä momentissa tai muualla näissä säännöissä mainituissa laajakantoisissa tai periaatteellisluontoisissa kysymyksissä toimeenpanna jäsenliittojen jäsenten keskuudessa neuvoa antavan jäsenäänestyksen. Tällainen jäsenäänestys on toimitettava mikäli työvaliokunnan tai valtuuston jäsenistä vähintään puolet tai yksi tai useampi jäsenliitto, joiden henkilöjäsenten lukumäärä on vähintään puolet jäsenliittojen henkilöjäsenten lukumäärästä, sitä kirjallisesti vaatii."

Muita sääntömuutoksia sääntövaliokunta ei edustajakokoukselle ole katsonut voitavansa esittää. Kuten alussa mainitsin, sääntövaliokunta on

näistä tekemistään esityksistä yksimielinen ja toivoo sitä, että tämä edustajakokous voisi yhtyä yksimielisesti sääntövaliokunnan esittämään kantaan hyväksymällä tehdyt muutosesitykset yksimielisesti, ja että kokous antaa työvaliokunnalle valtuudet tehdä sääntöihin rekisteriviranomaisten mahdollisesti vaatimat muodolliset korjaukset.

Puheenjohtaja: Mitä sanotaan kuullusta sääntövaliokunnan esityksestä? Halutaanko asian johdosta keskustella?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Puheenjohtaja: Sääntövaliokunnan ehdotus hyväksytään.

Sääntövaliokunnan ehdotus sääntöjen muutosiksi hyväksyttiin yksimielisesti.

Asia oli loppuunkäsitelty.

Tehtyjen muutosten jälkeen SAK:n säännöt tulivat seuraavan sisältöiseksi.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n

S Ä Ä N N Ö T

Hyväksytty SAK:n yhdeksännessä edustajakokouksessa v. 1966.

1 §

Nimi ja kotipaikka

Yhdistyksen nimenä on Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y. Näissä säännöissä käytetään yhdistyksestä nimitystä SAK.

Yhdistyksen kotipaikkana on Helsingin kaupunki, jossa yhdistyksen hallitus (työvaliokunta) sijaitsee.

Yhdistyksen toiminta-alueena on koko Suomi.

2 §

Tarkoitus ja tehtävät

SAK:n tarkoituksena on toimia palkkatyöntekijäin taloudellisten etujen valvomiseksi sekä heidän yhteiskunnallisen ja sivistyksellisen tasonsa kohottamiseksi ja turvaamiseksi.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi on SAK:n tehtävänä:

1) koko maan käsittävien ammatillisten järjestöjen yhdykselimenä edustaa ammatillisesti järjestäytyneitä työntekijöitä, suorittaa ammatillista järjestäytymistä edistävää valistus-, opinto- ja kasvatustyötä, edistää palkkatyöntekijäin ammatillista järjestäytymistä sekä harjoittaa tarkoitustaan edistävää kustannustoimintaa;

2) toimia paikallisten ja koko maan käsittävien ammatillisten järjestöjen perustamiseksi ja niiden yhteistoiminnan edistämiseksi SAK:n puitteissa;

3) ohjata ja valvoa ammatillisten paikallisjärjestöjen toimintaa;

4) tukea ammattiyhdistysliikkeen toimintavapauden turvaavaa kansanvaltaista yhteiskuntajärjestystä;

5) työskennellä sosiaalisen ja muun työntekijöitä koskevan lainsäädännön kehittämiseksi;

6) edistää taloudellisen kansavallan toteuttamista ja tuotantjärjestelmän kehittämistä yhteiskunnan kokonaisuutena palvelemaan;

7) toimia työntekijäin tietojen kartuttamiseksi kansallisen ja kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen tuntemisessa sekä edistää heidän pyrkimyksiään taloudellisen elämän, yhteiskunnallisten olojen ja teknillisen kehityksen seuraamisessa;

8) tukea aatteellisesti ja aineellisesti jäsenliittojaan näiden toimiessa jäsentensä palkka- ja työehtojen sekä sosiaalisten olojen parantamiseksi; •

9) käydä jäsenliittojen edustajana, näiden kanssa asiasta sovittuaan neuvotteluja työnantajapuolen kanssa työhön, toimeen tai virkaan ottamista, työ-, toimi- tai virkasuhdetta sekä palkkausta koskevissa tai muissa periaatteellista ja yleisluontoista merkitystä omaavissa kysymyksissä;

10) olla yhteistoiminnassa sellaisten koti- ja ulkomaisten työväenjärjestöjen kanssa, joilla SAK toteaa olevan kanssaan samanlaisen tarkoituksen ja periaatteellisen ohjelman, sekä muidenkin sellaisten järjestöjen ja laitosten kanssa, joiden toiminta ed ole SAK:n tarkoitusperien vastaista.

3 §

Liittymisehdot

SAK:n jäseneksi voidaan hyväksyä sellainen Suomessa toimiva maan käsittävä palkkatyöntekijäin tai heidän järjestöjensä muodostama rekisteröity yhdistys, joka hyväksyy SAK:n tarkoituksen ja toimintamuodot sekä sitoutuu noudattamaan SAK:n sääntöjä ja sen hallintoelinten päätöksiä. Näissä säännöissä tällaista yhdistystä nimitetään jäsenliitoksi.

Jokaisen jäsenliiton on liityttävä SAK:n kaikkine jäsenineen.

Liittymisanomus on tehtävä kirjallisesti työvaliokunnalle. Samalla on jätettävä kolmin kappalein liiton voimassa olevat säännöt, joita jäseneksi hyväksytyt liitto ei ole oikeutettu muuttamaan ilman SAK:n suostumusta.

Jos työvaliokunta hylkää liittymisanomuksen, voi asianomainen järjestö työvaliokunnan päätöksestä vedota kirjallisesti SAK:n valtuuston seuraavaan sääntömääräiseen kokoukseen, jolla on asiassa lopullinen ratkaisuvallta.

Jäsenliiton, joka aikoo muuttaa sääntöjään, on, mikäli muutos ei ole pelkästään muodollista laatua, ennen muutosittoituksen yhdistysrekisteriin jättämistä hankittava SAK:n työvaliokunnan lausunto siitä, että muutokset eivät ole SAK:n sääntöjen ja tarkoitusperien vastaisia.

Jäsenliitolla on oikeus saada jokaiselle jäsenelleen maksutta SAK:n voimassa olevat säännöt.

4 §

Jäsenliiton velvollisuudet

SAK:n jäsenliiton velvollisuutena on:

1) antaa SAK:lle jokaisen kalenterivuoden päätyttyä kertomus toiminnastaan ja taloudellisesta asemastaan;

2) antaa jokaisen vuosineljänneksen tai, jos jäsenliitolla on muu tilityskausi, sen päätyttyä työvaliokunnan vahvistamien kaavakkeiden mukana selostus perusjärjestöjensä luvusta ja jäsenmäärästä; *

3) avustaa työvaliokuntaa sen antamien ohjeiden mukaan tilastojen keräämisessä;

4) toimittaa perusjärjestöilleen viivyttämättä kaikki niille tarkoitetut SAK:n kiertokirjeet ja muut asiakirjat;? z

5) lähettää työvaliokunnalle vähintään kaksi kappaletta kaikkia perusjärjestöilleen lähettämäänsä kiertokirjeitä, työehtosopimuksia, toimintakertomuksia!, edustajakokousten pöytäkirjoja, äänenkannattajiaan sekä samoin kaikkia niitä, kustantamia painotutotteita ym., mitä työvaliokunta katsoo tarpeelliseksi saada.

5 §

Varsinaiset Ja ylimääräiset jäsenmaksut

Jäsenliitto suorittaa henkilöjäsenistään tai perusjärjestöjensä henkilöjäsenistä SAK:lle varsinaista jäsenmaksua. Jäsenmaksun suuruuden määrää SAK:n valtuusto.

Varsinaisen jäsenmaksun tilitys SAK:lle tapahtuu neljännesvuosittain puoleltoista kuukauden kuluessa kunkin vuosineljänneksen päätyimisestä lukien.

Jäsenliitto, joka on jättänyt jäsenmaksunsa näiden sääntöjen määräämänä aikana suorittamatta, ei ole oikeutettu saamaan avustusta SAK:lta ennenkuin rästissä olevat jäsenmaksut on suoritettu.

Työvaliokunnalla on oikeus asettaa jäsenliittojen maksettavaksi kalenterivuoden aikana enintään yhden vuosineljänneksen ajalta ylimääräinen jäsenmaksu, jonka suuruus on enintään saman ajan jakson varsinaisen jäsenmaksu kahdeksankertaisena.

Ylimääräinen jäsenmaksu on jäsenliiton tilitettävä työvaliokunnan määräämänä aikana.

Niiden jäsenten osalta, jotka jäsenliitto on sääntöjensä mukaan vapauttanut omista jäsenmaksuistaan, ei SAK:lle suoriteta varsinaista eikä ylimääräistä jäsenmaksua.

6 §

Eroaminen ja erottaminen

Jäsenliitto voi erota SAK:sta ilmoittamalla siitä vähintään kolme kuukautta ennen eroamistaan yhdistyslain määräämällä tavalla.

Eronneen jäsenliiton on suoritettava jäsenmaksunsa siihen ajankohtaan saakka, jolloin eroaminen tapahtuu.

Jäsenliitto voidaan erottaa SAK :n jäsenyydestä,

1) jos se jättää varsinaisen tai ylimääräisen jäsenmaksunsa suorittamatta näiden sääntöjen 5 §:ssä määrättyä aikana;

2) jos sen havaitaan toiminnallaan vahingoittavan SAK:n toimintaa tai rikkovan näitä sääntöjä tahi SAK:n edustajakokouksen, valtuuston tai työvaliokunnan päätöksiä.

Työvaliokunta voi antaa edellisessä momentissa mainittuihin rikkomuksiin syyllistyneelle jäsenliitolle ennen erottamispäätöstä muistutuksen.

Jäsenliiton erottamisesta päättää työvaliokunta. Päätökseen tyytymätön voi siitä kirjallisesti vedota kuukauden kuluessa erottamispäätöksestä lukien seuraavaan valtuuston kokoukseen, jolla on asiassa lopullinen ratkaisuvallta.

Eronnut tai erotettu jäsenliitto menettää kaikki oikeutensa SAK:ssa.

Samoin raukeavat ne velvollisuudet, joihin se liittyessään sitoutui, paitsi mitä tulee jo maksettaviksi erääntyneisiin maksuihin.

Eronnut tai erotettu jäsenliitto vodaan ottaa uudelleen SAK:n jäseneksi, jos se sitoutuu noudattamaan SAK:n sääntöjä ja hallintoelinten päätöksiä ja suorittaa uudelleen liittymisestään SAK:n valtuuston määräämän maksun, joka suuruudeltaan saa nousta enintään siihen määrään, minkä liitto erossaoloaikanaan olisi ollut velvollinen maksamaan jäsenmaksuja. Näin liittynyt liitto saavuttaa jäsenoikeudet kuten uusi jäsenliitto.

7 §

Työvaliokunta

SAK:n hallituksena toimii varsinaisessa edustajakokouksessa valittu työvaliokunta, johon kuuluu SAK:n puheenjohtaja, toinen puheenjohtaja sekä enintään 17 varsinaista jäsentä. Varsinaisten jäsenten varamiehinä toimii 34 varajäsentä, joista 17 valitaan varsinaisten jäsenten henkilökohtaisiksi varamiehiksi ja 17 yledsvarajäseniksi. Varsinaisen jäsenen ollessa estynyt hoitamaan tehtäväänsä kutsutaan työvaliokuntaan ensisijaisesti hänen henkilökohtainen varamiehensä sekä hänenkin estyneenä ollessa joku yleisvarajäsenistä, siinä järjestyksessä kuin heidät on valittu. Yleisvarajäsenistä on työvaliokunnan nimettävä puheenjohtajan® ja toiselle puheenjohtajalle henkilökohtainen varamies kummallekin. Yhden varsinaisista jäsenistä ätuoie edustaa ruotsinkielistä jäsenistöä.

Työvaliokunnan jäsenten toimikausi kestää varsinaisten edustajakokousten välisen ajan. Valtuuston päätöksellä voidaan kuitenkin työvaliokunnan jäsen erottaa kesken toimikauttaan, mikäli hänen havaitaan toiminnallaan vahingoittavan SAK:ai toimintaa tai työskentelevän vastoin näitä sääntöjä tai SAK:n hallintoelinten päätöksiä eikä hän huomautuksen saatuaankaan ole alistunut niitä noudattamaan.

Työvaliokunnan tehtävänä on:

- 1) hoitaa SAK:n asioita näiden sääntöjen määräämissä rajoissa ja valtuuksilla sekä edustajakokousten ja valtuuston päätösten mukaisesti;
- 2) avustaa jäsenliittoja neuvoilla ja ohjeilla työehtosopimus- ym. asioissa sekä tarkistaa ja hyväksyä jäsenliittojen palkka- ja työehtosopimukset ja niihin aiotut muutokset, niinkuin näiden sääntöjen 13 §:sä lähemmin määrätään;
- 3) johtaa valistus- ja kasvatustyötä yhteistoiminnassa jäsenliittojen kanssa;
- 4) päättää järjestöille myönnettävistä avustuksista;
- 5) valvoa, että SAK:n rahavaroja ja omaisuutta hoidetaan hyvin;
- 6) päättää yhteistoiminnasta muiden koti- ja ulkomaisten järjestöjen kanssa;
- 7) päättää puheenjohtajien ja toimitsijain palkoista sekä toimistotyöntekijäin palkoista ja muista työehdoista;

8H ottaa ja erottaa toimitsijat ja toimistotyöntekijät.

Työvaliokunta kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessaan toisen puheenjohtajan kutsusta ja on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai toinen puheenjohtaja ja vähintään kahdeksan muuta, jäsentä <n saapuvilla.

Päätökset työvaliokunnan kokouksissa tehdään yksinkertaisella äänen enemmistöllä. Äänen mennessä tasan voittaa se mielipide, jota puheenjohtaja on äänestänyt.

Työvaliokunta voi tarpeen vaatiessa asettaa jaostoja suorittamaan työvaliokunnan niille antamia tehtäviä.

8 §

Valtuusto

Valtuustolla, jonka jäsenmäärä on vähintään kolmekymmentä ja enintään kaksisataa, on edustajakokousten välisenä aikana ylin päätätävältä kaikissa niissä SAK:n asioissa, jotka eivät näiden sääntöjen mukaan kuulu yksinomaan edustajakokoukselle.

SAK:n edustajakokous valitsee valtuustoon jäsenliittojen nimeämistä ehdokkaista yhden jäsenen kunkin jäsenliiton ensimmäiseltä kahdeltatuhannelta 5 §:n 1 momentissa tarkoitettulta henkilöjäseneltä sekä tämän yli menevältä jäsenmäärältä yhden lisäjäsenen jokaiselta alkavalta kuudeltatuhannelta henkilöjäseneltä sekä näille vastaavan määrän varajäseniä. Lisäksi ovat valtuuston jäseninä työvaliokunnan jäsenet, kaikissa muissa paitsi työvaliokunnan omaa toimintaa ja palkkioita koskevissa asioissa.

Valtuuston jäsen ehdokkaiden valinnan jokainen jäsenliitto toimittaa sääntöjensä edellyttämällä tai, ellei säännöissä ole määrätty, parhaaksi katsomallaan tavalla. Ilmoitus valituista jäsen ehdokkaista on toimitettava työvaliokunnalle viimeistään samanaikaisesti edustajakokousedustajain valtakirjojen kanssa.

Valtuuston jäsenten toimikausi kestää varsinaisten edustajakokousten välisen ajan. Jos kuitenkin jäsenliitto eroaa tai erotetaan SAK ai jäsenyydestä edustajakokousten välisenä aikana, päättyy tämän liiton edustajain toimikausi valtuustossa samanaikaisesti jäsenliiton eroamisen kanssa.

Valtuuston varsinainen kokous pidetään kunkin vuoden alkupuoliskolla työvaliokunnan lähemmin määrämänä päivänä. Valtuuston ylimääräinen kokous voidaan kutsua koolle, milloin työvaliokunta katsoo sen tarpeelliseksi tai jos vähintään 2/3 valtuuston jäsenistä sitä työvaliokunnalta kirjallisesti vaatii, esittäen samalla ne asiat, joiden vuoksi valtuusto olisi koollekutsuttava.

Kutsu valtuuston varsinaiseen kokoukseen on toimitettava kirjallisesti jäsenliitoille ja valtuuston jäsenille vähintään kaksi kuukautta ja ylimääräiseen kokoukseen vähintään yhtä viikkoa ennen kokousta»

Valtuuston kokous on päätösvaltainen, kun SAK:n puheenjohtaja tai toinen puheenjohtaja sekä vähintään 2/3 valtuuston jäsenistä on läsnä. Päätökset valtuuston kokouksissa tehdään yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan voittaa se mielipide, jota puheenjohtaja on äänestänyt.

Varsinaisen jäsenen ollessa estyneenä kutsutaan hänen sijaansa varajäsen, siinä järjestyksessä kuin heidät on valittu.

SAKs tilintarkastajilla ja toimitsijoilla on läsnäolo- ja puheoikeus valtuuston kokouksissa.

Valtuuston varsinaisessa kokouksessa käsitellään seuraavat asiat:

- 1) työvaliokunnan laatima kertomus SAK:n toiminnasta edelliseltä kalenterivuodelta;
- 2) tiBkertomu» ja tilintarkastajain antama lausunto edellisen tUIV«-
den taloudenfeoidifteta;
- 3) ehdotus kutevan vuoden tulo- ja menoarvioksi;
- 4) SAK:» iäjataacicastajain ja työvaliokunnan jäsenten palkkioiden määrääminen;

5) jäsenliittojen ja valtuuston jäsenten tämän pykälän yhdenmukaisista momentin mukaisesti esittämät asiat;

6) työvaliokunnan esittämät asiat.

Valtuuston varsinaisessa kokouksessa käsiteltäväksi tarkoitetut asiat on jätettävä kirjallisesti työvaliokunnalle viimeistään kuusi viikkoa ennen kokousta.

Valtuuston jäsenten matkakulut samoinkuin valtuuston päättämä päiväraha suoritetaan SAK:n varoista. Valtuuston jäsen ori matkustaessaan oikeutettu noudattmaan valtion rautateiden II luokkaa vastaavaa tasoa.

9 §

Edustajakokous

SAK kokoontuu työvaliokunnan kutsusta varsinaisiin edustajakokouksiin joka viides kalenterivuosi työvaliokunnan määräämällä paikkakunnalla sekä ylimääräisiin kokouksiin, jos valtuusto tai työvaliokunta katsoo sen tarpeelliseksi tai yksi tai useampi jäsenliitto, joiden henkilöjäsenten lukumäärä on vähintään kolmannes SAK:n jäsenliittojen henkilöjäsenten lukumäärästä, sitä määrättyä asiaa varten kirjallisesti työvaliokunnalta pyytää, jolloin työvaliokunta toimii ylimääräisen kokouksen koollekutsujana.

Edustajakokoukseen valitsee kukin jäsenliitto yhden edustajan kutakin alkavaa tuhatta näiden sääntöjen 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua henkilö jäsentä kohden kahteentuhanteen henkilöjäsenen asti ja siitä yli menevältä jäsenmäärän osalta yhden edustajan kutakin alkavaa tuhattaviittasataa henkilöjäsentä kohden.

Jäsenliitolla, joka on hyväksytty SAK:n jäseneksi, myöhemmin kuin kolme kuukautta ennen edustajakokousta, ei ole edustus oikeutta edustajakokouksessa.

Työvaliokunnan tulee antaa jäsenliitoille kirjallisesti tieto varsinaisesta edustajakokouksesta vähintään kuusi kuukautta ja ylimääräisestä edustajakokouksesta vähintään kaksi kuukautta ennen kokouksen alkamista. Tämän lisäksi tiedotetaan edustajakokouksesta myös sanomalehdissä.

Edustajain valinta SAK:n edustajakokoukseen toimitetaan kussakin jäsenliitossa liiton sääntöjen edellyttämällä tai ellei säännöissä ole määrätty, liiton parhaaksi katsomalla tavalla. Työvaliokunnan on ilmoitettava jäsenliitolle vähintään viisi kuukautta ennen varsinaista, ja vähintään kaksi kuukautta ennen ylimääräistä edustajakokousta se edustajamäärä, minkä kukin jäsenliitto on oikeutettu edustajia valitsemaan.

Edustajain ja heidän varamiestensä valtakirjat vahvistaa jäsenliiton toimikunta ja on ne lähetettävä työvaliokunnalle viimeistään yhtä kuukautta ennen edustajakokouksen alkamista.

Työvaliokunnan jäseniä ei saa valita edustajakokousedustajiksi.

Työvaliokunnan jäsenillä, kahdella valtuuston valitsemalla edustajalla, tilintarkastajilla sekä SAK:n toimitsijoille oh puhe- ja esitysoikeus edustajakokouksessa.

Esityksiä varsinaiselle edustajakokoukselle voivat tehdä SAK:n työvaliokunta sekä jäsenliitot omasta tai perusjärjestöjenpä aloitteesta. Jäsenliittojen esitykset on jätettävä kirjallisesti työvaliokunnalle viimeistään neljätoista viikkoa ennen edustajakokouksen alkamista.

Kutsu varsinaiseen edustajakokoukseen lähetetään jäsenliitoille ja niiden valitsemille edustajille viimeistään kolme viikkoa ennen edustajakokousta. Samalla lähetetään myös edustajakokoukselle tehdyt esitykset sisältävä esitysvihikko työvaliokunnan lausuntoineen.

Kutsu ylimääräiseen edustajakokoukseen lähetetään viimeisittäin kaksi viikkoa ennen kokousta, joilloin, mikäli asioiden laatu sitä edellyttää, kokoukselle tarkoitetut esitykset on samalla lähetettävä.

Varsinainen edustajakokous

*

1) päättää edellisen toimikauden toimintaa ja varainhoitoa koskevista asioista sekä vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille;

2) toimittaa SAK:n puheenjohtajan, toisen puheenjohtajan, työvaliokunnan varsinaisten ja varajäsenten sekä tilintarkastajain ja heidän varamiestensä vaalit;

3) suorittaa valtuuston varsinaisten ja varajäsenten vaalit;

4) käsittelee muut näiden sääntöjen edellyttämässä järjestyksessä sille esitetyt asiat.

Edustajakokoukset ja edustajakokousten päättämä edustajain päiväraha ja matkakulut suoritetaan SAK:n rahastosta. Edustajat ovat matkustaessaan oikeutetut noudattamaan valtion rautateiden II luokkaa vastaavaa taso. Edustajakokoukset peritään edustajakokouksen jälkeen jäsenliitoilta suhteellisesti kunkin jäsenliiton edustajain vallinnan perusteena olleen jäsenmäärän mukaan. Jäsenliittojen on suoritettava SAK:lle osuutensa edustajakokouksista kuuden kuukauden kuluessa edustajakokouksen päättymisestä. Suorituksen laiminlyönnistä on näiden sääntöjen 6 §:n kolmannen momentin mukaiset seuraamukset

10 §

Toimitsijat

SAK:h palveluksessa pidetään varsinaisen edustajakokouksen valitsemina SAK:n puheenjohtaja ja toinen puheenjohtaja. Tämän lisäksi työvaliokunta kiinnittää SAK:n palvelukseen sihteereitä, taloudenhoitajan sekä tarpeen mukaan muita toimitsijoita.

Puheenjohtajan tehtävänä on ohjata ja valvoa SAK:n toimintaa sekä johtaa puhetta työvaliokunnan ja valtuuston kokouksissa. Hänen estyneenä ollessaan hoitaa puheenjohtajan tehtäviä toinen puheenjohtaja. Puheenjohtajien työnjaon sekä muiden toimitsijain tehtävät määrittelee työvaliokunta.

Jos puheenjohtaja tai toinen puheenjohtaja eroaa tai erotetaan SAK:n palveluksesta edustajakokousten välisenä aikana, julistaa työvaliokunta toimen avoimeksi. Tointa hakeneista työvaliokunta asettaa enintään kolme ehdokasta ja lopullisen vaalin toimittaa valtuusto.

SAK:n palveluksessa olevat toimitsijat eivät saa ottaa suorittaakseen tehtävänsä häiritseviä sivutoimia Ilmari työvaliokunnan antamaa lupaa.

SAK:n nimen kirjoittavat puheenjohtaja, toinen puheenjohtaja ja taloudenhoitaja sekä ne sihteerit ja kaksi muuta henkilöä, jotka työvaliokunta siihen valtuuttaa, heistä aina kaksi yhdessä.

11 §

Tilit ja niiden tarkastus

:SAK:n tilit päätetään kalenterivuositain.

Varsinainen edustajakokous valitsee alkavaa toimikautta varten SAK:lle kolme varsinaista tilintarkastajaa sekä heille henkilökohtaiset varamiehet.

Tilintarkastajien tulee neljännesvuositain tarkastaa tilit ja kassa sekä

koko kalenterivuoden tilit seuraavan vuoden maaliskuun 31 päivään mennessä. Tarkastuksestaan on tilintarkastajien annettava viimeistään huhtikuussa kirjallinen lausunto, jossa tarkastuksen johdosta aiheutuvat muistutukset ja huomautukset on mainittava.

Tilintarkastajain tulee myös tarkastaa työvaliokunnan ja valtuuston raha-asioita sekä taloudenhoitoa koskevia päätöksiä ja antaa havaitsemistaan virheistä ja laiminlyönneistä selostus varstaataiselle valtuuston kokoukselle sekä edustajakokoukselle

Tilintarkasajilla on oikeus milloin tahansa suorittaa, tarkastus varojen hoidossa ja raha-asioita sekä taloudenhoitoa kokevassa toiminnassa.

Ainakin yhden tilintarkastajista on oltava saapuvilla valtuuston- ja edustajakokouksissa.

12 §

Riita-asioiden sovittaminen

Jos SAK ai jäsenliitojen kesken syntyä erimielisyyttä tai riitaa* eikä sitä voida muuten sovittaa, on riita-asia jätettävä sovinto-oikeuden ratkaistavaksi, jos jompikumpi riitapuoli sitä vaatii. Sovinto-oikeus asetetaan kutakin asiaa varten erikseen siten, että kumpikin riitapuoli valitsee siihen kaksi jäsentä ja nämä yhdessä puheenjohtajan. Jps riitapuolten valitsemat jäsenet eivät sovi puheenjohtajasta, määrää sen SAK:n työvaliokunta. Muuten noudatettakoon mitä välimiesmenettelystä 4 päivänä helmikuulta 1928 annettu laki määrää.

Sovinto-oikeuden tulee ratkaista sille esitetty asia 14 päivän kuluessa, elleivät pätevät syyt vaadi pitempää käsittelyaikaa.

Sovinto-oikeuden päätös on lopullinen ja molempia puolia sitova

13 §

Palkkaliikkeet ja työriidat

Käydessään jäsenliittojansa edustajana, näiden kanssa asiasta sovittuaan, neuvotteluja työnantajapuolen kanssa 2 §:n 9 kohdassa määritellyistä kysymyksistä, keskusliitto voi tehdä kaikkien jäsenliittojensa puolesta ns. yleisratkaisun. Tällaisesta ratkaisuehdotuksesta on työvaliokunnan kuitenkin ennen lopullista sitoutumista annettava yksityiskohdainen tieto kaikille jäsenliitoille, joilla on oikeus työvaliokunnan asettaman määräajan kuldessa irtisanoutua yleisratkaisusta ja pyrkiä omaa jokikuntaansa paremmin tyydyttävään tulokseen.

Työvaliokunta voi edellisessä momentissa tai muualla näissä säännöissä mainituissa laaj akan tosissa tai periaatteellisluontoisissa kysymyksissä toimeenpanna jäsenliittojen jäsenten keskuudessa neuvoa antavan jäsenäänestyksen. Tällainen jäsenäänestys on toimitettava mikäli työvaliokunnan tai valtuuston jäsenistä vähintään puolet tahi yksi tai useampi jäsenliitto, joiden henkilöjäsenten lukumäärä on vähintään puolet jäsenliittojen henkilöjäsenten lukumäärästä, sitä kirjallisesti vaatii.

Millein SAK:n jäsenliitto tai sen perusjärjestö suunnittelee esityksen jättämistä työnantajalle palkkojen korottamisesta tai muiden työehtojen parantamisesta, työehtosopimuksen solmimisesta tai voimassa olevan työehtosopimuksen irtisanomisesta, on jäsenliiton ennen esityksensä työnantajalle jättämistä esitettävä asia työvaliokunnan harkittavaksi sekä tällöin «noettava kaikki ne tiedot, jotka työvaliokunta katsoo asiaa käsitellessään tarvitsevansa. Samoin on meneteltävä silloin, jos työnantaja on irttsjinonut työehtosopimuksen.

Työvaliokunnan on mainitunlainen asia kiireellisesti käsiteltävä ja tiedotettava päätöksensä viipymättä asianomaiselle jäsenliitolle.

Jos jäsenliitto suunnittelee uhkavaatimuksen jättämistä työnantajalle, on asia uudelleen esitettävä työvaliokunnan käsiteltäväksi ja annettava kaikki työvaliokunnan tarpeelliseksi katsomat lisäselvitykset.

Kun työvaliokunta on antanut uhkaamassa olevasta työtaistelusta sääntöjen edellyttämän päätöksensä, ei se oikeuta jäsenliittoa ryhtymään avoimeen työtaisteluun ennenkuin SAK:n puheenjohtajalla tai työvaliokunnan valtuuttamalle edustajalle on varattu tilaisuus vaikuttaa neuvottelujen kulkuun. Kun neuvotteluja täten on yritetty kaikin mahdollisin keinoin edistää, mutta jos niissä ei ole saavutettu tyydyttävää tulosta, ottaa työvaliokunta viipymättä asian uudelleen käsiteltäväksi ja harkitsee sekä päättää voidaanko avoimeen työtaisteluun ryhtyä.

Milloin kysymyksessä on palkkaläike, joka saattaa laajentua ja muodostua erittäin vakavaksi, useampia ammatti- ja työaloja käsittäväksi eikä työvaliokunta katso voivansa asiaa yksinään päättää, voi se alistaa asian 14 päivän kuluessa valtuuston ratkaistavaksi. Kiireellisissä tapauksissa asia voidaan esittää valtuuston jäsenille kirjeellisesti.

Milloin useampien jäsenliittojen jäseniä työskentelee samaa työnantajan tai saman teollisuusalan piirissä, on naiden palkkoja ja työehtoja koskevat esitykset pyrittävä järjestämään samaan aikaan esitettäväksi ja sisällöltään yhdensuuntaisiksi. Näin alkaneessa palkkaliikkeessä on jokaisella ko. jäsenliitolla oikeus asettaa oma edustajansa neuvotteluihin ja on liittojen oltava kiinteässä yhteistyössä palkkaliikkeen kaikissa vaiheissa. Työehtoja koskevan toiminnan näin saadessa laajemman luonteen on asia hoidettava työvaliokunnan valvonnassa yhteistoiminnassa asianomaisten jäsenliittojen kanssa.

Jokaisesta taistelun laajentamisesta päättää asianomainen jäsenliitto, jonka jäseniä ko. laajennettu taistelu koskee. Ennen tätä on jäsenliiton saatava näiltä jäseniltään, joita laajennettu taistelu tulisi koskemaan, liiton sääntöjen edellyttämä suostumus. Työvaliokunnan lupa on saatava jokaiselle kannatuslakolle.

Työnantajan yrittäessä huonontaa käytännössä olevia työehtoja en menteltävä kuten edellä olevissa tämän pykälän momenteissa mainitaan.

Avustusta kannatuslakossa tai kannatussulussa suorittaa kukin jäsenliitto omille jäsenilleen. SAK suorittaa avustusta tämän pykälän kolmannentoista momentin mukaisesti siinä tapauksessa, että työvaliokunta on kehoittanut jäsenliittoa kannatusoimenpiteisiin ryhtymään.

Jäsenliitto, joka on kuulunut SAK:on vähintään kuusi kuukautta ja sääntöjen mukaisesti suorittanut jäsenmaksunsa sekä aloittanut puolustustaistelun tämän pykälän määräämässä järjestyksessä, on oikeutettu saamaan taisteluyavustusta SAK:lta milloin sen jäsenet ovat joutuneet

1) puolustautumaan työnantajan pyrkiessä huonontamaan palkka- ja muita työehtoja tai loukkaamaan järjestäytymisvapautta;

2) tukemaan jonkin toisen jäsenliiton puolustustaistelua, jonka asianomainen liitto työvaliokunnan kehoituksesta on aloittanut;

3) työntajan julistamaan salkkuun riippumatta siitä, onks» taistelu aiheutunut työehtojen parannusvaatuksesta tai puoistustitteBesta.

Valtuusto voi hyväksyä tästä poikkeavan menettelytavan.

Avustusta maksetaan näiden sääntöjen edellyttämin perustein kahdeksannesta päivästä taistelun alkamisesta lukien kaikilta päiviltä niin kauan kuin taistelu kestää ja työvaliokunta on todennut SAKfc ja asianomaisen jäsenliiton sääntöjä noudatettavan.

Avustuksen suuruuden määrittelee valtuusto ja a* 'maksetaan' «tasomaiselle jäsenliitolle valmistetun kaavakkeen mukaiata avustuskuitta vastaan jälkimaksuna viikoittain. Mikäli jäsenliitto on sääntöjensä mffit-

räysten perusteella joutunut maksamaan työtaisteluun osallistuneelle jäsenelleen muuttoavustusta, maksaa SAK puolet maksetusta muuttoavustuksesta.

SAK:lta avustusta saavan jäsenliiton on suoritettava itse vähintään yhtä suuri päivittäinen avustus taistelussa oleville jäsenilleen. Jos jäsenliiton itsensä maksama päiväavustus on SAK:n avustusta pienempi, maksaa SAK:Mu avustuksensa vain samansuuruisena kuin mitä jäsenliitto itse maksaa omasta rahastostaan. Työvaliokunnalla on oikeus pienentää näissä säännöissä määrättyä päiväavustusta, lopettaa avustus sekä periä jo maksettu avustus takaisin, milloin jäsenliitto on saanut työtaisteluaavustusta omien ja SAK:n rahastojen ulkopuolelta.

Työvaliokunnalla on oikeus pienentää näissä Säännöissä määrättyä päiväavustusta, milloin rahavarojen vähyys niin vaatii.

Milloin SAK:n avustama työtaistelu on jatkunut niin kauan, että työvaliokunta on vakuuttunut sen epäonnistumisesta, antakoon se kehoituksen taistelun lopettamisesta. Ellei jäsenliitto suostu taisteluun lopettamaan, voi työvaliokunta lopettaa SAK:n avustuksen.

Heti työtaistelun päätyttyä on asianomaisen jäsenliiton liittotoimikunnan huolehdyttävä siitä, että työvaliokunnan lähettämä lakkokaavake asianmukaisesti täytetään ja yksi kappale sitä lähetetään viipymättä työvaliokunnalle.

14 §

Multa määräyksiä

SAK:n edustajalla on läsnäolo- ja esitysoikeus kaikissa SAK:n alaisen järjestöjen kokouksissa.

SAK:n jäsenliiton jäsen, jolla ei ole jäsenmaksurästlä enempää kuin 8 viikkoa, voi siirtyä jäseneksi johonkin toiseen jäsenliittoon ilman sisäänMrjoitusmaksua, edellyttäen, että hän toimensa vuoksi kuuluu sen liiton toimintapiiriin, johon aikoo liittyä. Näin siirtynyt jäsen saavuttaa, rästissä olevat makset suoritetuana, uudessa liitossa heti sen sääntöjen mukaiset oikeudet.

Jos SAK päätetään purkaa tai sen toiminta muuten lopettaa, lankeavat jällellä olevat varat Työväen Sivistysliitto r.y:n talletettavaksi. Jos toimintaa 10 vuoden aikana ei aloiteta uudelleen, käytetään varat työväen sivistystarkoituksiin Työväen Sivistysliitto r.y:n määräämällä tavalla.

Näihin sääntöihin voidaan tehdä muutoksia ja lisäyksiä edustajakokouksessa» jos vähintään 3/4 äänestykseen osallistuneista sellaista kannattaa.

Kasvatus-, valitus- ja opintotyötä koskevat esitykset

Puheenjohtaja: Seuraavana käsittelemme työjärjestyksen 14. kohta, kasvatus-, valitus -ja opintotyötä koskevat esitykset.

Keskustelu:

Pentti K in h a (Yleinen Lehtimiesliitto): EsitysMrjan siyulla 128 on liittomme esitys, joka koskee keskusjärjestön tiedotustoimintaa ja työvaliokunnan asiasta antamaa periaatteessa myönteistä lausuntoa. En halua tässä yhteydessä lähteä laajemmin käsittelemään keskusjärjestön tiedotustoimintaa tai niitä heikkouksia, joita siinä on ilmennyt. Se on

ollutta ja mennyttä, mikä on taaksa jäänyt. Nyt olisi nähdäkseni tarkeintä, että me edessä olevalla työkaudella pääsisimme tälläkin saralla eteenpäin.

Tässä mielessä esittäisin edustajakokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Edustajakokous yhtyy periaatteessa Yleisen Lehtimiesliiton esitykseen SAK:n ja jäsenliittojen tiedotustoiminnan parantamisesta sekä kehottaa työvaliokuntaa ja valtuustoa tätä koskevissa tomissaan ottamaan huomioon seuraavaa:

1) Keskusjärjestön johdon ja jäsenistön välisten luottamuksellisten ja molemminpuoliseen vuorovaikutukseen perustuvien suhteiden rakentamiseksi olisi keskusliiton tiedotustoiminnassaan pidettävä tavoitteenaan jäsenistölle annettavan informaation parantamista, Sopimus- ynnä muir den keskusliiton toimien mahdollisstaman laajaa julkista käsittelyä lehdistöä sekä muita joukkotiedotusvälineitä käyttäen. Jäsenliitoille on vastaisuudessa annettava riittävästi keskusliiton sopimus- ym. toimintaa koskevia tietoja.

2) Tiedotustoiminnan järjestelyjä keskusliiton ja jäsenliittojen piirissä hoitamaan ja ohjaamaan tulisi perustaa tiedotusjaosto.

3) Keskusjärjestön tiedotustoimintaa hoitaville toimitsijoille on annettava keskusjärjestön toimesta riittävät tiedot tiedotustoiminnan järjestämiseksi tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

4) Tiedotustoimintaan on varattava vuosittain riittävästi määrärahoja.

Lasse Järvinen (Tekstiilityöväen Liitto): Herra puheenjohtaja .hyvät toverit. Nykyisin voimassa oleva, jo vuonna 1923 säädetty oppi* sopimuslaki on jäänyt pahasti jälkeen maamme yhteiskunnallisesta ja teollisuudessa tapahtuneesta kehityksestä. Lain jälkeenjääneisyys on vuosien kuluessa johtanut solmittavien oppisopimusten vähenemiseen samanaikaisesti, kun esim. teollisuuden laajentuessa niiden olisi pitänyt lisääntyä.

Eräänä esimerkkinä nykyisen oppisopimuslain vähäisestä merkityksestä on mm. se, että tällä hetkellä meillä koko maassa on voimassa vain 1.600 oppisopimustapa näistäkin enemmän kuin puolet on muilla kuin varsinaisilla teollisuuden aloilla. Luku on vaatimaton, varsinkin kun tiedetään, että meillä samanaikaisesti on kymmeniä tuhansia nuoria työntekijöitä, jotka työskentelevät teollisuuden eri aloilla.

Ott helppo arvata ,millä tavalla tällainen asiantila vaikuttaa nuorten asemaan työpaikoilla juuri sinä aikana, jolloinka määrätty ammatti-pätevyys tulevaa elämää varten pitäisi hankkia. Kun työnantajilla ei ole lakiin eikä sopimuksiin perustuvaa täsmällistä velvollisuutta opettaa nuorille työntekijöille ammattia, niin vain harvat heistä sen vapaah-toisesti tekevät siten, että se todella olisi nuorille työntekijöille edul-lista. Sen sijaan nuorilla saatetaan teettää töitä mitä sattuu, pääasiassa seka- ja aputöitä. Ammattitöitä on joka tapauksessa niin vähän, että nuorella ei ole mitään mahdollisuutta hankkia itselleen ammattia normaalisissa ajassa eikä siten päästä myöskään palkkojen osalta normaalisissa ajassa ammattityöntekijäin tasolle. Monia muitakin tähän asiaan liittyviä epäkohtia työpaikoilla tietysti esiintyy, mutta en lähde niitä tässä esittelemään.

Totean vain, että käsitykseni mukaan meillä tulevaisuudessakin suuri osa ammattikasvatuksesta tulee tapahtumaan työpaikoilla sen jälkeen, kun nuori, mikäli siihen on ollut mahdollisuuksia, on käynyt varsinaisen ammattikoulun jollakin linjalla. Kun näin on, meidän on myös ammat-tiyhdistysliikkeen välityksellä pyrittävä poistamaa<n työpaikoilla tapah-tuvassa ammattikasvatuksessa esiintyviä puutteita ja epäkohtia.

Eräs askel tähän suuntaan olisi vanhentuneen oppisopimuslain uusi-
minen nykyaikaa, vastaavaksi.

Kun SAK21 nuorisovaliokunta on tehnyt tälle edustajakokoukselle
oppisopimuaiain uudistamista koskevan esityksen, yhdyn kannattamaan
tätä esitystä.

Kun työväenemmistöiselle eduskunnalle on myös jätetty mietintöön
perustuva esitys samasta asiasta, näyttää siltä, että nyt on hyvät mah-
dollisuudet päästä myös eteenpäin nuoria työntekijöitä tyydyttäviin tu-
loksiin.

Esitän myös, että tässä kokouksessa valittava keskusjärjestömme uusi
johto kiirehtisi asian käsittelyä eduskunnassa.

Mauri Nisula (Rakennustyöläisten Liitto): Toveri puheenjohtaja,
hyvät toverit. Rakennustyöläisten Liiton tälle edustajakokoukselle va-
listus- ja kasvatustyöstä tekemän esityksen perusteilla kiinnitetään
edustajakokouksen huomiota maamme väestörakenteessa teknillisen ke-
hityksen aiheuttamiin muutoksiin. Muutoksissa oleellisimpia ovat maa-
seutuväen lukumäärän supistuminen ja virallisiin tilastoihin toimihen-
kilöryhmiin merkittyjen lukumäärän kasvu.

Toimihenkilöiksi merkityt väestöryhmät eivät suinkaan asemansa puole-
sta eroa tavallisista työväestöstä. Tapahtunut ja tapahtuva teknillinen
kehitys vähentää tuotannon välineitä omistavien suhteellista osuutta
maamme väestöstä ja lisää pääasiallisesti vieraan palveluksessa palk-
katuloista elävien osuutta. Maamme väestö siis proletarisoituu vanhaa
klassillista luokkakäsitettä ilmaisuna käyttäkseni.

Työväen luokka kasvaa, ja tässä kasvussa on pääpaino nykyisin ase-
maltaan ja eduiltaan työläisiin verrattavilla toimihenkilöillä, jotka ovat
ammattillisesti järjestyneet sekä ryhtyneet ajamaan etujaan jopa avoi-
mien työtaistelujenkin avulla. Tämä osoittaa, että palkanansaitsijain eri
kerrosten välillä on tapahtunut huomattavaa lähentymistä.

Ammattiyhdistysliikkeen jäsenmäärä, palkanansaitsijain eri kerrosten
keskinäinen solidaarisuus ja yhteistyö ei kuitenkaan vastaa niitä edel-
lytyksiä, jotka nykyinen kehitys on luonut yhtenäisten perusedellytys-
ten muodossa. Suurella osalla ihmisistä ei ole oikeaa käsitystä omasta
luokka-asemastaan, ja ennenkaikkea tästä johtuen myös virheelliset ja
edelleen eri palkanansaitsijain ryhmien lähentymistä haittaavat asen-
teet vaikeuttavat työväen luokan etujen tehokasta ajamista. Porvaristo,
jolla maassamme on ylivoima propaganda- ja joukkotiedotusvälineiden
käytössä, ei suinkaan tarvitse kansamme enemmistön luokkatietoisuu-
den herättämistä, vaan sen edelleen hämäämistä. Asia on toinen am-
mattiyhdistysliikkeen sekä koko työväenliikkeen kannalta. Ammattiyh-
distysliikkeen myönteinen kehitys ja sen mahdollisuudet selviytyä kun-
nolla tehtävistään edellyttävät yhtenäisyyttä ja yhteiskunnallisesta ase-
mastaan tietoista jäsenistöä. Tästä johtuen työväenluokan maailman-
katsomuksen tulee olla ytimenä ammattiyhdistysliikkeen valitus-, kas-
vatus- ja tiedotustoiminnassa.

Päätösesityksessä valitus- ja kasvatustyöstä on otettu huomioon Ra-
kennustyöläisten Liiton esityksessä olevia näkökohtia, joskin siinä on se
puute, että Rakennusliiton esitystä sosialistisesta yhteiskunnasta am-
mattiyhdistysliikkeen tulevaisuuden tavoitteena ed siihen ole otettu.
Rakennusliitto, jonka edustajana täällä puhun, näkisin mielellään, että
keskusjärjestömme kasvattaisi jäsenistöään marxilaisen maailmankatso-
muksen hengessä ottaen huomioon Suomen kansalliset olosuhteet ja
erikoisuudet sekä työväen kansainvälisen solidaarisuuden näkökohdat.

Työvaliokunnan valitus- ja kasvatustyöstä ehdottomasta päätösesi-

tyksestä puuttuu periaatteellinen sisällön määrittely, joksi esitän seuraavaa:

Ammattiyhdistysliikkeen tulee kasvattaa jäsenistöään ja toimihenkilöitään työväenluokan maailmankatsomuksen sekä kansainvälisen solidaarisuuden hengessä.

Uskon, että oikea menettely sovellettaessa tätä periaatetta käytännössä olisi omistautua ammattiyhdistysliikkeen puitteissa työväen eriedologisten näkemysten keskuudessa keskinäistä asennetta ja edistää mielipiteiden vaihtoa eri näkemysten pohjalta. Tällainen asenne olisi omiaan kehittämään jäsenistön itsenäistä ajattelua sekä korostamaan erkoisesti sitä, mikä yhdistää.

Lopuksi tahtoisin, korostaa, että ammattiyhdistysliikkeen pitäisi kiinnittää aivan erityistä huomiota nuorison kasvatustyöhön. Tässä mielessä kannatan Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liiton tälle edustajakokoukselle jättämää aloitetta valistustyön voimistamisesta nuorison keskuudessa.

Lisäksi pyydän saada kannattaa edustaja Kinhan täällä tekemää esitystä.

Pentti Salo (Kakennustyöläisten Liitto): Hyvät edustajatoverit Pyydän saada kannattaa Mauri Nisulan ja Lasse Järvisen edustajakokoukselle tekemiä ehdotuksia.

Vuodesta 1951 lukien on nuorisokysymykseen suhtauduttu SAK:n toimesta suhdanepoliittisesti. Vieläpä vuoden 1956 järjestyksessään seitsemännessä edustajakokouksessa katsottiin nuorisotoiminnan järjestämistyön kuuluvan poliittisten nuorisojärjestöjen tehtäviin. Myöhemmin on havaittu edellä mainittu kehitys virheelliseksi. Mielipiteiden ja asenteiden muuttuminen kesti lähes 13 vuotta ennenkuin nähtiin välttämättömäksi perustaa SAK:n työvaliokunnan alaisuuteen nuorisovaliokunta jonka tehtäviin kuuluisi lähinnä nuorisotoiminnan ohjaaminen ammatillisissa järjestöissä. Tosin jo vuodesta 1961 lukien aloitettiin erilaisten seminaarien, konferenssien ja neuvottelutilaisuuksien pitäminen, jotka tilaisuudet yhdessä olivat vaikuttamassa nuorisovaliokunnan syntymiseen.

Käsitys, että nuorisotoiminta olisi vain poliittisten nuorisojärjestöjen tehtäväpiiriin kuuluva on virheellinen. Sillä elävä elämä tulee osoittamaan, että vastaisuudessakin yhä enemmän ja enemmän joudumme etsimään uusia toimintamuotoja jo työelämään ehtineiden nuorien vetämiseksi järjestäytyneeseen ammattiyhdistysuimintaan. Tähän meitä on pakottamassa ympärillä oleva todellisuus. Kun toisaalta tiedämme poliittisten nuorisojärjestöjen suuntaavan toimintansa jo nyt pääasiassa opiskelemaan nuorisoon, jää ammattiyhdistysliikkeen nuorisotoiminta jo työelämään ehtineiden nuorten keskuudessa tapahtuvaan työhön.

Tilastollisen Päätoimisten laatiman ennusteen mukaan on Suomen väkiluku vuonna 1970 n. 4.890.000, mikä on n. 860.000 henkeä enemmän kuin vuonna 1950. Saman lähteen mukaan arvioidaan 15—24-vuotiaita nuorio olevan vuonna 1970 n. 916.000 ja 25—29-vuotiaita n. 305.000 eli yhteensä 15—29-vuotiaita n. 1.220.000 henkeä. Ennusteen mukaan todetaan edellä mainittuja nuoria olevan 245.000 enemmän kuin v. 1960.

Edellä mainitun lähdemateriaalin mukaan oli kokonaistyövoima vuonna 1960 — työvoimalla tarkoitetaan tässä henkilöitä, jotta, yleisessä väestölaskennassa on erotettu muusta väestöstä ammatissa toimivan väestön nimellä, 2.167.000. Tästä määrästä oli 14—30-vuotiaita 712.000.

Ennusten mukaan arvioidaan vuonna 1970 edellä mainitun ryhmittymisen luvun seuraaviksi: 14—30-vuotiaita 885.000.

Alle 25-vuotiaitten osuus kokonaistyövoimasta kasvaa koko 1960-luvun

aikana hyvin voimakkaasti. Vuosittaisen kasvun arvioidaan olevan 10.000—20.000 henkilöä.

Me kaikki tiedämme sen, että erittäin voimakkaasta nuorten työelämän tulosta seuraa hyvin monimutkaisia poliittisia, yhteiskunnallisia ja ammatillisia tapahtumia. Kun meillä ammattiyhdistysliikkeen toimintakentässä — kaikesta päättäen — on nyt suuremmat mahdollisuudet kuin vuosiin päästä hajaanuksesta ja sen seurausilmiöistä eroon, tulee meidän vastaisessa toiminnassa kartoittaa tarkkaan toimenpiteitämme.

Voimme siis täydellä syyllä sanoa, että ammattiyhdistysliikkeen nuorisotoiminta on paljon riippuvainen siitä miten ammattiosasto, liitot, paikallisjärjestöt ja keskusjärjestömme johtotyössä olevat vanhemmat ja kokeneemmat järjestöihmiset suhtautuvat nuorisoon ja sen erityisiin ongelmiin. Kun arvioimme keskusjärjestömme tai liitojemme työehtopolitiikkaa, niin kiintyy huomio siihen, ettei työelämään ehtineiden nuorten asemaan ole juuri riittävästi eräistä myönteisistä piirteistä huolimatta saatu tuntuvasti korjausta aikaan. Tosin edustajakokousedustajille lähetetyssä oikovedoksessa puhutaan solidaarisesta palkkapolitiikan harjoittamisesta, josta kahdeksas edustajakokous oli päättänyt. Toinen asia on kokonaan se, miten edustajakokouspäätökset ovat toteutuneet tai niitä tahdottu toteuttaa ja miten solidaarinen palkkapolitiikka on käytännön ratkaisuihin tullut huomioonotetuksi. Siitä olisikin paljon keskusteltavaa. Sama koskee samapalkkaisuuden toteuttamista. Periaatteellisia arvoja on tehty, mutta käytännön soveltamisessa on ollut synnytystuskia.

SAK:n nuorisovaliokunnan laatiman tilaston mukaan eri ammattiliittojen työehtosopimuksista osoittaa, että varsin merkittävien teollisuusalojen sopimuksissa — tilasto tehty vuodelta 1965 — tunnettiin ikään perustuva palkkausjärjestelmä ja aivan erillisinä kulkivat sopimuksissa oppisopimusmääräykset. Tutkimuksen mukaan oli 27:stä sopimuksesta 6 sellaista, joissa ei ollut ikään perustuvaa eriarvoisuutta. 11 sopimuksessa tunnettiin alle 1 markan tuntipalkka alle 15-vuotiaitten kohdalla, alle 16-vuotiaitten kohdalla oli 11 sopimusta, joissa tuntipalkka oli alle mk 1,20 tunnissa ja alle 17-vuotiaitten kohdalla oli 11 sopimusta, joissa tunnettiin alle mk 1,60 tuntipalkka. Oppisopimussuhteissa olevien heikoin palkka ensimmäisenä oppivuonna oli 73 penniä tuntia kohden ja korkein mk 1,87 tuntia kohden, neljäntenä oppivuonna oli heikoin palkka mk 1,32 tunnilta ja korkein mk 3,15 tunnilta. On siis syytä ihmetellä, miten on mahdollista, että johtavien ammattiliittojen sopimuksissa voi sopimuspalkka olla vielä feodaalijalan tasolla. Voidaan siis perustellusti kysyä miten edellä mainitut palkat ja niihin tulleet pienet korotukset ovat sopusoinnussa kahdeksannen edustajakokouksen päätösten kanssa.

Kun meidän kaikkien muistissa on vielä tämän vuoden keskitetyt kolmen vuoden työehtosopimukset pienine prosenttikorotuksineen, niin minään ihmeenä ei ole pidettävä sitä nuorempien varsin aktiivisten jäsenten arvostelua, joka nyt kohdistuu niin liittojen kuin keskusjärjestön johtoa vastaan. Sen vuoksi nuoremmat järjestäytyneet työntekijät odottavat, että työehtosopimuspolitiikkaan saadaan muutos aikaan. Muutokseen eivät nyt riitä julkilausumat ja toivomukset, vaan odotetaan todella tehokkaita toimenpiteitä, asioihin konkreettista suhtautumista.

Edellä esitetyn perusteella kannatan Suomen Rakennustyöläisten Liiton ja Suomen Elintarviketyöläisten Liiton nuorten palkka- ja työehtosopimuspolitiikkaa koskevia ponsiehdotuksia. Lisäksi kannatan SAK:n nuorisovaliokunnan laatiman nuorten työn tekiJäin asemaa työehtosopimuksissa koskevaa ponsiehdotusta, johon esitän lisättäväksi:

"Edellä olevan johdosta edustajakokous velvoittaa työvaliokunnan suorittamaan kiireellisesti nuorten työntekijäin palkkauksesta ja ansioista vertailevan ansiotasotutkimuksen sekä päättämään korjaamiseen tähtäävistä toimenpiteistä, jota tarkoitusta varten on työvaliokunta velvollinen kutsumaan koolle nuorten työläisten neuvottelukokouksia parhaaksi katsomallaan tavalla, joissa korjauksiin tähtäävistä ehdotuksista keskustellaan ja päätetään".

Eino Kaajakari (Suomen Metallityöväen Liitto): Hyvät toverit Tietous ammattiyhdistysliikkeen merkityksestä on nuorison piirissä erittäin heikkoa. Jos lähdemme kyselemään näiltä nuorilta, mitä, he tietävät esim. SAK:sta ja sen toiminnasta, niin suurin osa pystyy sanomaan korkeintaan, että sillä on jotakin tekemistä palkkasopimusten kanssa. Tällainen tilanne johtuu tietenkin osaksi valistustyön puutteellisuuksista, mutta myös siitä, ettei keskusjärjestömme piirissä ole tarpeellisella vakavuudella suhtauduttu sellaiseen jokaiselle joukkojärjestölle, yhteisölle, ja yhteiskunnalle tärkeään asiaan kuin nuorten auttamiseen heidän ongelmissaan.

Näistä eräs tärkeimpiin kuuluva on ammattikoulutus. Yhteiskuntamme muuttuu ja kehittyy jatkuvasti. Se tarvitsee aina enemmän ja parempaa ammatti työtä. Elinkeinoelämän piiriin syntyy kokoinaan uusia ammatteja. Kysynnässä eri ammatteihin tapahtuu kasvua, pienemmistä ja ajoittaista vaihtelua. Valtaosa maamme nuorisosta jää ilman ammattikoulutusta. Osa ammattioppilaitoksiin pyrkijöistä jää tilanpuutteen vuoksi ulkopuolelle. Useat nuorista jäävät ilman koulutusta, koska heillä ei ole taloudellista mahdollisuutta edes yrittää pääsyä ammattioppilaitoksain kursseille tai saada ammattiopetusta oppisopimussuhteen tai työharjoittelun kautta.

Monelle ammattiin valmistautuminen ei ole tuonut heidän toivomaansa ratkaisua. Eteen voi tulla välttämätön tarve lisäkoulutuksen saamiseen tai kokonaan uuden ammatin hankkimiseen alan heikon työllisyyden tai ammattiin soveltumattomuuden vuoksi, mutta edessä on jälleen kysymys: mistä varat? Valtion ja kuntien tulisi yhdessä oppilaspajoilla ja apurahoilla turvata jokaiselle nuorelle taloudelliset edellytykset opiskeluun, niin kuin huolehtia myös siitä, ettei kenenkään tilan puutteen vuoksi tarvitsisi jäädä ilman ammattiopetusta. Vaatimusten kasvaminen ja kysynnän vaihtelu eri ammateissa asettavat vaatimuksen peruskoulutuksen parantamisesta, ja siksi yhtenäiskoulujärjestelmä olisi toteutettava mahdollisimman nopeasti ja säädettävä se 16 ikävuoteen ulottuvaksi oppivelvollisuuskouluksi. Ammatinvalinnan ohjaus, selvitys ammattityövoiman kysynnästä ja kunkin soveltuvuudesta eri ammatteihin on tehtävä jo yhtenäiskouluissa.

Peruskoulutuksen uudelleenjärjestely ja opetuksen tehostaminen ammattioppilaitoksissa antavat mahdollisuuden ammattikoulutusajan lyhenemiseen. Lisäksi ammattiliitoille ja osastoille tulisi antaa valtuudet kaikenlaisen ammattiopetuksen valvontaan, ettei koulutusaikaa käytettäisi väärin ja että opetuksen yhteydessä ammattiyhdistysliikkeen merkitys tulisi oikeudenmukaisesti selvitettyksi.

Koska nuoret tarvitsevat runsaasti aikaa lepoon ja virkistymiseen, tulisi opetuksen antaminen tehdä kokonaisuudessaan työaikana. Maamme nuori ammattiyhdistysväki on useaan otteeseen tuonut esiin syvän huolestumisensa SAK:n ja useimpien siihen kuuluvien liittojen liian vähäisestä kiinnostuksesta nuorisokysymyksiin. Nyt katseet ovat kääntyneet SAK:n yhdeksänteen edustajakokoukseen. Sen odotetaan tekevän ratkaisuja ja päätöksiä, jotka luovat pohjan koko ammattiyhdistysliikkeen piirissä tapahtuvalle nuorisotoiminnan nousulle.

Esitän, että edustajakokous päättää velvoittaa keskusjärjestömme kiinnittämään palvelukseensa nuorisotyöntekijöitä toiminnan parantamiseksi ja pyrkimään alaistensa liittojen nuorisotyön elvyttämiseen ja ryhtymään pikaisesti edellä mainittujen muutosten aikaansaamiseen perus- ja ammattikoulutuksessa.

Haluan yhtyä Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liiton esitykseen koskien nuorten työntekijöiden valistustyötä ja ammatillisen nuorisotyön järjestämisen organisoimisen parantamista, sekä Suomen Elintarviketyöläisten Liiton esitykseen koskien äänioikeusikärajan alentamista 18 ikävuoteen, sekä vielä SAK:n nuorisovaliokunnan esitykseen koskien nuorten työntekijäin asemaa työehtosopimuspolitiikassa.

Eila Rimm i (Suomen Elintarviketyöläisten Liitto): Arvoisa puheenjohtaja, hyvät edustajakokoustoverit. Tämän kesän ja kevään kuluessa on maamme palkanansaitsijoilla ollut tilaisuus siirtyä lyhyempään työviikkoon, kun monien vuosien kamppailun tuloksena lyhyempään työviikkoon siirtyminen on asteittain aloitettu. Siirtyminen ei tapahdu suinkaan kitkattomasti, sillä uuden työaikalain monet heikkoudet ja epäkohdat tulevat nyt päivänvaloon, kun lakia sovelletaan käytännössä. Onkin ilmeistä, että vasemmistoenemmistöisellä eduskunnalla tulee olemaan eräs sen tärkeimmistä tehtävistä näiden puutteiden ja epäkohtien poistaminen laista. Kuitenkin näiden työaikalain heikkouksien vastapainona työaika lyhenee ja palkanansaitsijoilla on mahdollisuus pitempään lepoon ja virkistykseen.

Viime aikoina on keskusteltu varsin vilkkaasti siitä, miten, palkanansaitsijat nyt viettävät tämän pitemmän vapaa-aikansa. On esitetty epäilyjä siitä, tuleeko pitempi vapaa-aika muodostumaan todella virkistystä tuottavaksi, vai johtaako se epäterveiden elämäntapojen lisääntymiseen, ennen muuta lisääntykö alkoholin käyttö palkanansaitsijoiden keskuudessa. Toisin sanoen luullaan, että työntekijät eivät osaa järjestää ja päättää vapaa-aikansa vieton mahdollisuuksia.

Ammattiyhdistysliikkeen piiristä asiaa tarkastellen tuntuvat nämä epäilyt liiallisilta, sillä ammattiyhdistysliikkeen toiminnassa mukana olevat työntekijät tietävät, miten vapaa-aikansa viettävät. Heillä on runsaasti tehtäviä ja harrastuksia, mutta toisaalta on myös todettu se seikka, että ammattiyhdistysliikkeessä ei ole valmistauduttu jäsenistön pitemmän viikkovapaa vieton ohjaamiseen terveisiin ja viridstaviin toimintoihin. Olemme joutuneet kuin tosiasian eteen. Työaika lyhenee! Mitä uusia toimintamuotoja meillä on jäsenistöllemme tarjottavana? Saattaahan olla, että ilman ohjaavaa toimintaa ehkä joidenkin yksilöiden osalta vapaa-ajan vietto saattaisi luisua väärille urille.

Tänä kesänä tosin lyhyempi työviikko koskee vain kesäaikaa. Kun siirtyminen tapahtuu asteittain, on ammattiyhdistysliikkeellä vielä aikaa asiaan puuttua ja suunnitelmia laatia, sillä olemme vastuussa siitä, että lisääntyvä vapaa-aika tulee käytettäväksi parhaalla mahdollisella tavalla.

Mitä sitten olisi tehtävä ja miten voidaan aikuisten ihmisten vapaa-ajan viettoa ohjata niin, ettei se tuntuisi liian tyrkyttävältä ja ohjaavalta. Mielestäni olisi lähdeittävä siitä, että jäsenistölle tarjotaan uusia toimintamuotoja, Pitempi viikkovapaa, johon pian siirrytään läpi vuoden, antaa nyt ammattiyhdistysliikkeelle mahdollisuuksia järjestää enemmän lyhyitä viikonloppukursseja, luontopäiviä yhdessäolotilaisuuksineen, joihin jäsenet vosivat perheineen osallistua, Tällöin avioliitosotkin, jotka eivät niinkään usein joudu läheltä ammattiyhdistysliikkeen toimintaa seuraamaan, ymmärtäisivät paremmin puolisonsa harrastukset ja ammattiyhdistysliikkeen pyrkimykset.

Ammattiliitoilla tulisi olla tarjottavanaan taloudellisesti mahdollisimman edullisia lomanviettopaikkoja, jonne jäsenet voisivat perheineen kokoontua viikonloppuina ja vuosiloma-aikanaan rentoutumaan, kampailemaan urheilun, tiedon ja taidon merkeissä. Pitemmät viikonloput tarjoavat myös ammattiosastoille mahdollisuuksia tehdä retkiä eri paikkakunnille ammattivereiden vieraksi sekä lyhyitä matkoja myös naapurimaiden ammattivereihin ja veljesjärjestöihin tutustuakseen.

Nykyinen kiivas työvauhti, joka vuosi vuodelta on vain kiristynyt ja muuttanut työn yhä yksitoikkoisemmaksi automaation ansiosta, aiheuttaa työntekijöille terveydellisiä haittoja ja yksipuolisesta liikunnasta johtuvia sairauksia. Näin ollen tulisi kiinnittää työntekijöiden ruumiillisen kunnon kohentamiseen entistä enemmän huomiota. Urheilu- ja retkeilytoiminta sekä liikunnan lisääminen eri muodoissa ovat työntekijäin terveyden kannalta välttämättömiä toimintamuotoja. SAK:n uuden Kuntokeskuksen käytöllä tuleekin näin ollen olemaan oma tärkeä merkityksensä.

Ammattiyhdistysopistolla järjestettävien kurssien ohjelmaan tulisi liittää myös liikunnan ohjausta. Samoin ammattiliittojen tulisi suunnitella jäsenilleen lyhyitä kuntokursseja viikonloppuina pätevien ohjaajien avulla.

Olen tuonut puheenvuorossani esille niitä tehtäviä, joita ammattiyhdistysliikkeellä on jäsenistön vapaa-ajan lisääntyessä tehtävänä. Toimintamuotojen monipuolistaminen käy nyt välttämättömäksi, jotta voimme säilyttää kosketuksemme jäsenistöön ja voidaksemme auttaa heitä löytämään mielenkiintoisia harrastuksia lisääntyvän vapaa-aikansa viettämiseksi sekä terveydellisesti että hyödyllisesti.

Ehdottaisinkin, että edustajakokous päättäisi lausua SAK:n työvaliokunnalle toivomuksen, että se kiinnittäisi vakavaa huomiota palkanansaittajien vapaa-ajan viettoon ja että se kiireellisesti tutkisi, niillä tavalla ammattiyhdistysliike voisi olla mukana vapaa-ajan viettoa suunnittelemassa.

Unto Ruokonen (Suomen Elintarviketyöläisten Liitto): Tälle yhdeksännelle edustajakokoukselle on Suomen Elintarviketyöläisten Liitto jättänyt erittäin perustellun esityksen äänioikeusikärajan alentamisesta 21 vuodesta 18 vuoteen. Tämä esitys on esityslistan sivulla 129, ja kannatan tätä esitystä.

Esitän SAK:n yhdeksännelle edustajakokoukselle, että se pitää välttämättömänä ja ajankohtaisena uudistuksena äänioikeusikärajan ja vaalikelpoisuuden alentamista valtiollisissa ja kunnallisissa vaaleissa 18 ikävuoteen ja velvoittaa SAK:n päättäviä elimiä esiintymään voimakkaasti tämän uudistuksen toteuttamisen puolesta,

Kalevi Aronen (Suomen Paperiteollisuuden työntekijäin Liitto): Herra puheenjohtaja! Arvoisa edustajakokous! Naisten ammattikasvatustyön edistäminen on yksi tämän päivän tärkeistä kysymyksistä. On paljon huoltovelvollisia naisia, joiden yksin on vastattava perheen toimeentulosta. Mutta riittävän ammattikoulutuksen puute estää heitä pääsemästä sellaiseen ammattiin, jossa palkkaus olisi sitä luokkaa, että sillä voi tyydyttävästi perheen elättää. Meillä on yleensä käsitys, että nainen ei sovi teollisuudessa oleviin vaativiin ammatteihin. Tosiasia kuitenkin on se, että teknillinen kehitys teollisuuden piirissä on tehnyt mahdolliseksi myös naisten sijoittumisen teollisuuden vaativimpiin ammatteihin ja sitä tietä saamaan paremmat ansiomahdollisuudet.

Ammattiyhdistysliike on yleensä miesvaltaista, niin kuin tämän kokous osoittaa. Kun näin on, on meidän yhdessä pyrittävä tukemaan

naisten ammattikasvatusta. Se on miesten asia, aivan yhtä hyvin kuin naistenkin. Edellä sanotun perusteella pyydän saada kannattaa Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton naisjaoston asiaa koskevaa esitystä.

Anni Salonen (Suomen Elintarviketyöläisten Liitto): Herra puheenjohtaja, arvoisa edustajakokous: Pyydän saada kannattaa Eila Rimmin tekemää ehdotusta.

Vilho Hakola (Todmittajaliitto): Herra puheenjohtaja! Yhdyn Yleisen Lehtimiesliiton edustajan Pentti Kinhan tekemään ehdotukseen ammattiyhdistysliikkeen tiedotustoiminnan kehittämisestä.

Kauko Mattila (Suomen Rakennustyöläisten Liitto): Kannatan edustaja Salon ja edustaja Kaajakarin tekemiä esityksiä.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Kun keskustelun aikana on tehty kannatettuja esityksiä, niin nämä esitykset lähetetään valistusasiainvaliokuntaan.

Kulttuuripoliittinen ohjelma

Puheenjohtaja: Tämä nälkeen siirrymme työjärjestyksen 15. kohtaan, Kulttuuripoliittinen ohjelma.

Keskustelu:

Pentti Kinha (Yleinen Lehtimiesliitto): Kulttuuripoliittisen ohjelmaluonnoksen johtokappaleessa esitetään aivan oikein tärkeä kannanmäärittely keskusjärjestön kulttuuripoliittisista tavoitteleista ja periaatteista. Ne toimenpiteet, jotka ovat aiheuttaneet tämän kysymyksen edustajakokouskäsitteilyyn tuomiseen, ansaitsevat kiitoksen. Tämä asia on nyt ensimmäisen kerran kokouksessamme esillä, ja tämä seikka näkyy myös tämän ohjelmaluonnoksen tekstistä, johon hyvien ja kannatettavien ehdotelmien ohella sisältyy erittäin paljon sekä asia- että ilmaissullisia virheitä ja puutteita. Näistä syistä ja edellyttäen, että keskusjärjestön arvovaltaa myös kulttuurikysymyksissä pyritään pitämään yllä, emme työvaliokunnan esittämää ohjelmaluonnosta sellaisenaan tässä kokouksessa vielä voine vahvistaa. Ohjelmaluonnoksen kieliasu on välttämättä perusteellisesti tarkistettava. Ellei näin menetellä, muodostuu ohjelman lukijoille jo sen kielellisten heikkouksien vuoksi varsin epäedullinen kuva SAK:n pyrkimyksistä ja tämän ohjelman laatijoiden ja hyväksyjien kulturellisesta tasasta.

Ohjelmaluonnosta uudelleen muotoiltaessa olisi sitä myös sisällön osalta täydennettävä ja korjailtava. Eräs varsin keskeinen kysymys, josta kannanmäärittelyesitystä ei luonnokseen sisälly lainkaan, on kysymys kulttuurihallinnosta. Ohjelmassa voitaisiin mielestäni todeta tästä asiasta esim. seuraavastii: "Kulttuurimme kehittyä nykyisellään hajanaisesti, koska kulttuurihallintomme kehittämisen on työn alainen. Sen vuoksi olisi perustettava kulttuuriministeriö. Tähän kulttuurimme ylläpään hallintoon olisi saatava omat osastonsa tiedettä ja taidetta ja kansainvälisiä kulttuurisuhteita varten. Kulttuuriministeriön alapuolella on kehitettävä alueellista kulttuurihallintoa, kokonainen kulttuurilautakuntien ja -jaostojen verkosto. Vasta näin voidaan huolehtia siitä, että kulttuurimme kaikkien alojen kehityksestä pidetään yhtä lailla huolta ja

että kaikkialla meidän maassamme ihmisillä on mahdollisuudet päästä osallisiksi kulttuurimme saavutuksista ja päästä kehittämään itseään mahdollisimman monipuolisesti.

Ohjelmaluonnoksessa ei ole myöskään käsittääkseni riittävän selvästi määritelty ammattiyhdistysliikkeen osallistumista ja edustusta eri kulttuuritoimintojen hallintoportaissa. Täysin selvä ei ole myöskään ohjelmaluonnoksen sisältö niiltä osin, jotka koskevat yhteiskunnan varojen saamista ja hankkimista ammattiyhdistysliikkeen ja muiden kansalaisjärjestöjen kulttuuriotimintaan.

Koulu-uudistusta on luonnoksessa käsitelty mekaanisesti, mikä ilmenee mm. siinä että painotetaan kohtuuttomasti nykyisen kansakoulun ja keskikoulun osuutta uudessa koulussa. Koulu-uudistus merkitsee todella uuden tyyppisen koulun luomista. Nykyinen kanakoulu ja keskikoulu ovat siinä vain aineosina. Yhdistämisen sijasta olisi parempi puhua nykyisten koulumuotojen sulattamisesta toisiinsa. Tässä sulatusprosessissa syntyisi uusi peruskoulu. Mielestäni juuri SAK:n kuittuuriohjelmasa sopisi tähdentää voimakkaasti myös kouluopetuksen sisällön uudistamista, uuden koulun sosiaalista, humaania, ihmisten väliseen yhteistyön henkeä. Nykyaikana on huomattavasti tärkeämpää, että annettaisiin vaikkapa vähäinkin määrä tietoa esim. tietokoneista kuin suuri määrä tietoa kirkkohistoriasta.

Ammattipistoista haluaisin todeta, että tähän kohtaan sisältyy aivan oikein sellainen ajatus, että tulevaisuudessa välittömästi peruskoulun jälkeen annettava jatko-opetus on lukioasteista opetusta. Toisaalta tarvitaan tietenkin lukioita ja ammatillisia kouluja erikseen. Koulu-uudistus laajassa mielessä käsittää myös peruskoulun jälkeiset jatkokopinnot. Niiden yhteisenä nimittäjänä on, lukioasteinen opetus, joka jakaantuu eri linjoihin.

Tämän kohdan viimeinen, kahdeksas kappale on käsitykseni mukaan perusteellisesti korjattava, sillä se sotii kaikkea sitä vastaan, mitä työväestön nuorisojärjestöt ovat esim. valtion huorisotyölautakunnassa esittäneet. Periaatteellisenä käsityksenämme on aina ollut se, että niin valtion kuin kuntienkin nuorisotyön tehtävänä on vapaiden nuorisjärjestöjen toiminnan tukeminen, ei itsenäinen nuorisotoiminta, mihin tämän ehdotelman sanamuoto viittaa.

Joko ohjelman johdantoon tai kansalaiskasvatuksen osaan pitäisi mielestäni tulla myös kohta siitä, että kuntien toimesta järjestettäisiin esim. iltaiastentarjoja, siinä nämäkin kysymykset liittyvät erittäin tiiviisti kulttuuritoimintaan, kun on kysymys työssä käyvistä ihmisistä. Samaan luokkaan kuuluisi kysymys kodinhoitajista ym. järjestelyistä, jolla voitaisiin helpottaa työssäkäyvien osallistumismahdollisuuksia kulttuurientoihin.

Lisäksi haluaisin kiinnittää erityistä huomiota siihen, mikä suuri merkitys kansalaiskasvatuksessa on lehdistöllä. Tältä osin meidän kulttuuri-ohjelmassamme sopisi olla selvä vaatimus yhteiskunnan tuesta työväen lehdistöjä varten.

Olisi useita muitakin huomautuksia ohjelman yksityiskohtiin, mutta koska pidän luonnollisena, ettei tätä puolivalmista luonnosta tässä muodossa voida hyväksyä ja että tämä tulee uudelleen muotoiltavaksi, niin muihin kohtiin ehdittäneen palata myöhemmässä yhteydessä.

Esitän kulttuuripoliittisesta ohjelmasta edustajakokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Edustajakokous toteaa tyydytyksellä, että työvaliokunta on kiinnittänyt huomiota myös kulttuunpoUtUkkaanJ missä ammattiyhdistysliikkeen panosta tulisi huomattavasti lisätä. Työvaliokunnan esittämän ohjelmaluonnoksen täydentämistä ja muotoilemista varten edustajakokous ke-

hottaa työvaliokuntaa asettamaan erityisen jaoston sekä antaa valtuustolle valtuudet vahvistaa ohjelman sanamuodoin. Ohjelmaa täydennettävässä tulee toimikunnan ja valtuuston ottaa huomioon edustajakokouksessa asiasta käydyssä keskustelussa esitetyt huomautukset ja ehdotukset.

Helvi Raatikainen: (SAK): Herra puheenjohtaja! Arvoisat edustajat! Vuonna 1967 tulee kuluneeksi 60 vuotta siitä, kun tähän maahan perustettiin ammatillinen keskusjärjestö. Vuonna 1966 eli vuosi ennen suurta vuosijuhlaamme, käsitellään edustajakokouksessa ensimmäisen kerran kulttuuripoliittista ohjelmaa.

Täällä toimittaja Kinha sai ensimmäisen puheenvuoron käsitelläkseen ja arvostellakseen tätä asiaa. Haluan myös erityisesti kiittää niitä tovereita, jotka ovat kiinnittäneet huomiota ja antaneet tunnustusta nyt rakennetulle ja pari viikkoa sitten vihitylle Kuntokeskukselle.

Toivon, että täällä tehdyt päätökset johtavat siihen, että kaikki yhdessä voivat nähdä sen valtavan tehtävän, mikä tällä hetkellä on ammattiyhdistysliikkeellä kasvat- ja sivistystyössä. Kiitän myös toveri Kinhaa siitä, että hän on antanut erittäin hyviä ohjeita siitä, miten SAK:n kulttuuripoliittista ohjelmaa pitää parantaa.

Kun sain tehtäväkseni täällä SAK:n entisen puheenjohtajan Vihtori Rantasen henkilökohtaisesta toivomuksesta esittää joitakin kulttuuripoliittisia näkökohtia tämän kokouksen päätettäväksi, olen pannut muutamia ajatuksia paperille tietoisena siitä, että silloin kun tässä joukossa ja työväenliikkeessä yleensä keskustellaan kulttuurikysymyksistä, niin meillä on yhtä monta mieltä kuin on edustajaakin. Haluaisin myös sanoa sen, että seitys, joka teille, arvoisat edustajat, on tuotu esiin, muodostaa ne lähtökuopat, joille ystävämme Vihtori Rantanen on antanut määrätyn linjan. Täällä valituilla puheenjohtajilla ja valittavalla työvaliokunnalla on sitten oikeus määrätä syvemmät linjat ja suuntaviivat siitä mihin mennään. On vain pääasia se, että nämä asiat on tuotu ennakkoluulottomasti ammattiyhdistysliikkeen piiriin semminkin, kun meillä on työväenliikkeen piirissä esitetty ajatuksia, että kulttuuri ei kuulu ammattiyhdistysliikkeelle ja että ammattiyhdistysliikkeelle kuuluvat vain palkkakysymykset, hintapolitiikan seuraaminen ja tärkeät sosiaalipoliittiset kysymykset.

Olemme kaikki eläneet sen ajatuksen vallassa, että olemme työn orjia. Olemme unohtaneet sen, että kaikki se työ, joka meidän käsistämme syntyy ja teksti, joka painetaan ajatuksinamme erilaisiin painotuotteisiin, on meidän tällä vuosikymmenellä elävän työväenluokan jättämää niin aineellista kulttuuria kuin henkistä pääomaa. Me olemme luomassa määrätietoisesti niin aineellista kuin henkistäkin kulttuuria. Tältä pohjalta on lähtenyt tämä esitys.

Kuitenkin haluan ilmoittaa, erityisesti toveri Kinhalle, että tämän esityksen on työvaliokunta yksimielisesti hyväksynyt. Olisin toivonut, että toveri Kinha olisi nämä erittäin hedelmälliset ja valistavat ajatuksensa sattanut työvaliokunnan tietoon silloin, kun työvaliokunnan jäsenet ovat tästä asiasta varmasti myös hänen kanssaan keskustelleet. Mutta väitän, että en ole kulttuuri-ihminen, jos suhtaudun kielteisesti ja paheksuvasti niihin ajatuksiin, jotka täällä on esitetty. Sen vuoksi sallittaneen minun mennä suoraan näihin varsinaisiin käytännöllisiin esityksiin.

Ensinnä kulttuuripolitiikan yleiset periaatteet, sen jälkeen koulutusohjelma, aikuiskasvatus ja joukkotiedotusvälineet, sen jälkeen kansainväliset kulttuurikysymykset. Nämä olen nähnyt ikään kuin ammattiyhdistysliikkeen lähimpinä kysymyksinä, jotka tulevat tarkastelun alaisiksi kannanpäätöksiä varten.

Pidämme ensinnäkin kiinni siitä, että jo voimassa olevat hallituksien ja perustuslain suomat mahdollisuudet ovat sen laatuista, että niitä pitää hoitaa, jotta meidän kansalaistemme voisivat osallistua kansanvaltaisen yhteiskunnan kehittämiseen. Nimenomaan pidämme kiinni siitä, että tinkimättömästi on noudatettava kansalaisten puhe-, sana- ja painovapautta. Tämä lienee sen laatuinen kannanotto, joka tyydyttää niin sosialidemokraattisia kuin kansandemokraattisia sanomalehtimiehiä. Ammattiyhdistysliikkeen tehtävänä ei ole määritellä sen lähemmin sitä sisältöä, jonka teille vapaina sanomalehtimiehinä perustuslaki ja hallitusmuoto takaavat puhevapautena ja kirjoitusvapautena.

Maamme sivistyshallinnosta ohjelmassa mainitaan, että se ei nykyisellään vastaa kansalaistemme keskuudessa tunnettua sivistysharrastusta. Ken tuntee nykyiset uudistukset ja jo saavutetut tulokset maamme sivistyshallinnossa voinee todeta, että opetusministeriömme on jo jaettu määrättyihin jaostoihin, joissa käsitellään tiedemaailmaa. Varmasti tiedätte, että professori Ketonen on tämän osaston päällikkö. Ja te tiedätte, hyvät toverit, varmaan myöskin sen, että maisteri Kalervo Siikala on tällä hetkellä opetusministeriössä vastaamassa kansainvälisistä kulttuurikysymyksistämme. Hän on toiminut myös Unesco-toimikunnan sihteerinä. — Sallittaneen sanoa, että minunkin vaatimaton persoonani oli sen toimikunnan ensimmäisenä sihteerinä, mikäli tällä on merkitystä. — Sen jälkeen haluan myös sanoa, että aikuiskasvatuksella on oma osastonsa opetusministeriössä. Tämä on siis järjestyksessä ja ainakin järjestykseen menossa.

>

Kun puhumme sivistysjärjestön ja -yhdistyksen toiminnasta nykyisessä yhteiskunnassa, niin työväenliikkeen kannalta on tärkeää, että kaikilla järjestöillä on käytännölliset mahdollisuudet toimia ja että niillä on myös toimintatiloja. Me pidämme tärkeänä ammattiyhdistysliikkeen piirissä, että yhteiskunta omassa rakennustoiminnassaan antaa taloudellista tukea ja varaa mahdollisuudet erilaisten vapaitten järjestöjen toiminnalle.

Meille on erinomaisen tärkeitä, että maamme kansainväliset kulttuurisuhteet jatkuvasti hoidetaan. Ammattiyhdistysliikkeellä on tässä suhteessa ollut suuri osuutensa nimenomaan omien suhteittensa kehittämisessä, mutta haluan kiinnittää huomiota myös siihen kansainvälisten kulttuurisuhteitten kehittämiseen, mikä ammattiyhdistysliikkeellä on ollut silloin, kun tähän maahan luotiin ja perustettiin UNESCO:n asioitten toimikunta, silloin oli ammattiyhdistysliikkeellä ratkaiseva merkityksensä.

On tietysti valitettavaa, että meidän erittäin laajassa valistus- ja propagandatyössämme ei näihin asioihin ole voitu kiinnittää riittävää huomiota ja toisaalta valittavasti meidän oma henkilökohtainen mielenkiintomme ei aina ole riittävästi suuntautunut näihin kysymyksiin.

Eräänä yleisenä periaatteena kulttuuripolitiikan hoitamisessa on se, että niin kirjailijoilla, taiteilijoilla kuin muillakin taide-elämän edustajilla tulee olla ehdoton vapaus oman henkilökohtaisen panoksensa ilmaisuun.

Täällä puhuttiin koulutusohjelmasta. Haluaisin tässä sanoa vain sen vaatimattoman tosiseikan, että nykyisen yhtenäiskoulujärjestelmän ja sen suunnitelman kirjoittaja ja luoja, nykyinen opetusministeri, on luenut tämän tekstin ja katsonut, että se on riittävä tuollaiseksi yleiseksi kannan määrittelyksi.

Ammattioppilaitoksista ollaan tietysti erittäin paljon eri mieltä ja se on aivan oikein, niin pitääkin olla. Täällä kiinnitettiin erityistä huomiota viimeiseen kohtaan ammattioppilaitosten kehittämisen kohdalla.

Sanoisin, että tämä pitää sisällään sen ajatuksen, jonka **SAK** :n nuori-sovaliokunta on omaksunut ja se merkitsee sitä, että kuntien nuoriso-työlautakunnat velvoitetaan järjestämään erilaisia kursseja ja harrastustoihinntaa niille, jotka ovat siinä iässä, että ovat lopettaneet oppivelvollisuuslain alaisen koulunkäyntinsä, eivätkä vielä ole päässeet ammattikouluun eivätkä muihin oppilaitoksiin.

Sitten puhutaan yliopistoista ja korkeakouluista, ja se on asia, johon haluaisin kiinnittää huomiota kahdesta eri syystä. Me elämme insinööri- ja luonnontieteiden aikakautta. Meidän pitää näiden tieteiden kehittämiseen saada erittäin paljon ja enemmän kuin tähän asti yhteiskunnan taloudellista tukea sen vuoksi, että nämä tieteet ja niiden tulokset välittömästi palvelevat meidän taloutemme kehittämistä, elinkeinoelämämme kehittämistä ja sitä tietä myös tarjoavat yhä enemmän uusia työkohteita ja työlläisyyksiä. Sanoisin, että meillä on erittäin suuri velvollisuus pitää huoli siitä, että tiede tällä alalla menee eteenpäin. Mutta jos me ajattelemme oman suuren joukkoliikkeemme historiallisia juuria ja nimenomaan jos ajattelemme sitä, miten tieteet, nimenomaan humanistiset tieteet ovat aikoinaan vapauttaneet ja tehneet oikeutta jokaiselle yksilölle, silloin kun he ovat astuneet työelämän palvelukseen, ja julistaneet heidän inhimillisiä oikeuksiaan, jotka tällä hetkellä julistetaan niin Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeuksien julistuksessa kuin aikanaan jo kommunistisessa internatinaleassa ja kommunistisessa manifestissa, josta se myös on tullut meidän henkiseksi taustaksemme ja voimaksemme, niin sanoisin, että meidän pitää huoli myös siitä, että nämä humanistiset tieteet kehittyvät ja nimenomaan niiden Uusi nuori sylilapsi, yhteiskuntatieteet kehittyvät, koska ne tekevät taas oikeutta jokaiselle yhteiskuntaryhmälle eikä suinkaan vähimmin meille työntekijöinä. •Sanoisin, toverit, niin kylmä kuin tieteen mikroskooppi ja äly onkin, niin me jokainen työväenliikkeen jäsenenä tiedämme, että kaunein satu, jonka tiede on koskaan meille kertonut, on julistus ihmisyydestä.

Sen jälkeen siirrytään aikuiskasvatukseen ja joukkotiedotusvälineisiin. Aikuiskasvatus on meidän maassamme sillä tasolla, hyvät ystävät, että me Suomen kahsana, yhtenä osana pohjoismaisista kansoista, voimme todeta, että maailmanlaajuisesti asian ottaen edustamme sentään aika korkeata tasoa. Silloin kun keskustelemme aikuiskasvatuksesta, me keskustelemme nimenomaan omasta näkökulmastamme katsoen kansankorkeakoulusta, niiden erityiskursseista. Kun me vaadimme tässä ongelmassa mm. sitä, että kansankorkeakoulukurssien, jo kaksikin viikkoa kestävien kurssien, pitää olla valtion tukea nauttivia, merkitsee se sitä, että paitsi ammattiyhdistysliikkeen voimakkaan toiminnan ansiosta, myös kansansivistys- ja työväensivistystyön ansiosta meidän tasomme on sen laatuinen, että meillä on oikeus vaatia lyhyempien kurssien sitomista valtion tukeen. Sen vuoksi kerromme tässä näistä kaksi viikkoa kestävästä kurssista ja niiden saamasta valtionavusta ja vaadimme sitä. Tietysti puhumme paljon opintokerhoista ja olemme iloisia ja tyytyväisiä siitä, että olemme vihdoinkin saaneet tähän maahan opintokerholain. Haluaisin erityisesti laskea kaikkien täällä olevien arvoisien edustajien sydämelle sen ajatuksen, että teidän edustamissanne niin liitoissa, kuin osastoissakin kiinnitettäisiin tähän asiaan enemmän huomiota, koska olemme nyt siinä asioiden tilassa, jolloin jokainen opintokerho saa määrätyn valtionavun. Mutta se, mikä meidän kohoiltamme on tärkeää, on se, että näiden toimintaa niyös nykyaikaistetaan.

Me elämme joukkotiedotusvälineiden aikakautta. Tämä sana sinänsä oh tietysti hirvittävä. Me tiedämme kaikki sen, mitä televisio ja radio

merkitsevät yleisen mielipiteen muokkauksessa, mutta haluamme ja vaadimme, että radion ja television toiminnassa kiinnitettäisiin nimene omaan niiden ohjelmistossa huomiota kansansivistystä palvelevien ohjelmien lisäämiseen, ja tässä mielessä olemme sillä kannalla, että niiden tulisi enemmän olla meidän älyllisiä ja yhteiskunnallisia näkemyksiä palvelevia kuin mitä ne tähän asti ovat olleet.

Miten ammattiyhdistysliikkeen edustus näiden joukkotiedotusvälineiden hallinnoissa on järjestetty, niin hyvät ystävät, pitääkö huoli siitä, että teidän edustamanne puolueet hoitavat myös tämän asian omalta kohdaltanne eivätkä itsekkäästi pidä huolta vain siitä, että siellä ovat vain puolueet edustettuina.

Olemme erityisesti halunneet kiinnittää huomiota yleiseen taidekasvatukseen, ja tässä on sen laatuinen kysymys esillä, joka merkitsee sitä, että silloin kun tähän maahan esim. yleisiä rakennuksia rakennetaan, niin niiden somistukseen kiinnitetään myös huomiota ja määrätty prosentti kokonaiskustannuksista myönnettäisiin näiden rakennusten yleiseen somistamiseen. Haluan kiinnittää huomiota siihen, että noin, 15 vuotta sitten tästä asiasta käytiin melkoperäistä kissanhännän vetoa eduskunnassa, toiset vaativat kahta prosenttia ja toiset yhtä prosenttia. Sanoisin, että ammattiyhdistysliikkeen tehtävänä olj nähdä tämä asia kuitenkin niin, että tilanteen mukaan vaaditaan sekä 1 että 2 prosenttia, riippuu siitä, mitkä ovat poliittiset vmmasuhteet. Rohkenen Jö puhua tämänkin asian kohdalla näin.

Lopuksi sallittaneen tämän asian yhteydessä kiinnittää huomiota kulttajavalistukseen. Ohjelmassa sanotaan näin: "Kulttajavalistuksen tarkoituksena ei kuitenkaan saa olla yksipuolinen taloudellisten näkökohtien korostaminen", mutta sallittaneen minun lisätä myös eräs huomio* mautus tähän, joka varmasti kiinnostaa kaikkia täällä olevia naisedustajia. Olemme rohjenneet jatkaa näin: "...vaan kulttajavalistuksen tulee pyrkiä kehittämään laajan kuluttajayöestön esteettistä makua muodon ja värien hallintaan, täten palvelen vähävaraisen kansanosan arkielämänkin kauneuden tarvetta." Toivon, että tämä ei loukkaa kenenkään luokkatietoisuutta.

Sen jälkeen tulevat kansainväliset kulttuurisuhteet. Niissä olemme pitäneet kiinni siitä, että Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton tulisi jatkaa omalta kohdaltaan niitä kansainvälisiä suhteita nimenomaan aikuiskasvatuksen kannalta; ja myös Unesco-asioiden hoidossa. Tästä minun sallittaneen sanoa jotakin, jota ehkä kenties ei ole aikaisemmin tullut käsitellyksi meidän omassa piirissämme. Se on se, että Unesco, Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja sivistysjärjestö on omassa budjetissaan varannut vuosittain melkoisen määrän ns. työläisten opintomatkoja varten. Nyt näyittää kuitenkin suunta olevan se, että näitä opintorahoja tätä budjetin momenttia pienennetään.; Meidän kohdaltamme on erittäin tärkeätä se, että tähän rahamäärään ei puututa taisei, vaan ammattiyhdistysliike -, rohkenee toivoa, että silloin kun Suomen Unesco-toimikunta ja asianomaiset viranomaiset näitä asioita käsittelevät, myös ammattiyhdistysliikkeen opinnolliset ja kansainvälisten kulttuurisuhteiden kannalta erittäin, tärkeät näkökohdat otetaan huomioon, eikä vain oteta huomioon, vaan myös toteutetaan.

Tässä ovat pääkohdat. Myönnän, että täällä voi olla stihstisiä virheitä ja että eräät näkökohdat eivät ole tulleet huomioon otetuiksi. Tällä hetkellä on katsottu nämä niinkuin tärkeimmiksi. Sen jälkeen tulee eräitä näkökohtia, jotka ovat erittäin välttämättömiä lisääntyvän vapaa-ajan käytössä, ja: ne ovat «auraavat näkökohdat.

Ensinnä kysymys kansankirjastoista ja kirjastojen käytöstä» Tässä

maassa hyväksyttiin vuonna 1962 Euroopan eräs parhaimpia kansankirjastolakeja. On sitten vain virkamiesten ja lakia hoitavien henkilöiden syy, että se ei tällä hetkellä toimi niin voimallisesti, kuin miksi tämä laki on aikanaan säädetty.

Sen lisäksi sanoisin, että meidän maassamme myös työväenopisto- ja kansanopistolaki on aika hyvä. Olisi aika mukavaa, jos voitaisiin saada se toimimaan sillä tehokkuudella, mitä laM sisällöllään edellyttää. Sanoisin, että meidän maassamme myös opintokerholaki on tyydyttävä. Tietysti on niin, että laki ei koskaan ole riittävän tyydyttävä. Kuitenkin sanoisin, että meillä on näitä tehtäviä tämänkin ohjelman puitteissa erittäin paljon. Rohkenen toivoa, että tämä ohjelma, jonka SAK ai työvaliokunta on yksimielisesti hyväksynyt, voisi olla jonkinlaisena lähtölaukauksena tulevien vuosien toiminnalle meidän maamme ammatillisesti järjestätynneiden työntekijöiden kannanottona kunnallisella ja valtiollisella alalla kuin myöskin yhdistystoiminnassa silloin, kun me käsittelemme meidän maamme sivistyselämän kehittämistä.

Viljo Kuukkane n (SAK): Puheenjohtaja: hyvät toverit. Kajoan ainoastaan Kulttuuriohjelman siihen kohtaan, joka on lähinnä minun sydäntäni, ammattikoulutukseen. Täällä edellisen asian yhteydessä käyttiin muutama puheenvuoro ammattikoulutuksesta lähinnä työpai-koilla, jolla tarkoiton oppisopimuslain mukaista koulutusta sekä uudelleenkoulutusta. Ne kuuluvat lähinnä tämän saman ohjelman piiriin, koska useissa ammattioppilaitosten kohdissa näitä myös käsitellään.

Täällä edellisen asian yhteydessä eräissä puheenvuoroissa todettiin, että ammattioppisopimuslaki on vanhentunut. Se pitää paikkansa, mutta uusi on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä. Sitä on tosin hallitus, ilmeisesti valtiovarainministeriö huomattavasti huonontanut siitä, miksi se monta vuotta sitten komiteavaiheessa muokattiin, ja tämä huonon-
uus koituu juuri lähinnä ammattioppilaiden vahingoksi, koska taloudellisia edellytyksiä on heikennetty. Toivonkin sen vuoksi, että ne toverit, joilla on vaikutusta eduskuntaryhmiin, tekisivät voitavansa, jotta am-
roattioppilaslaki nyt käsittelevä vaiheessa saisi sen muodon, joka sjiällä ainakin jo komiteavaiheessa oli, jotta ammattikoulutus työpaikoilla saa-
taisiin nykyistä tehokkaammaksi.

Uudelleenkoulutus, joka liittyy nykyisessä muodossaan aikuiskasvatuk-
seen,, omalla tavallaan ammattikoulutusrintaman osalta on sek in saanut
viime aikoina uusia piirteitä. Hallitus on antanut asetuksen, jolla van-
hempien työntekijöiden kouluttaminen uuteen ammattiin tapauksissa,
joissa tuotantolaitos on lopettanut toimintansa tai jonkin työosastonsa
toiminnan, on saatu uudelle pohjalle. Tämän asetuksen mukaan Voidaan
sis työttömiksi Ilmoittautuneille työntekijöille järjestää kurssitoimintaa
uusiin ammatteihin, ja tässä on erikoista huomiota kiinnitetty nahka-
jalkine- ja kumialaan sekä tekstiilialan työntekijöiden koulutukseen ja
on jo kokeiluluontoisesti sitä harjoitettuk in parin viime vuoden ajan,
ja nämä kokeilut ovat osoittautuneet suurimmaksi osaksi myÖnteäsi kBi.

Valitettavasti tämä uudelleenkoulutuskin on saanut vastustusta eri-
tyisesti porvariston taholta, ja sen vuoksi tätä uudelleenkoulutusta ei
olla voitu kehittää niin, että se olisi antanut täyden taloudellisen turvan
niille, joita tässä kurssimuotoisessa koulutuksessa kasvatetaan työam-
mattiin. Kuitenkin on päästy jo niin pitkälle, että he saavat täyden
ylöspidon ja asunnon sekä pienen päivärahan, joka on herättänyt pahaa
verta ammattikoulutusviranomaisissa, koska he katsovat, että näillä
uudelleenkoulutuskursseilla olleet ovat paremmassa asemassa kuin am-
mattikouluissa. Tähän me olemme vastanneet että järjestettäköön myös

ammattikouluissa tapahtuva opetus taloudellisesti oppilaille yhtä edulliselle pohjalle, kuin mitä uudelleen koulutus tapahtuu.

Tämä uudelleen koulutus on tarkoitus myöhemmässä vaiheessa kehittää siten, että se pääasiassa kohdistuu vain sellaisiin tapauksiin, jolloin työntekijän on pakko vaihtaa ammattia teknillisen kehityksen seurauksena. Nykyisin tätä uudelleen koulutusta voivat käyttää hyväkseen myöskin nuoret työntekijät, joilla ed ole ammattia, kuten tässä "ammattilaitoksen" loppuosassa todetaan, koulunkäynnin ja työhön pääsyn välisenä aikana. Toivon, että näitä kahta linjaa, oppisopimuskoulutusta ja uudelleen koulutusta edelleen kehitetään. Korostaisin vielä, että oppisopimuskoulutus on tällä hetkellä välttämätöntä sen vuoksi, että vain noin 36.000 nuorta voidaan kouluttaa ammattikouluissa, kun tarve on noin 140.000. Jo tämä puuttuva tarve täytyy pystyä kouluttamaan työpaikoilla, ja sitä varten me tarvitsemme uuden oppisopimuslain. Kuten sanoin, se on parhaillaan eduskuntakäsittelyssä, ja toivon, että siihen käsittelyyn kiinnitetään riittävän vakavaa huomiota.

Pnetti Salo (Rakennustyöläisten liitto): Lähtemättä yksityiskohtaisesti käsittelemään kulttuuripoliittista ohjelmaa yhdyin Pentti Kinhan esittämiin huomautuksiin ja toivon, että tämä suuri asiakirja voitaisiin viedä työvaliokunnan päätöksellä, kuten Kinha esityksessään lähtee, työvaliokunnan nimeämälle kulttuuripoliittiselle jaostolle, edustajakokous siirtäisi sitten SAK:n valtuustolle päätävällä lopullisen kulttuuriohjelman hyväksymisestä. Minusta tällainen menettelytapa olisi joustava ja silloin tulevat eri näkökohdat otetuiksi huomioon.

Vilho Turunen (Maaseututyöväen Liitto): Toveri puheenjohtaja! On hyvä, että ammatillinen keskusjärjestö SAK lopultakin on saanut aikaan kulttuuripoliittisen ohjelman, josta vedetään joitakin suunta- viivoja. On tietysti luonnollista, että edustajat kehittyvässä yhteiskunnassa, jossa tieteellinen kehitys jatkuvasti menee eteenpäin — tai pitäisi mennä eteenpäin — toivoisivat ohjelmalta ehkä paljon enemmänkin, mutta nähdäkseni siinä nyt on kirjattu tämän hetken tärkeimmät tarpeet ja tavoitteet, joita työväen ammatillinen keskusjärjestö pitää keskeisinä.

Minä olisin puuttunut lyhyesti aivan muutamiin asioihin, ja ensimmäisenä asiana, jota tässä kulttuuripoliittisessa ohjelmassa hieman käsitellään ja johon myöskin alustaja puuttui, on tuo Unesco-toimikunnan toiminta. Nythän on niin, ettei suomalainen työmies tunne tällaista Unesco-toimikuntaa. SAK:n keskustuimistossa joku asioita hoitava sihteeri sen kyllä tuntee, mitä se merkitsee, mitä asioita se hoitaa jne. Sikäli kuin ammatillinen liike ja ammatillinen keskusjärjestö pitävät tärkeänä, niinkuin minun käsittääkseni asia on, mukana oloa tässä Unesco-toimikunnassa, meidän osaltamme täytyisi tehdä enemmän tunnetuksi myös suomalaiselle työmiehelle tämän toimikunnan tehtäväpiiriä, miten se toimii ja mihin se pyrkii. Nykyisellään tavallinen työmies sanoo, että se on niitä herrojen hömpötyksiä.

Ammattikoulutukseen on tässä kulttuuripoliittisessa ohjelmassa kiinnitetty varsin paljon huomiota, ja se on tietysti täysin oikein, koska on kysymys nimenomaan järjestöstä, joka koko toimintnsä ajan on kiinnittänyt ja jonka tulee kiinnittää ammattikoulutukseen huomiota. Meillä tällä hetkellä tämä ammatillinen koulutus jo hallintonsa puolesta on suorastaan surkeassa tilassa. Minä olen merkinnyt tänne ainakin viisi ministeriötä, joiden alaisuudessa ammatillista koulutusta tällä hetkellä on, mm. opetusministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, sosiaaliminis-

teriö, maatalousministeriö, sisäasiainministeriö, ja luultavasti jonkin verran sitä on myös puolustusministeriön alaisuudessa. Tällainen hallinnollinen hajanaisuus johtaa siihen, että jotkut ministeriöt ja niiden alaiset virastot saavat valtion budjetissa määrärahoja ammattikoulutukseensa tarpeeksi, ehkä liikaakin ja toiset taas jäävät koulutuksessa melko vähälle, ja sanoisin että nimenomaan teollisten alojen ammattikoulutus on tästä kehityksestä kärsinyt. Maataloudellisiin oppilaitoksiin/ jotka meillä Suomessa toimivat maatalousministeriön alaisina, täytyy nykyisin etsiä hakijoita ja oppilaita. Näitä maataloudellisia ammattioppilaitoksia lienee maassa n. 60—70 ja yleensä niiden määrärahat on vanhan feodaalisen ajattelun pohjalta turvattu. Sen sijaan teollisten alojen ammattikoulutus on sellaisessa tilassa, että esim. tällä hetkellä tuskin missään ammattikoulussa pystytään saamaan sitä 60%:n opiskelupurahaa, jota laki edellyttää, maataloudellisia oppilaitoksia lukuottamatta.

Virastot ja ministeriö tappelevat keskenään tästä hallinnosta, tappelevat rahasta. Se on luonnollista. Tässä mielessä käsitykseni mukaan myös ammatillisen keskusjärjestön olisi syytä kiinnittää huomiota tähän ammattikoulutuksen hallintoon ja sen keskittämiseen yhden ministeriön alaisuuteen. Tästä syystä, toveri puheenjohtaja, pyydän esittää tähän seuraavan lisäponnen:

Ammattioppilaitosten hallinto ja hoito on pyrittävä keskittämään saman ministeriön alaisuuteen.

Sitten pieni piikki minusta sisältyy tänne yliopistojen ja korkeakoulujen kohdalle. Minä edustan erästä syrjäseutua, Suomen Siperiaa, niin kuin sanotaan Pohjois-Karjalasta, jossa on käyty kovaa keskustelua korkeakoulupolitiikasta, ja eduskunta onkin lain siitä hyväksynyt. Meitä siis tietysti tämä asia kiinnostaa erikoisesti. Tällä hetkellä — sanotaan nyt suoraan, että tietysti SAK:n edustajakokousta ei tämä asia kovin paljon kiinnosta, koska suurin osa edustajista täällä on suurista asutus- ja teollisuuskeskuksista, mutta koko kansan kysymyksenä sen pitäisi meitä kiinnostaa. Tilannehan on kuuvamattoman surkea syrjäseuduilla juuri akateemisen loppututkinnon suorittaneiden henkilöiden osalta, jotka kansan toimeentulon kannalta olisivat välttämättömiä. Esim. meidän läänissämme enemmän kuin puolesta kuntia puuttuu kunnanlääkäri, joka kansan terveydenhoidon kannalta olisi välttämätön. Epäpäteviä opettajia on hyvin huomattavassa osassa oppikouluja, puhumatta kukaan tietysti kansakouluista. Meidän käsityksemme on se, että niin kauan kuin tämä korkeakoulupolitiikka on keskitetty Helsinkiin ja Turkuun, olkoon että nämä ovat vanhoja yliopistokaupunkeja — ja kunnioittavat terveiseni myös sinne Suomen Turkuun, minä olen ollut aina sitä mieltä, että myös Turun yliopistoja on kehitettävä — mutta me olemme sitä mieltä, että niin kauan kuin yliopisto- ja korkeakoulupolitiikka keskittyy yksinomaan entiseen ja nykyiseen pääkaupunkiin, niin kauan me emme muuanne "Suomen Siperiaan" — niitähän on muitakin alueita eikä yksinomaan se maakunta, jossa minä nyt satun asumaan — saa ihmisiä, jotka siellä hoitaisivat lääkärin tointa, opetustointa jne.

Halusin tämän esittää vain siitä syystä, koska tässä SAK:n kulttuuri-politiittisen ohjelman perusteluissa mainitaan, että ei pitäisi perustaa uusia korkeakouluja, jotka tämän esityksen perusteluissa jo etukäteen tuomitaan kituviksi, vaan pitäisi kiinnittää enemmän huomiota vanhojenlaitosten kehittämiseen. Se on tietysti tärkeitä. Näin täytyy menetellä, ja mm. Oulun yliopisto, sehän on suorastaan surkeassa tilassa. Mutta niinkauan kuin tämä korkeampi opetus keskittyy yksinomaan

pariin kaupunkiin, me emme muuanne maahan saa akateemisen loppututkinnon suorittaneita henkilöitä, jotka kansan toimeentulon kannalta ovat välttämättömät.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Keskustelussa on toveri Kinha tehnyt kannatetun esityksen lisäykseksi tähän SAK:n työvaliokunnan esittämään kulttuuripoliittiseen ohjelmaan, jotenka asia lähetettäneen valistus-asiainvaliokuntaan.

Asia lähetettiin valistusasadinvaliokuntaan.

Sekalaiset esitykset

Puheenjohtaja: Sitten siirrytään seuraavaan työjärjestyksen kohtaan, 16. Sekalaiset esitykset.

Keskustelua:

Väinö Huhtamäki (Työvaliokunta): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Tarkoitukseni oli käsitellä tässä puheenvuorossa SAK:n kansainvälisiä suhteita ja Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liiton sitä koskevaa esitystä.

Viime vuosien aikana on SAK:n kansainvälisissä suhteissa tapahtunut myönteistä kehitystä. Mutta on selvää, että vielä on voitettavana monia vaikeuksia ja ennakkoluuloja, jotta kansallinen ja kansainvälinen ammattiyhdistysliike voisi yhteistoiminnassa suorittaa historiallista tehtäväänsä kaikkien kansojen ja työväestöjen etujen puolesta. Kuitenkin tässä myönteisessä kehityksessä Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitolla on viimeksi kulneiden vuosien aikana ollut erittäin merkittävä osuutensa. SAK:lla ja Neuvostoliiton ammattiyhdistysliikkeen keskusneuvostolla on hyvä ja tiivis yhteistoiminta ja kanssakäyminen siitä huolimatta, vaikka kummankin maan kansalliset keskusjärjestöt kuuluvat eri kansainvälisiin järjestöihin. SAK:lla ja monilla maamme ammatillisilla liitoilla on kanssakäymistä ja vuorovaikutusta monien kansandemokraattisten maiden ammatillisten järjestöjen kanssa. Samanaikaisesti Suonien ammatillisella liikkeellä on erittäin hyvät suhteet ja läheinen kanssakäyminen myöskin moniin kapitalistisiin maihin ja näiden järjestöihin.

Kun me lisäksi toteamme sen tosiseikan, että suomalaisia ammattimattoja kuuluu jäsenenä niin Vapaaseen Ammattiyhdistysinternationaaleen kuin Maailman Ammattiyhdistysten Liitonkin kansainvälisiin järjestöihin, von se osoituksena erittäin pitkälle kehitetystä rauhanomaisesta rinnakkaiselosta, jos näin voisi sanoa. Mutta se on ehkä vieläkin enemmän. Se on suuntaa osoittavaa sille tielle, jota ammattiyhdistysliikkeen koko maailmassa tulisi kulkea lähitulevaisuudessa.

Tämän vuoksi kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen myönteisen kehityksen kannalta onkin erittäin tärkeää, että meidän maamme ammattiyhdistysliike edelleenkin jatkaa samaan suuntaan. Näin menetellen meidän maamme ammattiyhdistysliikkeellä on mahdollisuus edesauttaa myös muiden maiden ammatillisten järjestöjen kansainvälisen veljellisen kanssakäymisen ja yhteistoiminnan edistämistä niiden raja-kaitojen ylt, jotka syntyivät lähes 20 vuotta sitten, jolloin yhtenäinen kansainvälinen ammattiyhdistysliike jakaantui kahtia.

Kehitys, joka jatkuvasti muuttaa meitä ympäröivää elämää, vaatii

myös ammattiyhdistysliikkeen joustavaa ja aktiivista asennoitumista muutoksiin. Muutokset tuovat sille uusia velvoitteita ja vaatimuksia, jotka eivät ole ainoastaan kansallisin voimin ratkaistavissa, vaan jotka vaativat koko kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen taistelukokemuksen ja voiman. Mutta myös jokaiselle kansallisille ammatilliselle järjestölle uusi kehitys asettaa velvoitteita, jotka vaativat entistä voimakkaampaa kansainvälistä solidaarisuutta ja yhteistyötä.

Tämän vuoksi esitän päätettäväksi SAK:n kansainvälisistä suhteista seuraavaa:

että edustajakokous kehoittaa valtuustoa ja työvaliokuntaa laajentamaan keskusjärjestö- ja ammattiliittotasolla järjestöjen kansainvälistä yhteistoimintaa sekä kapitalististen että sosialististen maiden kanssa ja erityisesti Neuvostoliiton ja Skandinavian maiden kanssa;

perehtymään maastamme muuttaneen työvoiman ongelmiin lähinnä Ruotsissa ja huolehtimaan siitä, että ne pyritään ratkaisemaan sekä valtioiden virallisten elinten että ammatillisten järjestöjen keskinäisen neuvotteluin tätä väestöä tyydyttävällä tavalla.

Lisäksi esitän toivomuksen, että edistääkseen näitä pyrkimyksiä SAK:n työvaliokunnan tulisi ohjata myös kaikkia sen jäsenliittoja mahdollisuuksiensa mukaan osallistumaan kansainväliseen yhteistoimintaan niin, että sen avulla voitaisiin nopeuttaa kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen yhteistoiminnan esteenä olevien tekijäin poistamista.

Puheenjohtaja: Esillä ollut työjärjesyksen 16. kohdan: "Sekalaiset esitykset" käsittely keskeytetään ja jatketaan aamulla klo 9.00.

Kokous tältä päivältä on päättynyt

Kokouspäivä päättyi klo 18.03.

NELJÄS KOKOUSPÄIVÄ

Lauantaina heinäkuun 2 päivänä 1966 kello 9.60

Puhetta johti Pekka Virtanen, sihteereinä toimivat Uno Hiironen ja Olavi Saarinen.

Puheenjohtaja: SAK:n sääntöjen määräämän IX edustajakokouksen neljäs kokouspäivä alkaa.

Nimenuoto

Nimenuhdossa todettiin jäsenliittojen valitseminen 184 edustajan olevan saapuvilla.

Olavi Saarinen: Kokoukselle on saapunut sähköke, jossa sanotaan: "Tervehdimme kokousta ja toivomme sellaisia päätöksiä, jotka eheyttävät ammattiyhdistysliikkeen. Rakennustyömaiden luottamusmiesten kokous. Tampere."

Puheenjohtaja: Kokous keskeytetään ryhmien neuvotteluja varten. Kokousta jatketaan tasan kello 10.

Kokous keskeytettiin kello 9.20.

Kokous jatkui kello 10.00.

Puhetta johti Pekka Virtanen ja sihteerinä toimi Uno Hiironen.

Puheenjohtaja: Edustajakokouksen työskentely jatkuu.

Valistusasiainvaliokunnan mietinnöt

Puheenjohtaja: Kokouksen joustavan menon vuoksi on katsottu tarkoituksenmukaiseksi esitellä tässä vaiheessa valistusasiainvaliokunnan valmiina olevat esitykset. Sen johdosta luovutan puheenvuoron Leo Piitulaiselle.

Valistusasiainvaliokunnan mietintö kasvatus-, valistus- ja opintotyöstä

Leo Piitulainen: (SAK): Valistusasiainvaliokunta on pitänyt kokouksensa ja kaikki esitykset, jotka tulevat edustajakokoukselle, ovat valiokunnan yksimielisiä päätöksiä.

Esitysvihon sivulla 125 on kasvatus-, valistus- ja opintotyötä koskevat esitykset ja työvaliokunnan niistä antama lausunto. Valistusasiainvaliokunta esittää, että työvaliokunnan lausunto, joka on esitysten jälkeen alkaen sivulta 126 ja päättyen sivulle 127, tulisi myös edustajakokouksen lausumaksi.

Keskustelua ei syntynyt.

Puheenjohtaja: Edustajakokous hyväksyy työvaliokunnan lausunnon kasvatus-, valistus- ja opintotyöstä koskevien esitysten osalta.

Valistusasiainvaliokunnan mietintö hyväksyttiin yksimielisesti.

Asia oli loppuun käsitelty.

Valistusasiainvaliokunnan mietintö tiedotustoiminnasta

Leo Piitulainen (SAK): Esitysvihon sivulla 128 on esitys tiedotustoiminnasta sekä työvaliokunnan antama lausunto. Lausunnon loppuun valiokunta esittää lisättäväksi lauseen:

"Edustajakokous kehottaa työvaliokuntaa kiinnittämään huomiota tiedotustoiminnan edelleen kehittämiseen."

Keskustelua ei syntynyt.

Puheenjohtaja: Työvaliokunnan lausunto hyväksytään valistusasiainvaliokunnan esittämällä lisäyksellä.

Valistusasiainvaliokunnan mietintö hyväksyttiin yksimielisesti.

Asia oli loppuun käsitelty.

Valistusasiainvaliokunnan mietintö SAKm kulttuuripoliittisesta ohjelmasta

Leo Piitulainen (SAK): Esitysvihon sivulla 133 on SAK:n kulttuuripoliittinen ohjelma[^] manlulta sivulta eteenpäin. Valistusasiainvaliokunta esittää, että edustajakokous hyväksyisi ohjelman ja päättäisi lisätä sen loppuun seuraavan lauseen:

Edustajakokous antaa työvaliokunnalle valtuudet kulttuuripoliittisen ohjelman toteuttamiseen ottamalla huomioon edustajakokouksessa keskustelun aikana tehdyt esitykset.

Keskustelua ei syntynyt.

Puheenjohtaja: Kohta hyväksytään valistusasiainvaliokunnan esittämässä muodossa.

Valistusasiainvaliokunnan mietintö hyväksyttiin yksimielisesti.

Asia oli loppuun käsitelty.

Valistusasiainvaliokunnan mietintö esityksestä "Ammattiyhdistysväen huomio kansanurheilutoimintaan"

Leo Piitulainen (SAK): Esitysvihon sivulla 153 on esitys "Ammattiyhdistysväen huomio kansanurheilutodmintaah". Sivulla 154 on työvaliokunnan lyhyt lausunto, jossa työvaliokunta yhtyy Toimittajaliiton esitykseen. Valistusjaoston jäsehet olivat sitä mieltä, että urheilu kannattaa jokaiselle, ja kaikki olivat yksimielisiä.

Keskustelua ei syntynyt.

Puheenjohtaja: Esitys hyväksyttäneen.

Valistusasiainvaliokunnan mietintö hyväksyttiin yksimielisesti.

Asia oli loppuun käsitelty.

Puheenjohtaja: Siirymme jatkamaan eilen kesken jäänyttä keskustelua työjärjestyksen 16. "Sekalaiset esitykset" kohdasta. Puheenvuoron käyttää Silander.

Pekka Silander (Suomen Metallityöväenliitto): Toveri puheenjohtaja, hyvät kokousedustajat! Useitten eri ammattiliittojen taholta on tehty tälle edustajakokoukselle esityksiä, siitä, että kokous kiinnittäisi vakavaa huomiota työläisten demokraattisten oikeuksien lisäämiseen ja turvaamiseen varsinaisella työpaikalla. Liitot ovat kiinnittäneet erityistä huomiota luottamusmiesturvan parantamiseen, työsääntölato parantamiseen ja erityisesti tuotantokomitealain parantamiseen. Ammattiyhdistysliikkeellä onkin nyt erinomaiset mahdollisuudet tuotantokomitealain parantamisen kiirehtimiseksi, sillä nykyisen hallitusohjelman toimenpanopöytäkirjassa mainitaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin tuotantokomitealain uudistamiseksi ajanmukaiseksi. Mielestäni ammattiyhdistysliikkeellä olisi nyt, huomioiden tämänkin hallituksen muodostajien kannanoton tuotantokomitealakiin, mahdollisuuksia saada huomattaviakin parannuksia nykyisin voimassaolevaan puutteelliseen lakiin.

Eräs suurimpia puutteita maamme työlainsäädännössä on kuten Suomen Elintarviketyöläisten Liiton tälle kokoukselle jättämässä esityksessä mainitaankin, että maastamme puuttuu varsinainen yhtenäinen työväensuojelulaki. Se on johtanut siihen, että työlainsäädäntöä on vaikea hallita ja siihen on vaikea päästä sisälle. Se on mahdollistanut myöskin sen, että, eri lainsäädännöksissä esiintyvää huomattavaa ristiriitaisuutta hyväksi käyttäen työnantajat pyrkivät supistamaan työntekijäin turvallisuutta ja demokraattisia oikeuksia varsinaisilla työpaikoilla.

Oman lukunsa ja tutkimuskenttensä vaatisi myös työturvallisuuslain kehittäminen ja nykyaikajstaminen maassamme. Jos kuliengin hetkeksi pysähdymme tarkastelemaan maassamme voimassa olevaa, vuonna 1922 vahvistettua työsopimuslakia, johon työntekijäin oikeudet ja velvollisuudet yleensä perustuvat, niin femme voi olla huomaamatta sitä, että tämä laki on hyväksytty juuri pahimpana työväen sortokautena vain muutama vuosi kansalaissodan jälkeen. Niinpä sitten tämän lain työntekijälle, suomat oikeudet ovatkin vauri nimellisiä, kuten esim. se oikeus, että jos työnantaja tai hänen edustajansa pahoinpitelee työntekijää, on työntekijällä oikeus ottaa lopputili. Sensijaan lain työnantajan jallö suoma yksipuolinen oikeus ottaa ja erottaa työntekijä työstä ja määrätä hänen työnsä, suo työnantajalle mahdollisuuden mieli määriri käyttää lakia "hyväkseen työläisten ja heidän demokraattisten oikeuksiensa loukkaamiseksi; Työntekijäin ainainen lopputilin pelko ja erottamisuhan alaisuus antaa työnantajalle tilaisuuden myös työehtosopimuksen määräysten laiminlyömiseen ja kiertämiseen. Kokemus on monelle työläiselle karvaasti opettanut sen, miten häikäilemättömästi työnantajat käyttävät hyväkseen työsopimuslain työnantajalle suoma oikeutta yksipuolisesti tarjota työntekijälle erokirjaa lähinnä, silloin, jos työläinen pyrkii pitämään tinkimättömästi Minni sopimuksen ja lain hänelle Suomasta oikeudesta. Ja kun työnantajat ovat tällaisia niitä työläisiä kitfitaan, jotka tinkimättömästi pyrkivät pitämään Minni sopimuksista, J\$. sanovat heidät irti sanotun lain heille suoman oikeuden mukaan, niin nämä esimerkkitapaukset ovat usein vaiantaneet heikommat työläisainekset työpaikoilla-

Meidän työsopimuslakimme luo myös pohjan työsääntölaille. Se mahdollistaa niinikään työnantajille käytännöllisesti katsoen yksipuolisesti oikeuden vahvistuttaa työpaikkojen työsäännöt. Näillä työsäännöllä työnantajat sitten sanovatkin, mitä työpaikoilla saadaan vapaa-aikoina tehdä, mitä työpaikoilla saadaan puhua ja jopa lukeakin. Perustuslain kansalaisille suoma sanan ja kokoontumisen vapaus eivät näinollen ulotu tehtaitten porttien ja piikkilanka-aitojen sisäpuolelle.

Tässäkin suhteessa kehitys on viime vuonna kuitenkin kulkenut työläisten kannalta epäedullisempaan suuntaan. 1940—1950-luvulla työpaikoilla oli yleensä suuremmat vapaudet kuin nykyään kokoontua käsittelemään työolosuhteisiin ja muihin työläisten etukysymyksiin liittyviä asioita. Yhä useammissa tapauksissa jo kielletään työläisiä tilaamasta jopa työväen lehtiä työpaikkojen ruokailuhuoneisiin, kielletäänpä ariimattiyhdistysliikettä ja työehtosopimuspoUtiikkaa koskevien lehtien jakaminen työpaikoilla. Vaikka ammatillisten järjestöjen toiminta-oikeus muutoin ja yleisesti turinustetaan, nh[^] ammattiyhdistystoimitsijoilla on kuitenkin useihin työpaikkoihin porttikielto ja muutenkin työnantajat pyrkivät vastustamaan ammattiyhdistysliikkeen toiminta-oikeutta työpaikoilla. Valitettavasti on sanottava, että Useasti juuri valtiojohtoiset työpaikat ja tehtaat ovat näissä suhteissa pahimpia.

Näihin työläisiin kohdistuviiri epäderiokraattisuuksiiri sekä työsopimuslaki että työsääntölaki antavat työnantajille mahdollisuuden. Vaikka yleisen mielipiteen ja oikeuskäsityksen mukaan valtiovallan pitäisi suo[^]

jella kansalaistensa, siis myös työläisten, demokraattisia oikeuksia, niin päinvastoin ylläpitämällä voimassaolevia kuvatonlaisia lakeja valtiolta päinvastoin asettu demokratian loukkaajien puolelle.

Viime aikoina, riippuen osaksi myös työllisyystilanteesta, on entistä yleisemmin oUut havaittavissa myös eräs hyvin valitettava piirre meidän maamme työelämässä, ja se on mustalistajärjestelmän yhä yleisempi käyttöontulo työmarkkinoilla. Kun meidän maamme ammattiyhdistysliikkeen taholta ei ole tähän puoleen liiemmästi kiinnitetty huomiota, niin tämä ilmiö on päässyt yhä entisestään lisääntymään. Millainen ja mikä täUalnen mustalistajärjesteimä on ja minkä vuoksi sitä harjoitetaan, on varmasti täällä kokouksessa olijoiden tiedossa. Järjestelmä on kuitenkin niin häpeällinen, että se koituu häpeäksi myös sen maan ammatilliselle järjestölle, missä sitä harjoitetaan, ellei maamme ja maan ammattiyhdistysliikkeen taholta siihen kiinnitetä vakavaa huomiota ja tähän ikävään sairausilmiöön päättävästi puututa.

Hyvät toverit! Kun maassamme nyt on työväen enemmistö eduskunnassa ja kun maan hallitus on ratkaisevasti työläsenemmistöinen ja kun lisäksi vielä hyväksytyssä hallitusohjelmassa todetaan, että työläis-säädännön uudistamisen on tapahduttava muuttuvan ajan ja tapahtu-neen kehityksen asettaminen vaatimusten tasolle ja tämä työ pantava nopeasti alulle, niin tämä aika olisi ammattiyhdistysliikkeen kannalta katsoen käytettävä erittäin tarkasti hyväksi. Erikoisesti työsopimuslaki on niin vanhentunut ja taantumuksellisen ajan tuotetta, että se olisi saatettava hallitusohjelman mukaisesti ajan ja tapahtueneen kehityksen asettamien vaatimusten tasolle mahdollisimman nopeasti. Työsopimus-lain uudistaminen on kuitenkin niin laajakantoinen ja työläisille ratkaiseva uudistustavoite, että se vaatisi perusteellisen valmistelutyön ja tulisi valmisteluulimessä olla riittävä ammattiyhdistysliikkeen edustus. Siksi pitäisinkin välttämättömänä, että SAK:n taholta otetaan kiireelli-sesti yhteys maamme hallitukseen ja ehdotetaan perustettavaksi toimi-kunta työsopimuslain uudistamiseksi työläisten demokraattisia oikeus-tarpeita ja vaatimuksia vastaavaksi ja että työsopimuslakiin perustuvat muut lait muutetaan sen mukaisiksi.

Edelleen SAK:n olisi päättävästi ryhdyttävä toimenpiteisiin luottamus-miesten aseman ja oikeuksien turvaamiseksi lakisäätteisesti, tuotanto-komitealain saattamiseksi ammattiyhdistysliikkeen vaatimuksia vastaa-vaksi ja mustaiista- ja muiden epädemokraattisten menettely tapojen estämiseksi työpaikoilla. Mitä päättävämmän SAKrlainen ammattiyh-distysliike puuttuu näihin esittämiini, epäkohtiin ja mitä päättävämmän se ryhtyy uudistuspolitiikan tielle näissä asiassa, stä suuremman arvonn-an SAK tulee saamaan ja se myös ansaitsee maamme palkan-an-saitsijain keskuudessa.

Veikko Muuri (Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto): Herra puhe-enjohtaja, hyvät toverit. Kansainvälinen tilanne on askarruttanut minun mieltäni jo pitemmän, aikaa. Olen ajatellut tätä jo sillain, kun am-mattiyhdistysliikettä ryhdyttiin hajottamaan. Silloin puhuttiin samaan aikaan nuorten joukkojen esiinmirssista työrintamalle sekä muuhun taloudelliseen elämään. Samaan aikaan tekivät kaikkien työväen ryhmien edustajat hyviä esityksiä eduskuntaan, että näille saataisiin järjestetyksi työtilaisuuksia. Mutta sen aikainen hallituksen ei ottanut näitä kuule-viin kirviinsa, ja siitä johtui sekin tilanne, i että esim. Ruotsiin siirtyi hyvin paljon työtätekevää voimaa. Mutta tässä ei tapahtunut mitään harkittua työhönsijoitusta valtiovallan taholta sinne, vaan se oli va-paata menoa. Siellä päästiin semmoiseen tilanteeseen, että työtä kyllä löytyi, mikä oli näille työntekijöille tärkeää, mutta sosiaalinen puoli oli

naapurimaassakin ylivoimainen järjestää. Asuntokurjuus oli siellä suuri ja muut sosiaaliset edut olivat hyvin heikkoja, koska tällaisen joukon järjestäminen yhtäkkiä oli vaikeaa, sen ymmärtää, ainakin minä sen ymmärrän.

Että nämä epäkohdat nyt poistuisivat, toivoisin, kun hallitus nyt on vaihtunut, että ryhdyttäisiin järkiperaisesti työväen siirtoa ulkomaille harjoittamaan sen mukaan, kuin sitä meillä luonnollisesti tulee olemaan aina liikaa. Naapurimaahamme Neuvostoliittoon on jo muutamia työkohteita saatu, ja siellä varmasti ei ole tällaisia vaikeuksia ollut, jotka ovat perheet johonkin sellaiseen kurjempaan tilaan saattaneet. Ruotsin kohdalta oli semmoista, että siitä kärsivät perheet Suomessa, ja mies ehkä jotenkin vielä rappeutui, kun sosiaalinen puoli oli heikkoa, lankei ehkä johonkin epäsuotaviinkin tekoihin siellä. Samaan aikaan kun ammatillisessa järjestössä tapahtui hajaannusta, vuorovaikutuskin ammatillisen järjestön piirissä ulkomaille heikkeni. Toivotaan, että nyt kun olemme saaneet yhteisen ammattijärjestön asian näin hyvin ainakin täällä edustajakokouksessa eteenpäin menemään, meidän ammattiyhdistys johtomme sekä työvaliokunta että valtuusto rupeavat tarmokkaasti ajamaan tätä vuorovaikutusta muihin samanlaisiin vastaaviin järjestöihin ja että ätätä työtä sitten johdettaisiin hyvin järkiperaisesti myöskin täältä meidän työläisopistokeskuksestamme, jossa parastfaikaa olemme koolla. Siten varmasti, parannetaan kansainvälistä tilannetta. Samalla huomauttaisain siitä, että hallitusvallan ja ammattijärjestöme pitää yhteistoiminnassa pitää yhteyttä nyt avautuvista markkinatilaisuuksistakin itäblokin maihin. Sinne näkyy aukeavan aina uusia vientiartikkeleita. Niistä pitää vain pitää hyvää huolta, että pienteollisuuskin, joka maassamme antaa suurelle joukolle työtä, saa näistä osansa ja tarpeellisen viennin tuotteistaan ulkomaille.

En tässä enempää haluakaan puhua kansainvälisestä tilanteesta, vaan yhdyin kannattamaan esitysvihkon sivulla 152 olevaa kansainvälisiä suhteita koskevaa Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liiton esitystä sekä Väinö Huhtamäen esitystä samasta asiasta.

Väinö Lahti (Rakennustyöläisten Liitto): Suomen Rakennustyöläisten Liitto on tehnyt esityksen tälle edustajakokoukselle pakollisen tapaturmavakuutuksen ottamisesta valtion hallintaan. Tämä onkin eräs hyvin tärkeä kysymys. Vaikka meidän maassamme voimassa oleva tapaturmavakuutuslaki onkin suhteellisen hyvä, niin kuitenkin sen täytäntöönpanossa on varsin suuria vaikeuksia ja haittoja, sillä yksityiset vakuutusyhtiöt melko vapaasti tulkitsivat lakia, ja monessa tapauksessa tapaturmaisesti loukkaantuneet jäävät vaille lain suomaan turvaa. Onhan asia niin,, että kokonaisuudessaan tapaturman vakuutusten hoito meidän maassamme on uskottu näille yksityisille vakuutuslaitoksille, jotka lähtevät todmintaperiaatteessaan vain siitä, että keräävät varsin suuria voittoja vakuutettujen kustannuksella. Hyvin monessa tapauksessa sattuu niin, että vakuutuslaitokset epäävät tapaturmaisesti loukkaantuneelta lain määräämät tapaturmakrovaukset, ja useasti käy myös niin, että nämä vahingoittuneet syystä tai toisesta eivät tule sitten hake-neeksi muutosta vakuutuslaitosten antamiin päätöksiin. Siitä syystä pitäisinkin ammattiyhdistysliikkeen piirissä kiinnittää tähän asiaan varsin suurta huomiota ja pyrkiä toimimaan siihen suuntaan että näiden vakuutuslaitosten toiminta siirrettäisiin valtion hallintaan taikka ainakin yhteiskunnan taholta kontrolloitaisiin vakuutuslaitosten toimintaa.

Edellä olevan johdosta esitänkin, että SAK:n IX edustajakokous päättää ryhtyä toimenpiteisiin tapaturmavakuutuksen valtion haltuun ottamiseksi perustamalla valtion vakuutuslaitos siten, että pakolliset tapa-

turvavakuutukset tulisivat sairausvakuutusjärjestelmän yhteydessä hoidetuksi.

Lopuksi kannatan Silanderin täällä tekemää ehdotusta.

Helge Tapani (Työvaliokunta) työjärjestykseen: Hyvät edustajat. Niin tärkeitä kuin nämä asiat ovatkin, ja varmasti teidän sydämellänne on paljon hyviä asioita, mutta minä uskallan esittää, että puheenvuorot rajoitettaisiin viiteen minuuttiin. Ilmeisesti sillä ajalla pystytään selvämään. Te olette tutkineet ja lukeneet asiat ja varmasti voitte puheenvuoronne pääpiirteittäin selvittää viidessäkin minuutissa.

Puheenjohtaja: Tapani oh puheenvuorossaan ehdottanut puheenvuorojen ajan rajoittamista viiteen minuuttiin. Voiko kokous katsoa, että näin on tarpeellista menetellä?

Puheenvuoron aika rajoitettiin viiteen minuuttiin.

Veikko Ceder (Rakennustyöläisten Liitto): Herra puheenjohtaja, hyvät edustajatoverit. Useissa aikaisemmissa SAK:n edustajakokouksissa on tehty päätöksiä ns. teollisuusliittoperiaatteen toteuttamisesta. Tällaisen päätöksen teki mm. SAK:n VII edustajakokous vuonna 1956.

SAK:n Suomen Rakennustyöläisten Liiton, Suomen Metallityöväen Liiton ja toisaalta silloisen Suomen Putkimiesliiton välisissä neuvotteiluissa vuonna 1957 sovittiin siitä, että putkimiehet voivat järjestäytyä teollisuusliittoperiaatteen mukaisesti Suomen Rakennustyöläisten Liittoon. Tästä johtuen silloinen Suomen Putkimiesliitto lakkautettiin ja putkimiehet järjestäytyivät vuoden 1958 alusta Suomen Rakennustyöläisten Liiton riveihin. Kaikista edellä mainituista päätöksistä sekä sopimuksista huolimatta on putkialan järjestömuotokysymys, vailla lopullista ratkaisua, vaikka alan työläiset ovat töimieliaisuudellaan ratkaisun välttämättömäksi, osoittaneet. Putkialan jäsenillä, joita asia lähemmin koskee, on aihetta välitykselläni kysyä, eikä tällaisen laajan keskusjärjestöme edustajakokouksen päätöksillä ole tarpeeksi arvovaltaa niiden toteuttamiseksi. Päätöksiä tehdään, mutta ne jätetään määrätietoisesti toteuttamatta. Kaikki käytännön tosiasiat osoittavat, että putkimiehet ovat hyväksyneet teollisuusliittoperiaatteen, sillä siirtymisvaiheessa Suomen Rakennustyöväen Liittoon vuonna 1958 oli putkimiesten jäsenmäärä noin 1.600. Tällä hetkellä se ylittää 4.500 rajan.

Kaikki se tuki, mitä putkimiehet ovat saaneet muilta rakennustyöläisiltä käytännön kysymyksissä työpaikoilla sekä liittomme alan asian- tunteudesta, asioiden hoidossa, on ollut erittäin merkityksellistä putki- alan työläisille.

Vuonna 1963 sovittiin putkityönantajain ja Suomen Rakennustyöväen Liiton välillä siitä, että Suomen Rakennustyöläisten Liitolta on ensisijainen oikeus solmia putkialan työehtosopimukset. Tästä johtuen SAK:n järjestömuotojaosto sekä palkkajaosto ovat joutuneet ottamaan kantaa putkialan kysymyksiin. Helmikuun 2 päivän tänä vuonna tehtiin SAK:ssa sopimus, jolla Suomen Metallityöväen liiton ja Suomen Rakennustyöläisten Liiton kesken sovittiin yhteisestä menettelytavasta putkialan työehtosopimusneuvotteluissa. Tämä oli kieltämättä myönteinen ilmiö, mutta se ei anna vielä ratkaisua teollisuusliittoperiaatteen mukaiseen järjestömuotokysymykseen eikä anna myöskään näiri ollen tyydytystä alan työläisille.

Putkialan työläiset ovat järjestäytyneet 1«k)lUusuM1*operlaatteen mukaisesti yli 80-prosenttisesti tällä hetkellä Suomen Rakennustyöväen Liiton riveihin. Työehtosopimusten solmiamisen päällekkäisyyden vaaraa ei voida poistaa putkialalta, ellei SAK:n johto ota edustajakokousten

päätöksiä toteutettavaksi. SAK:n johdon on lisäksi huomioitava, että työväenliikkeessä ei ole millään ammattialalla varaa kilpailulliseen toimintaan työehtojen solmimisessa.

Edellä olevaan viitaten esitänkin, että liittojen välinen kiista putkialan sekä muiden alojen kohdalla työehtosopimusoikeudesta on tämän edustajakokouksen päätöksellä poistettava teollisuusUittoperiaatetta noudattaen.

SAK:n työvaliokunta on antanut edellä mainitusta asiasta oman pyöreäsanaisten lausuntonsa, joka on esityslistan sivulla 142. Asia tulisi saattaa ratkaisuun siten, että rakennusalan putkimiesten työehto- ja järjestäytymiskysymyksen hoitaminen siirtyy yksistään Rakennustyoavaen Liiton oikeudeksi.

Lopuksi kannatan Suomen Rakennustyöläisten Laiton tästä kysymyksestä tekemää esitystä, joka on esityslistan sivulla 141.

Pentti Lundström (Elintarviketyöläisten Liitto): Hyvät edustajakoukusedustajat! Esitysvihkon sivulla 144—146 on Suomen Elintarviketyöläisten Liiton esitys työntekijöiden demokraattisista oikeuksista työpaikoilla. Säästäkseni kokouksen aikaa ehdotan, että edustajakokous yhtyy Suomen Elintarviketyöläisten Liiton päätöslauselmaesitykseen asiassa.

Reino Koivisto (Suomen Metallityöväen Liitto): Arvoisa puheenjohtaja! Hyvät edustajatoverit! Tarkoitukseni oli puhua vähän pitempään tuotantokomitealaista, mutta koska täällä on aika rajoitettu ja Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kutomatyöväen Liitto on tästä tehnyt nähdäkseni hyvän esityksen, joka on esitysvihon sivulla 151—152, yhdyin kannattamaan mainitun liiton esitystä.

Kannatan myöskin Pekka Silanderin tekemää ehdotusta.

Frans Jalonen (Rakennustyöläisten Liitto): Hyvät toverit! Keskusliittojen allekirjoittama yleissopimus on ollut voimassa 20 vuotta ja sitä on erillisellä pöytäkirjalla luottamusmiesten valintaa ja asemaa koskevalta osalta täydennetty 10 vuotta sitten. Työmarkkinajärjestöjen toiminnassa on tapahtunut paljon muutoksia ja kehitystä tämän 20 vuoden aikana, joten perusteellisempi uusiminen yleissopimuksen osalta olisi hyvin tarpeellinen. Erillisessä pöytäkirjassa olevat täydennykset itse yleissopimukseen tarkoitettuna olisi aiheellista yhdistää. Käytäntö on osoittanut myös, ettei luottamusmiesten asema työpaikoilla tämän yleissopimuksen perusteella ole turvattu. Se vaatisi täsmennystä ja tulkinvaraisuuksien poistamista.

Suurin heikkous on mielestäni siinä, että nämä järjestötehtävistä työpaikoilla johtuvat oikeudet rajoittuvat nykyisin vain luottamusmiehiä koskeviksi. Ammatilliset järjestöt meidän maassamme ovat tunnustettuja myös työnantajien puolelta. Mutta ammattiosastojen tai liiton sekä esim. tähänkin edustajakokoukseen valituilla edustajilla ei ole minkään sopimuksen takaamaa osallistumisoikeutta tähän kokoukseen. Moni edustaja joutuu käyttämään työaikaansa ammattiyhdistysliikkeen edustustehtäviin, palkkaneuvotteluihin, liittotoimikuntien, liittovaltuustojen ja muiden sellaisten tehtäviin, jotka ammatillisten järjestöjen tulee suorittaa, mutta työnantaja voi vaikuttaa esim. lopputilin uhalla siihen, ettei asianomainen voi aina osallistua näihin luottamustehtäviin. Yleissopimuksessa olisi saatava sovituksi ammattiyhdistysliikkeen edustajille oikeus osallistua ainakin näihin tärkeimpiin järjestöjensä edustustehtäviin, ilman että työnantaja tämän johdosta voi harjoittaa painostusta ja boikottia.

Me olemme vuosikautia puhuneet ja tehneet esityksiä siltä, että demokratiaa pitää laajentaa tehtaan porttien sisäpuolella. Hyvin hitaasti tämä asia on kehittynyt, ja voi olla, ettei kaikkialla ole niin kovin paljon tämän asian eteen tehtyä. Yleissopimuksen 8. kohdassa mainitaan, että työnantajain järjestämä sosiaalinen toiminta, kuten huolto-konttorit, ammattikoulut, lastenseimet, asuntojen hankinta, kodinhoitokurssit, palstanviiherytoiminta, on kannatettavaa. Paljon siis hyviä asioita. Mutta sanallakaan ei mainita, mitä työntekijällä itsellään on oikeuksia. Demokratian alkeisiin kuuluu, että asianomaiset saavat vapaasti keskustella asioistaan ja päättää toimenpiteistään. Työajan ulkopuolelle jäävä vapaa-aika kuuluu työntekijälle, jona aikana hänen pitäisi saada harrastaa omia asioitaan. Työpaikoilla tällaista oikeutta ei nyt kuitenkaan ole.

Kannatan Elintarviketyöläisten Liiton näistä asioista tekemää esitystä ja ehdotan lyhyen päätöspoton:

että SAK:n IX edustajajakokous velvoittaisi työvaliokunnan ensi tilassa laatimaan uudistetun yleissopimustekstin, jossa edellä esittämäni muutokset ja lisäykset huomioitaisiin ja että ainakin liittojen johtoportaisa tämä luonnos käsiteltäisiin ennen työnantajain keskusliitolle esittämistä.

Uno Kuutti (Rakennustyöläisten Laitto): Toveri puheenjohtaja! Kannatan Cederin tekemiä asityksiä.

Ammattiyhdistysliike- ja rauhantyötunnukset sodan ehkäisemisestä ja sen syrjäyttämisestä yhteiskuntaelämässä on valtava liikkeelle paneva voima. Ne nostavat järjestäytyneet työläiset taisteluun sodan vaaraa vastaan ja antavat heille varmuuden siitä, ettei tämä taistelu ole turhaa, että se voi johtaa ihmiskunnan sen toivomaan rauhaan. Väite, että sota on meidänkin aikamme väistämätön onnettomuus, merkitsee samaa kuin tuomita ihmiset passiivisina odottamaan ydinkatastrofia. Se lamauttaa heidän tahtonsa taistella rauhan puolesta. Tällainen asenne ei edistä rauhan asiaa.

SAK:n mahdollisuudet rauhantyössä ovat paljon suuremmat kuin mitä on tehty. On vielä useita liittoja, joiden piirissä rauhantyö on häistä, liiton virallisten elinten ollessa syrjässä tai ottamatta mitään kantaa tähän asiaan. Rakennustyöläisten Liitto esittää, että nykyisin epävirallisena toimiva ammattiyhdistysväen rauhantoimikunta tulisi liittää SAK:n työvaliokunnan valvonnassa toimivaksi jaostoksi, johon jokainen ammattiliitto nimeäisi oman edustajansa. Rauhantoimikunta toimisi ammattiyhdistysliikkeen rauhantyön organisaatiossa sen hallituksen. Koko ammattiyhdistysliikkeen jäsenkenttää edustava ammattiyhdistysväen rauhan valtuuskunta tulisi koota SAK:n alaisten ammattiliittojen paikallisliittojen nimeämistä edustajista siten, että kaikki ammattialat ja eri mielipidesuunnat tulisivat riittävässä määrin huomoiduiksi. Ammattiyhdistysväen rauhanorganisaation tulee toimia kiinteässä yhteistyössä Suomen Rauhanpuolustajat r.y:n kanssa sekä pyrkiä mahdollisimman laajaan kanssakäymiseen eri maiden vastaavien järjestöjen kanssa edistään siten kansainvälisen rauhanomaisen rinnakkaiseloon kehittämistä.

Rauhankysymys tulisi sisällyttää myös SAK:n opistojen opetusohjelmaan sekä kentällä suoritettavaan opinto- ja kurssitoimintaan. Näin päätettäessä se tulisi myös koskemaan kaikkia liittoja ja liitot edelleen ohjaisivat osatojen toimintaa rauhantyössä kehoittamalla, että kaikkiin osastoihin valittaisiin rauhanjaosto suunnittelemaan paikalliset olosuhteet huomioiden ne työmuodot, jotka katsotaan parhaiksi. Pyrkimys vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen edellyttää, että vedotaan koko jäsenistöön ja sitä tietä laajempiin kansankerroksiin. Kysymys on vain

laajemman järjestelmällisen toiminan tehostamisesta keskusjärjestön ohjaavan työn lisäksi kaikkien rauhantahtoisten ihmisten onneksi ja menestykseksi.

Eino Kaajakari (Metallityöväen Liitto): Hyvät toverit. Tänä vuonna allekirjoittivat SAK ja STK yleissopimuksen irtisanomissuojasta. Tämän sopimuksen tarkoituksena piti olla työntekijäin aseman turvaaminen irtisanomista ja lomauttamista vastaan. Sopimuksen sisältö on kuitenkin sellainen, että sen antama suoja työntekijälle on ostettu kalliista hinnasta. Koska useimmat ammattiliitot allekirjoittivat sen tai yhtyivät siihen, niin on luonnollista, että siinä on hyviäkin puolia, joihin ei tässä yhteydessä ole tarkoitus puuttua.

Sopimuksen esittelykappaleessa vedotaan ILO:n hyväksymään suositukseen, joka koskee työsuhteen päättymistä. ILO a* suosituksen otsikko jo sanoo kuitenkin, ettei tässä ole kysymys molemmin puolista irtisanomisesta, mikä keskusliittojen sopimuksessa on, vaan se on suositus, joka koskee työnantajapuolelta tapahtuvaa työsuhteen päättämistä, siis yksipuolista työnantajan velvollisuutta irtisanomisaikaan. Jokainen teistä voi tutustua tähän ILO:n asiakirjaan eikä löydä siitä sanaakaan työntekijän velvollisuudesta irtisanomisaikaan.

Tuntuu kummalliselta, että niinkin arvovaltaiset järjestöt kuin SAK ja STK ottivat sopimustekstiinsä viittailuja, joilla ei ole katetta.

Puhuttaessa irtisanomisurvasta tai pyrkimyksistä sen kehittämiseen voimme tutkia ILO:n suositusta. Keskusliittojen välinen sopimus sisältää siis huononnuksen ILO:n suositukseen. Siinä on vielä muitakin puutteita.

Nykyinen voimassa oleva työsuomalaki turvaa niille työntekijöille, joilla on irtisanomisaika, sairausajalta irtisanomispalkan. Keskusliittojen hyväksymässä suosituksessa on sanottu, että siinä oleva toinen pykälä astuu voimaan vasta sen jälkeen, kun eduskunta on muuttanut työsuomalain 20 §:n niin, ettei sairasaajan palkkaa tarvitsisi maksaa. Kun eräät työväen kansanedustajat ovat jättäneet näille valtiopäiville lakialoitteen jossa esitetään parannettavaksi työsuomalakia ja erikseen juuri sen 20. §:ää, niin SAK on ollut mukana tekemässä sitä huonontavaa sopimusta.

Muutenkin on keskusliittojen yleissopimuksessa huononnuksia juuri sellaisissa kohdissa, joita vastaan ammattiyhdistysliike on taistellut vuosikymmeniä.

En voi hyväksyä sitä, että SAK on myötävaikuttamassa kymmenien tuhansien kotiapulaisten, liikeapulaisten ym. työntekijäin sosiaalisen turvan heikentämisessä, mitä työsuomalain 20. §:n huonontaminen tietäisi.

Samoin en voi hyväksyä sitä, että työnantajalle lisättäisiin rankaisuoikeuksia ja työntekijäin entisestäänkin vähäisiä oikeuksia kavennettaisiin. Tämän edustajakokouksen on syytä vetää henkselit tällaiseen paperiin ja velvoittaa valittava johto ponnistelemaan paremman irtisanomissuojan aikaansaamiseksi. Keskusliittojen helmikuussa hyväksymä sopimus on esteenä pyrittäessä parempaan, mutta yhdistämällä tässäkin asiassa työntekijäin voimat on mahdollisuus päästä parempaan tulokseen. Yasemmistoenemmistöllisellä eduskunnalla, ilmeisesti myös nykyisellä hallituksella, pitäisi olla mahdollisuuksia irtisanomissuojan parantamiseen esim. niin, että hallitus jättäisi esityksen työsuomalain parantamiseksi. Tämän edustajakokouksen olisikin syytä velvoittaa valittava johto, neuvottelemaan hallituksen ja eduskuntaryhmien kanssa näistä asioista. Ensi töiksi pitäisi estää työsuomalain 20. §:n huonontaminen. Käsitäkseni mukaan olisi lainsäätäjän kiinnitettävä päähuo-

mi o siihen, että irtisanomisaika on lähinnä työnantajaa sitova ja tarpeeksi pitkä.

Orvo Heikkilä (Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto): Hyvät edustajakokousoverit. Eräs merkittävempiä ammatillisen liikkeemme sodan jälkeisten vuosien saavutuksia on työmaaluottamusmiessjärjestelmän juurruttaminen ja vakiinnuttaminen maame eri työpaikoilla.

Kun luottamusmiesten ensi sijaiseksi tehtäväksi on muodostunut valvoa, että työehtosopimukseen sisältyviä työntekijäin oikeuksien suojelemiseen liittyviä kohtia sovelletaan oikein, niin työympäristössä on tämä usein johtanut siihen, että luottamusmies, joutuu toimimaan työntekijäin ja työnantajan välisten ristiriitojen polttopisteessä. Lukuisia esimerkkejä työnantajan luottamusmiehiin kohdistamasta painostuksesta voitaisiin kertoa myös paperiteollisuuden piiristä. Lähtemättä tässä yhteydessä kertaamaan niitä tulkoon kuitenkin lyhyesti mainituksi, että allekirjoittanut, joka työskentelee Enso Gutzeitin Kotkan tehtaalla, joutui äskettäin aivan omakohtaisesti kokemaan, miten tahtaan työläiset olivat pakotetut joukkovoimaa käyttäen torjumaan työnantajan hyökkäyksen luottamusmiehen oikeuksia vastaan ja siten palauttamaan luottamusmiehen toimintaoikeuden.

Aivan välttämätöntä on, että työntekijäin luottamusmiehen asema ja toimintaoikeudet on työehtosopimuksissa ja laissa paremmin turvatut. Yhdyn kannattamaan täällä tehtyjä esityksiä, joiden mukaan kokous velvoittaa uuden työvaliokunnan ryhtymään kiireellisesti sellaisiin toimenpiteisiin, että työnantajien työntekijäin luottamusmiehiä vastaan kohdistamasta painostuksesta tehdään loppu ja että luottamusmiesten asema ja toimintaoikeudet tulevat riittävästi turvatuiksi.

Kauko Vesimäki (Puutyöväen Liitto): Toveri puheenjohtaja, hyvät edustajatoverit. Maassamme on useita eri alojen suuria osakeyhtiöitä, joiden osake-enemmistö on valtion omistuksessa ja jotka ovat valtiojohtoisia. Monet teistä edustajista ovat varmaankin tuollaisen työnantajan palveluksessa, teille tämä puheeni sisältö on hyvinkin tuttua. Itse olen työssä hiistä suurimman, Enso Gutzeit Oy:n tehtaassa.

Näitten yhtiöitten tuotantolaitosten tuotantoa ja tuotantomenetelmiä suunniteltaessa olisi ennen kaikkea pidettävä päämääränä, että ne tukisivat valtion taloutta ja yhteiskuntaa. Nykyinen valtiojohtoisten tuotantolaitosten toiminnallinen organisaatio ei kuitenkaan palvele edellä mainittua päämäärää, koska nämä yritykset ovat liitetty organisaatorisesti yksityiskapitalistien johtaviin kaupallisiin kartelleihin ja työmarkkinajärjestöihin ja ovat niiden kautta alistetut palvelemaan yksityiskapitalistien etunäkökohtia.

Esimerkiksi Enso Gutzeit Oy ja Veitsiluoto Oy ovat jäsenenä Puunjalostusteollisuuden Työnantajaliitossa, joka järjestö on tiukasti puuteollisuuden yksityiskapitalistien peukalon alla. Valtion johtoiset yhtiöt tukevat näitä järjestöjä vuosittain huomattavilla jäsenmaksuilla, jotka tuotantolaitoksiin sijoitettuna lisäisivät monta työpaikkaa vuosittain.

Nämä järjestöt käyttävät valtion johtoisia laitoksia eräänlaisina puskureina ja tienraavaajina esim. toteutettaessa tuotannon supistuksia hinänäkökohtien takia tai työehtosopimusneuvottelujen edellä. Valtiojohtoisten laitosten tuotannon supistaminen kun ei tunnu heidän omassa kukkarossaan.

Valtiojohtoisten yritysten työsuhde- ja paikallisen työehtosopimus-toiminnan luulisi olevan esimerkillisesti järjestetyn, ovathan työntekijät tavallaan valtion kautta yrityksen isäntiä. Tämä esimerkillisyys on kuitenkin päinvastaista, siitä näkyvät jälleen yksityiskapitalistien peu-

kalon jäljet. Tästä on lukuisia, työläisille ikäviä esimerkkejä, joista tässä mainitsen muutamia:

— Tuotentokomiteain työ on järjestetty yhtä muodollisesti kuin yksityisissäkin tuotantolaitoksissa eikä tuotantokomiteain jäsenten työsuhte ole aina turvattu, ja tästä syystä eivät tuotantokomiteat ole saaneet riittävää kiinnostusta työntekijäin aholta. Määrätietoisesti järjestettynä ja hyvin organisoituna tuotantokomitean työskentely voisi olla suureksi hyödyksi välli oj oh toisten tuotantolaitosten kehittämiseksi ja olisi esimerkkinä koko teollisuuden piirissä kansanvallan ulottamiseksi tuotantolaitosten sisälle.

— Ammattiosastojen ja pääluottamusmiesten toimintaa pyritään tehtaisten johdon taholta vaikeuttamaan ja työntekijäin kokoontuminen ammatillisissa asioissaan on työpaikoilla estetty työsäännöillä tai työnjohdon toimesta.

— Veitsiluoto Oy:n Lieksan sahalla on poistettu ammattiosaston tiedonantaja jäsenilleen sahan ilmoitustaululta ja saman yhtiön Kemmin tehtailla on vaikeutettu ammattiliiton toimitsijan työpaikalla käyntiä ja siten mahdollisuutta auttaa työläisiä työehtosopimusneuvotteluissa työpaikalla.

— Työmaaterroria tai siihen viittaavaa on harjoitettu ammattiosaston aktiivijäseniä ja luottamusmiehiä kohtaan. Tästä esimerkkinä: Pääluottamusmiehen erottaminen Lieksan sahalla.

— Pääluottamusmiehen käyttöön annettuun toimistohuoneeseen murtautuminen työnantajan toimesta ja aktiivisen naisjäsenen erottaminen tekosyillä Säynätsalossa.

— Lukuisat siirrot huonommin palkattuun tai muuten huonompaan työhön mm. Kotkassa* Veitsiluodossa, Lieksassa ja Säynätsalossa.

Edellä esittämäni johdosta ehdotan, että SAK:n edustajakokous velvoittaisi valittavan työvaliokunnan ryhtymään kiireellisiin toimenpiteisiin, joilla voidaan toteuttaa seuraavat toimenpiteet:

1. Valtion johtoiset yritykset erotetaan yksityiskapitalistisista työnantajajärjestöistä.

2. Nykyisistä tuotantokomiteoista muodostetaan tuotannon järjestämiseen, ohjaamiseen ja suunnitteluun tosiasiallisesti vaikuttavia elimiä, joiden kautta laitojen työntekijöille varataan mahdollisuus vaikuttaa valtion johtoisten yritysten tuotannollisen toiminnan ja niiden työntekijäin sosiaalisen aseman parantamiseen.

3. Työntekijöille varmistetaan kokoontumisoikeus työpaikoillaan.

4. Työntekijäin luottamusmiehille varmistetaan käytännöllinen toimintaoikeus ja -mahdollisuus työpaikalla.

Sulo Pekko la (Puutyöväen Liitto): Kannatan toveri Vesimäen esitystä.

Lauri Räsänen (Metallityöväen Liitto): Hyvät edustajatoverit. Yhdyn Pekka Silanderin edelliseen puheenvuoroon työsopimuslain ja tuotantokomitealain uusimisesta ja siten demokratian tuomisesta tehtaan porttien sisäpuolelle.

Lisäksi yhdyn työvaliokunnan lausuntoon teollisuusliittoperiaatteesta.

Eino Lehto (Rakennustyöläisten Liitto): Puheenjohtaja, kannatan edustaja Väinö Lahden ja Uuno Kuutin tekemiä ehdotuksia.

Helge Tapani (Työvaliokunta): Hyvät toverit. Haluaisin yhtyä tähän valtiotyöntekijäin ikälisäkysymykseen. Täällä on työvaliokunnan lausunto, mitä minäkin olen ollut tekemässä, mutta haluaisin tähdentää sitä, että me olemme useassa yhteydessä Kunnallisteri Työntekijäin ja

Viranhaltijain Liiton ja nykyisen Kunnallis- ja sairaala-alojen työnte-
kijäin liiton kanssa tähän samaan asiaan kiinnittäneet huomiota, että
palkannauttijat niin valtion kuin kunnallisellakin sektorilla ja yleises-
teikin pitäisi olla saman arvoisia. Tuo ikälisäkysymys on tietenkin sel-
lainen, joka erottaa meidät, vaikka teemme ihan samanlaista työtä. Vii-
meisissä neuvotteluissa Kaupunkiliiton kanssa on tehty esityksiä kun-
nallisellakin alalla, jotta olisi palvelusanimike saatu, ja se nyt ei ai-
nakaan ole tuottanut tuloksia* mutta haluaisin kuitenkin arvoisaa edus-
tajakokousta ja valittavaa työvaliokunta kiirehtimään tuossa asiassa.
Meillä on nyt sitten vasemmisto-enemmistö ja kaikki edellytykset ovat
olemassa ainakin valtion sektorilla saada tuo ratkaistua, että nämä pal-
kannauttijat valtion sektorilla tulisivat saman arvoisiksi ja sen jälkeen
tilanne selviäisi tietenkin kunnallisella sektorilla ja yleisesti päästäisiin
samapalkkaisuuteen tälläkin alalla.

Evert Ahvenainen (Metallityöväen Liitto): TeolUsuusliittomuoto
ei ole vielä läheskään kypsä toteutettavaksi varsin monilla teollisuuden
aloilla syistä, joita ei ole aikaa nyt käsitellä tässä kokouksessa, joten
yhdyin kannattamaan työvaliokunnan kyseessä olevassa asiassa anta-
maa lausuntoa.

Gunnar Toivonen (Suomen Rakennustyöläisten Liitto): Yhdyin kan-
nattamaan Frans Jalosen esitystä SAK:n ja Suomen Työntajain Kes-
kusliiton välillä solmittavan yleissopimuksen uusimista.

Väinö Buuri (Metallityöväen Liitto): Kajoamatta enempiä tähän
luottamusmieskysymykseen, yhdyin kuitenkin edellä esitettyihin mieli-
piteisiin ja etenkin Pekka Snlanderin esittämään lausuntoon. Esimerk-
kinä mainitakseni luottamusmiesasemasta haluaisin sitä siinä mielessä
täsmennettäväksi, että allekirjoittaneen työmaan johto on kahden su-
vun hallussa, ja sen aktiivisina toimihenkilöinä ovat sen miespuoliset
jäsenet. Tämä tuottaa luottamusmiesten asemassa niin paljon hanka-
luuksia näiden nykyisten ohjeiden ja sääntöjen muodossa, että se muo-
dostuu varsin kirjavaksi. Näitä toivomuksia edelleen kehitettäessä olisi-
kin tuo luottamusmiesasema ja etenkin pääluottamusmiesten asema ja
valtuudet saatava tarkemmin ja täsmällisemmin määriteltä sopimus-
teise, mutta vielä lakisäätöisten pykäläin muodossa laillisemmaksi ja
paremmin toiminnalliseksi ja hänen valtuutensa paremmiksi työpai-
koilla toimintaa varten.

Reino Koivisto ((Metallityöväen Liitto): Hyvät toverit. Kannatan
Eino Kaajakarin tekemää irtisanomissuojasopimusta koskevaa esitystä.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Keskustelun aikana on kannatettu esitysviuhossa
olevia esityksiä sekä esitetty kokonaan uusia ehdotuksia käsiteltävänä
olevasta asiasta, jonka johdosta kaikki tänne kirjallisesti toimitetut esi-
tykset jätetään järjestömuotovaliokunnan käsiteltäväksi.

Esitykset päätettiin lähettää järjestömuotovaliokunnan käsiteltäväksi.

Työjärjestyksen kohta n:o 16 oli tältä osin loppuun käsitelty.

Yleisvaliokunnan osamietintö **työjärjestyksen kohtiin 10, 11, 12 Ja 16** sekä kohdan 13 järjestödemokratiaa **koskevaan** osaan

Olavi Saarinen (SAK): Esittelen yleisvaliokunnan osamietinnön. Yleisvaliokunta on joutunut käsittelemään esityksiä, jotka liittyvät työjärjestyksen kohtiin 10, 11, 12 sekä nyt tähän viimeksi käsiteltyyn työjärjestyksen kohtaan 16.

Yleisvaliokunnassa on kuitenkin myös ollut käsiteltävänä kohtaan 13, sen järjestödemokratiaa käsittelevään osaan liittyviä esityksiä.

Yleisvaliokunnassa on todettu, että käsittelyn aikana on jätetty erittäin runsaasti erilaisia esityksiä, joita myös on täällä kannatettu, mutta samalla yleisvaliokunta on todennut, että esitykset eivät kuitenkaan monilta osiltaan poikkea esitysvihkosessa olevista työvaliokunnan lausunnoista. Näin ollen yleisvaliokunta esittää edustajakokouksen päätettäväksi, että kaikki esitykset jäisivät edustajakokouksen päätöksellä uudelle työvaliokunnalle ohjeiksi, niin kuin kaikki muutkin edustajakokouksessa käsitellyt asiat jäävät.

Puheenjohtaja: Halutaanko yleisvaliokunnan esityksen johdosta käydä keskustelua?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Puheenjohtaja: Minä tulkitsisin kokouksen mielipiteen sellaiseksi, että se voi tältä osalta, mitä esittely koski, hyväksyä yleisvaliokunnan omaksuman kannan.

Yleisvaliokunnan osamietintö työjärjestyksen kohtien 10, 11, 12 ja 16 sekä kohdan 13 järjestödemokratiaa koskevalta osalta hyväksyttiin yksimielisesti.

Asia oli loppuun käsitelty.

SAK:n työvaliokunnan varsinaisten ja varajäsenten vaali

Puheenjohtaja: Siirrymme työjärjestyksen kohtaan 18, SAK:n työvaliokunnan varsinaisten ja varajäsenten vaali.

Esitän tämän kysymyksen osalta sellaista menettelyä, että nyt tehtäisiin ehdotuksia, jonka jälkeen ehdotukset lähetetään yleisvaliokuntaan ja yleisvaliokunnan ehdotuksen jälkeen vasta tehdään varsinaisten ratkaisu.

Halutaanko asiasta keskustella?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

• **Puheenjohtaja:** Tulkitsen kokouksen edustavan kantaa, että yleisvaliokunta voi tästä asiasta tehdä ilman kokouksen evästystä ehdotuksen edustajakokoukselle.

Puheenjohtajan tulkinta, jonka mukaisesti yleisvaliokunta tekee kokoukselle ehdotuksen asiasta, hyväksyttiin yksimielisesti.

SAK:n valtuuston varsinaisten ja varajäsenten vaali

Puheenjohtaja: Samoin voitaneen menetellä myös valtuuston varsinaisten ja varajäsenten valintaa koskevan kysymyksen kohdalta.

Menettelytapa hyväksyttiin yksimielisesti.

Edustajakokouksen julkilausuma

Olavi Saarinen (SAK): Toveri puheenjohtaja, Minulla olisi yleisvaliokunnassa valmistettu julkilausumaehdotus. Minä pyydän saada lukea tämän.

"SAK:hi IX sääntömääräinen edustajakokous on käsitellyt laajasti maamme palkanansaitisijoihin läheisesti vaikuttavia kysymyksiä, kuten palkka-, työllisyys- ja hintapoliittisia tavoitteita. Ammattiyhdistysliikkeen eheyteen tähtäävät pyrkimykset ovat niin ikään olleet edustajakokouksessa laajan ja perusteellisen pohdiskelun alaisina. Näiden johdosta edustajakokous toteaa seuraavaa:

1) Lähivuosien palkkapoliitiikassa on pyrittävä löytämään ratkaisut, jotka turvaavat palkanansaitisijoille jatkuvan reaali-palkan nousun. Tämän edellytyksenä on hintatason vakaannuttaminen ja siten rahan arvon säilyttäminen ja täystyöllisyyden luominen. Palkkaperusteiden yksinkertaistaminen ja ohjepalkkojen jälkeenjääneisyyden poistaminen on niin ikään asetettava yleiseksi tavoitteeksi.

2) Sosiaalipoliitiikassa nyt hyvälle alulle saatu uudistusohjelma on lähivuosina vietävä lävitse. Erityisen tähdellisenä on pidettävä SAK:n aloitteesta työmarkkinajärjestöjen keskenään sopiman perhe-eläkejärjestelmän pikaista toteuttamista. Työturvallisuutta koskeva lainsäädäntö samoin kuin työläinsäädännön uudistaminen kokonaisuudessaan on eräs lähivuosien tavoite. Eräs keskeisin näistä on ammattientarkastuslain pika-inen parantaminen.

3) Maamme ammattiyhdistysliikettä vuosikautia jäytännyt hajaannus on osittain lamauttanut liikkeemme toiminnan kentällä ja vierottanut osan jäsenistöstä kokonaan passiiviseksi. Jo useiden vuosien ajan, on käyty neuvotteluja ammattiyhdistysliikkeen eheyttämiseksi ja liikkeen toiminnan palauttamiseksi entiselleen. Runsaan vuoden kestäneet professori Wariksen johdolla käydyt eheyttämisneuvottelut ovat olleet omiaan luomaan pohjaa ammattiyhdistysliikkeen yhtymiselle. SAK:n ovet sovinnon aikaansaamiselle ovat olleet jatkuvasti auki ja ovat sitä tänäkin päivänä. Palkkatyöväestön yhteisen edun nimessä edustajakokous vetoaa kaikkiin keskusjärjestön ulkopuolella oleviin liittoihin, jotta nämä pyrkisivät neuvotteluissa etsimään teitä SAK:n yhteyteen palaamiseksi."

Hyvät toverit, SAK:n IX'edustajakokous on tulevaisuuteen tähtäävissä toimintatavoitteissa pyrkinyt luomaan edellytykset ammattiyhdistysliikkeen voimien kokoamiselle. Kaikkien maamme palkkatyöläisten yhteisen edun nimessä on mitä hartaimmin toivottava, että tämä tavoite saavuttaa laajaa vastakaikua keskusjärjestön ulkopuolella olevissa liitoissa ja koko työväen liikkeessä. Olkoon tavoitteemme ammattiyhdistysliikkeen eheyttäminen.

Puheenjohtaja: Halutaanko yleisvaliokunnan ehdotuksesta tämän kokouksen julkilausurnaksi keskustella.

Keskustelua ei syntynyt.

Puheenjohtaja: Kokous on yksimielisesti hyväksynyt yleisvaliokunnan kokouksen nimissä esitettäväksi tarkoitetun julkilausuman.

Julkilausuma hyväksyttiin yksimielisesti.

Järjestömuotovaliokunnan mietintö putkialan järjestömuotokysymystä ja teollisuusliittoperiaatteen noudattamista koskevien esitysten johdosta

Viljo Kuukkanen (Työvaliokunta): Järjestömuotovaliokunta ehdottaa, että yhdyttäisiin työvaliokunnan lausuntoon, joka on esitysviikkosen "Työjärjestys ja esitykset" sivuilla 142 ja 143, kuitenkin todeten, että järjestömuotovaliokunnan kokouksessa on kiinnitetty myös erikoista huomiota näihin aloihin, joita Suomen Rakennustyöläisten liittoa kahdessa esityksessä on tullut esille. On katsottu, että uuden työvaliokunnan ja sen valittavaksi tulevan järjestömuotojaoston, mahdollisesti työehtosopimusjaoston, tulisi ryhtyä kiireellisesti toimenpiteisiin, jotta liittojen välillä tällä hetkellä vallitsevat erimielisyydet järjestäytymisen sekä työehtosopimustoiminnan osalta saataisiin poistetuksi päiväjärjestyksestä.

Olemme kuitenkin lähteneet siitä, että jos tämä meidän suuri ajatuksemme ammattiyhdistysliikkeen voimien täydellisestä kokoamisesta tämän meidän järjestöme ympärille toteutuu, lopullinen järjestöraakenteen selvittäminen pitäisi suorittaa viimeistään siinä vaiheessa.

Keskustelua ei syntynyt.

Puheenjohtaja: Esitys tyydyttää siis kokousta ja tehdään sen mukainen päätös.

Järjestömuotovaliokunnan ehdotus hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Esitän, että kokous keskeytetään. Jatkamme kokousta, kun yleisvaliokunnalta tulee kokoukselle esitettävää materiaalia.

Kokous keskeytettiin kello 11.20.

Kokous jatkoi kello 11.40.

Puhetta johti Pekka Virtanen ja sihteerinä toimi Kaino Liukonen.

Työvaliokunnan varsinaisten jäsenten vaali

Niilo Hämäläinen (Työvaliokunta): Yleisvaliokunta on käsitellyt SAK:n työvaliokunnan jäsen ehdokkaat seuraavalle edustajakokoukselle ja on päättänyt seuraavaan ehdotukseen:

Varsinaisiksi jäseniksi: Niilo Hämäläinen, Onni Närvänen, Veikko Ahtola, Onni Koski, Juhani Hietanen*, Jaakko Viitasaari, Väinö Kujanpää, Tapio Malmivuori, Yrjö Karisalmi, Pentti Helo, Jouko Salminen, Olavi Saarinen, Arvo Hautala, Erkki Salomaa, Urho Kilpinen, Urpo Virtanen, Kaarlo Peräkasari, Edvin Salonen ja Väinö Huhtamäki.

Keskustelua ei syntynyt.

Puheenjohtaja: Katson, että edustajakokous on yksimielisesti hyväksynyt yleisvaliokunnan ehdotuksen SAK:n työvaliokunnan varsinaisiksi jäseniksi.

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Työvaliokunnan henkilökohtaisten varajäsenten vaali

Niilo Hämäläinen: Valiokunta ehdottaa, että työvaliokunnan varsinaisten jäsenten henkilökohtaisiksi varamieheksi valittaisiin:

Esko Suikkanen, Aapeli Lankinen, Unto Keijonen, Pekka Virtanen, Veikko Pääkkönen, Eino Mäkinen, Mato Leviö, Kalervo Kanninen, Edvin Louto, Tauno Kaivola, Runar Virtanen, Pentti Lundström, Viljo Pennanen, Matti Ojala, Arvo Vallin, Jouko Mäkelä, Pekka Silander ja Viljo Ronkainen.

Keskustelua ei syntynyt.

Puheenjohtaja: Katson, että äedustajakokous on yksimielisesti valinnut yleisvaliokunnan ehdottamat henkilökohtaiset varajäsenet SAK:n työvaliokuntaan.

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Työvaliokunnan jäsenten yleisvarajäsenten vaali

Niilo Hämäläinen: Yleisvaliokunta ehdottaa, että työvaliokunnan jäsenten yleisvarajäseniksi valittaisiin:

Eelis Makkonen, Sulo Penttilä, Viljo Kuukkanen, Antti Suhonen, Olavi Koskela, Ahti Mattila, Viljo Rajala, Onni Andersson, Eero Lehtonen, Veikko Henriksson, Arne Dahl, Onni Puttonen, Pauli Puhakka, Irene Yrjölä, Rakel Matvejeff, Alli Vilhonen, Taito Tiihonen ja Lauri Hutunen.

Keskustelua ei syntynyt.

Puheenjohtaja: Totean, että SAK:n edustajakokous on valinnut yksimielisesti yleisvarajäseniksi SAK:n työvaliokuntaan yleisvaliokunnan ehdottamat henkilöt.

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Naisten edustus työvaliokunnassa

Niilo Hämäläinen: Tämän lisäksi yleisvaliokunnassa keskusteltiin naisten edustuksesta ja yksimielinen kanta oli, että naisten edustus otetaan asiantuntijajäsenenä työvaliokunnan kokouksiin.

Puheenjohtaja: Tyydyttääkö tämä esitys naisia ja samalla edustajakokousta.

Hyväksyttiin yksimielisesti keskustelutta.

SAK:n valtuuston varsinaisten ja varajäsenten vaali

Puheenjohtaja: Kokous jatkuu. Seuraavana käsitellään SAK:n valtuustoon nimettävät jäsenet, ja koska liitot ovat jo aikaisemmin jät-

täneet omia liittojansa koskevalta osalta ehdotukset valtuustoon nimetävistä jäsenistä, niin on paikallaan menetellä siten, että sihteeri Saarinen esittelee kunkin liiton kohdalta nimetyt valtuustojäsenet. Voitaan näin menetellä.

Menettelytapa hyväksyttiin.

Sihteeri Olavi Saarinen esitteli liitoittain tehdyt ehdotukset seuraavasti:

Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto r.y.

Varsinaiset: Tauno Kaivola ja Toivo Sainio. Varajäsenet: Tuure Lehtonen ja Martti Salonen.

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y.

Varsinaiset: Mertsii Haarre, Kerttu Vainio ja Paavo Heikkinen. Varajäsenet: Unto Ruukonen, Viljo Luoma ja Toivo Rautio.

Suomen Hotelli- ja Ravintolatyöntekijäin Liitto r.y.

Varsinaiset: Sinikka Tuominen ja Erik Tuominen. Varajäsenet: Vilho Puhakainen ja Aili Mäkinen.

Suomen Ilmakuljetus Unioni r.y.

Varsinainen: Weikko Henriksson. Varajäsen: Olavi Metsänen.

Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto r.y.

Varsinaiset: Väinö Heinonen ja Toivo Ranta. Varajäsenet: Esko Maunu ja Reino Nummelin.

Kunnallis- ja sairaala-alojen työntekijäin Liitto r.y.

Varsinaiset: Bo Winqvist ja Helge Tapani. Varajäsenet: Arvi Honkanen ja Per Björklund.

Suomen Lasi- ja Posliinityöväen Liitto r.y.

Varsinaiset: Jaakko Laine ja Pentti Mäntysalo. Varajäsenet: Väinö Sikiö ja Eero Kari.

Suomen Maasetutuyöväen Liitto r.y.

Varsinaiset: Erkki Lehto, Onni Myyry, Einari Kultanen ja Usko Luostarinen. Varajäsenet: Jaakko Lavonen, Veikko Issakainen, Aune Lahti ja Veikko Heikkilä.

Suomen Mekanikkojen Liitto r.y.

Varsinainen: Eero Saukkonen. Varajäsen: Heino Moilanen.

Suomen Metallityöväen Liitto r.y.

Varsinaiset: Jalo Lindgren, Viljo Korhonen, Olavi Tani, Heini Halinen, Veikko Santaharju, Hemmi Kemppainen, Pekka Silander ja Yrjö Kivilinna. Varajäsenet: Paavo Grönlund, Arvi Mikkola, Armas Kostainen, Pentti Fest, Taisto Tainio, Urho Aitio, Antti Aarnio, Sulo Katainen, Birger Sandberg, Toivo Heinikari, Valtter Silberg ja Veikko Niininen.

Suomen Muurarien Liitto r.y.

Varsinaiset: Niilo Aahava ja Johan Mikonvesa. Varajäsenet: Paul Lindberg ja Matti Ojala.

Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto r.y.

Varsinaiset: Maire Kivikoski ja Taimi Jokinen. Varajäsenet: Ahti Mattila ja Usko Pyhäillö.

Suomen Paperiteollisuudentekijäin Liitto r.y.

Varsinaiset: Erkki Mäkinen, Taisto Mikkola, Olavi Kaipainen, Onni Riikonen, Pentti Halinen ja Lauri Salmineji. Varajäsenet: Veikko Lehto, Viljo Hälikka, Onni Sakki, Alpo Vainonen, Sylvi Katajainen, ja Orvo Heikkilä.

Puutyöväenliitto r.y.

Varsinaiset: Waldemar Ilmola, Toivo Karjalainen, Ja Edvin Kenraali. Varajäsenet: Paavo Nieminen, Taisto Verronen ja Kauko Vesimäki.

Suomen Rakennustyöläisten Liitto r.y.

Varsinaiset: Birger Eriksson, Arvo Elf, Lauri Grönberg, Kyösti Junkkari, Lauri Kirvesniemi, Kalle Kulmala Eino Lehto, Väinö Ronkainen Aarni Salama, Aimo Savolainen ja Arvo Tuomi. Varajäsenet: Uno Kuutti, Veikko Ceder, Martti Vaittinen, Gunnar Toivonen, Martti Kotiharju, Veikko Korhonen, Frans Jalonen, Alekski Semi, Erkki Mäki, Venla Juvonen ja Veikko Hiltunen.

Suomen Rautatieläisten Liitto r.y.

Varsinaiset: Veikko Komppa, Martti Koskinen, Sulo Pesu ja Martti Tyyskä. Varajäsenet: Kauko Kelosuo, Martti Tuovinen, Paavo Matela ja Reino Merikivi.

Satamatyöntekijäin Hitto r.y.

Varsinaiset: Väinö Tani ja Helge Suikkanen. Varajäsenet: Hugo Vanhanen ja Ossian Sotka.

Suomen Sukeltajain Liitto r.y.

Varsinainen: Karl Reijasto. Varajäsen: Mauri Rantanen.

Suomen Tekstililaitosmiesten Liitto r.y.

Varsinainen: Eino Mäkinen. Varajäsen: Olavi Pääskylä.

Tekstiilityöväen Liitto r.y.

Varsinaiset: Siinto Vainionpää, Impi Vihtaniemi ja Harry Niemi. Varajäsenet: Aarne Virtanen, Lahja Niittymäki ja Kaisu Weckman.

Toimittajaliitto r.y.

Varsinainen: Sulo Kivinen. Varajäsen: Kai Niini.

Suomen Työläisliitto r.y.

Varsinaiset: Muisto Tarvainen, Heikki Rikala ja Antero Savinen. Varajäsenet: Eija-Liisa Koski, Väinö Puisto ja Pentti Sutinen.

Valtion Virkailijain Liitto r.y.

Varsinainen: Erkki A. Marttila. Varajäsen: Wiljam Lehtelä.

Yleinen Lehtimiesliitto r.y.

Varsinainen: Pentti Kinnha. Varajäsen: Arvo Wallin.

Puheenjohtaja: SAK:n jäsenliittojen ehdottamat henkilöt valittaneen SAK:n valtuuston varsinaisiksi ja varajäseniksi.

Puheenjohtajan ehdotus hyväksyttiin.

SAK:n valtuuston varsinaisten ja varajäsenten vaali oli tullut loppuunsuoritetuksi.

Tilintarkastajain vaali

Puheenjohtaja: Siirrymme käsittelemään työjärjestyksen kohtaa 30. SAK:n tilintarkastajain ja heidän varamiestensä vaali.

Yleisvaliokunta on jättänyt kokouksen käytettäväksi seuraavan ehdotukseni.

Yleistä käytäntöä noudattaen on nytkin tarkoitus se, että KK määrää yhden tilintarkastajan vakinaiseksi kuin myös tälle varamiehen, jonka johdosta tämän henkilön nimeä ei ole yleisvaliokunnan ehdotukseen merkitty.

Sitä vastoin valiokunta ehdottaa SAK:n tilintarkastajiksi: Erkki Korhonen ja Matti Kanerva vakinaisiksi.

Puheenvuoroja ei pyydetty.

Puheenjohtaja: Totean, että äedustajakokous on valinnut SAK:n tilintarkastajiksi Erkki Korhosen ja Matti Kanervan sekä KK:n nimeämän henkilön.

Puheenjohtaja: Varalle ehdotetaan Janne Hakulinen ja Martti Rauhamo.

Puheenvuoroja ei pyydetty.

Puheenjohtaja: Edustajakokous on valinnut SAK:n varatilintarkastajiksi Janne Hakulisen ja Martti Rauhamon.

Vaalin tulos vahvistettiin.

Puheenjohtaja: Esitän, että kokous keskeytetään ja jatketaan kello 13.

Edustajakokous keskeytettiin kello 12.22.

Kokousta jatkettiin kello 13.

Kokouksen päättäminen

Niilo Hämäläinen: Hyvät! Olemme istuneet neljä päivää SAKzn yhdeksättä edustajakokousta, joka nyt lähenee päätöstään.

Täällä on tehty monia päätöksiä, on päätetty sääntöjen muutoksista, on käsitelty työehtosopimusasioita, on käsitelty sosiaalipoliittisia kysymyksiä, on käsitelty henkilökysymyksiä ynnä muita. Asia on niin, että kaikki asiat tietyksi voidaan hoitaa monella eri tavalla. Jokaisesta asiasta voi syntyä erilaisia päätöksiä ja on tavattoman vaikea sanoa sitä, onko tämä tai tuo päätös ehdottomasti oikea tämän asian viemiseksi siihen päämäärään, minkä me olemme omaksuneet. Minä nyt kuitenkin toivoisin, että kaikki nämä päätökset, joita täällä on tehty kaikkien näiden asioiden ympärillä, ovat olleet sellaisia, joilla ammattiyhdistysliikkeen toimintaa ja ammattiyhdistysliikettä viedään eteenpäin.

Asia on niin, että minä, joka en ole teollisuusliittojen mies, olen tänä päivänä saanut rinnalleni kokeneen sihteerin, Paperityöntekijäin Liiton sihteerin, toveri Penttilän ja uskon, että hänen kanssaan yhteistyössä myös nämä teollisuusliittokysymykset, teollisuusliittojen asiat tulevat hoidetuiksi.

On asia niin, että me olemme ehkä joskus tyytymättömiä. Näinhän se on meidän yksityisessä elämässämme. Meille tulee sellaisia tilanteita eteen, joihinkä me emme ole tyytyväisiä. Näin on myös järjestöelämässä. Näin on silloin, kun joudumme palkkaratkaisuja tekemään, samalla tavalla joudumme toteamaan, että lähestulkoonkaan* kaikki ne ratkaisut, joihinkä me olemme pyrkineet, eivät meitä tyydytä. Mutta kaikesta huolimatta tämä on sitä elämää, jonka ympärillä meidän on jatkuvasti toimittava, ja sitä elämää, jota meidän on vietävä eteenpäin niin yksityisessä kuin järjestökentässämme.

Minä toivon, että pystyn hoitamaan niitä tehtäviä, joita minulle on asetettu. Mutta tiedän myös, niin kuin jo eilen sen totesin^ että se ei onnistu, ellen minä saa teidän jokaisten luottamusta taakseni. Minä uskon, että näin hoidettuna yhteistyöllä nämä asiat lähtevät luistamaan ja päästään parempiin tuloksiin kuin mitä on odotettu, sillä tilanne on niin, että "eteenpäin elävän mieli", ja sitä sen täytyy myös olla ammattiyhdistysliikkeessä.

Minä toivotan teille hyvää kesää ja toivotaan, että tämä meidän yhteinen liikkeemme tämän jälkeen yhteistyöllä sujuu ja menee eteenpäin. Kiitoksia!

Arvoisat ulkomaiset kutsuvieraat. Minä pyydän edustajakokouksen puolesta lausua parhaat kiitoksemme siitä, että olette tulleet seuraamaan meidän kokoustamme ja saaneet toiminnastamme läpileikkauksen. On ollut erittäin suuri ilo todeta, että te olette aktiivisesti seuranneet kokoustamme ja näin ymmärryksemme mukaan päässet ehkä hyvinkin perille niistä ongelmista, jotka suomalaisessa ammattiyhdistysliikkeessä esiintyvät. Me toivomme, että te olisitte saaneet kuitenkin kuvan siitä, että toimintamme on eteenpäin pyrkivää, se on dynaamista joukkotoimintaa palkansaajien todellisten asioiden eteenpäinviemiseksi.

Hyvät kotimaiset kutsuvieraat. On ollut suuri ilo todeta, että kotimaisia kutsuvieraita on nähty joukossamme niin runsaasti. Ammattiyhdistysliike on laajaa joukkotoimintaa» se on yhteiskunnallista toimintaa, jossa ammattiyhdistysliike haluaa olla välittömässä kanssakäymisessä kaikkien niiden yhteiskunta-aloja edustavien intressipiirien tai veljes- ja sisarjärjestöjen kanssa, jotka tavalla tai toisella voivat myötävaikuttaa asioiden yhteiseen hoitamiseen.

Me olemme iloisia siitä, että meillä on ollut mahdollisuus neljän päivän aikana kutsuvieraiden kanssa olla yhteisten ammattiyhdistysliikettä lähellä olevien kysymysten kanssa tekemisissä. Minä uskon, että tämä on välisiä suhteitamme hyvin miellyttävällä tavalla lähentänyt.

Me pyydämme lausua kiitoksemme sanomalehdistön, radion ja television edustajille, jotka niin ilahduttavalla tavalla ovat seuranneet kokoustamme ja tiedottaneet kaikesta siitä, mitä täällä on tapahtunut, muillekin kuin kokouksessamme mukana olleille kansalaisille.

Minä pyydän myös kiittää kokouksen puolesta kaikkia niitä toimihenkilöitä, jotka ovat myötävaikuttaneet tämän kokouksen järjestelyihin ja ovat olleet mukana niissä tehtävissä, jotka tämän kokouksen aikana tämän talon suojissa on suoritettu.

Arvoisat kokousedustajat. Me olemme olleet koolla neljä päivää käsitelläksemme sitä kertomusta, joka on voitu kirjoittaa viiden vuoden aikana, ja olemme voineet käsitellä niitä kysymyksiä, joiden kehittämiseksi ammattiyhdistysliike pyrkii määrätietoisesti toimimaan.

Kuva tästä kokouksesta on ollut suhteellisen myönteinen. Asioihin on suhtauduttu ymmärryksemme mukaan rauhallisesti ja asiallisesti, ja kaiken takaa — niin rohkenisin ymmärtää — on kuvastunut todellinen pyrkimys rakentaa yhteistä joukkojärjestöämme niin, että me voisimme todella päästä niihin tavoitteisiin, jotka me olemme toiminnallemme tämänkin kokouksen aikana asettaneet.

Jos me voisimme olla myös tämän kokouksen ulkopuolella yhtä kiinteästi mukana näiden kysymysten kehittämisessä, niin tulevaisuus näyttäisi ammattiyhdistysliikkeen osalta myönteiseltä.

Tämä myönteisyys on varmasti toteutettavissa, jos voimme toteuttaa sitä ajatusta, jonka puheenjohtajan paikalta eroava Vihtori Santanen ensimmäisen päivän aikana mainitsi, että ammattiyhdistysliike on hänelle rakas asia. Minä uskon, että me tämän rakkauden avulla voimme voittaa paljon niitä vaikeuksia, joita tämänlaisen toiminnan tielle aina tahtoo tulla. Toivoisin, että me voisimme pitää ohjeenamme kunnioitetun puheenjohtajan Rantasen ajatusta nimenomaan tässä rakkaudessa ammattiyhdistysliikkeeseen. Se olisi varmasti meille takeena siitä, että me voisimme tulevaisen päivän nähdä tätä päivää valoisampana.

Kun me nyt olemme päättämässä tämän edustakokouksen työskentelyä, niin me voimme todeta, että tämä kokous siitäkin huolimatta, että täällä esiintyy erilaisia käsityksiä, on kuitenkin laskettava sellaiseksi ammattiyhdistysväen parlamentiksi, jossa on ainakin ajateltu tehdä jotakin hyvää maamme työväenliikkeelle.

Toivomme, että kaikkien pyrkimykset olisivat rehellisiä toteutettaessa niitä ajatuksia, joita täällä on esitetty mm. ammattiyhdistysliikkeen eheyttämisessä. Ellei tällaista rehellisyyttä matkassa ole, emme myöskään pääse pitkälle eteenpäin. Sen vuoksi toivon, että me kaikki voisimme yhdessä myötävaikuttaa siihen, että me todella rakentaisimme koko ammattiyhdistysväekä varten yhteistä liikettä eikä suinkaan vain ajateltaisi joitakin tiettyjen ulkopuolisten tarkoittamia ajatuksia.

Meidän liikkeellämme on mahdollisuus kehittyä ja laajentua. Tätä me kaikki toivomme, ja me toivomme myös sitä, että me saisimme mahdollisimman laajan aktiivisen joukon toimimaan ja työskentelemään niiden päämäärien hyväksi, jotka niin kauniilla tavalla on tämän edustajakokouksen aikana kirjoihin viety.

Vaikka jo eilispäivän aikana tuli täällä lausutuksi sydämelliset kiitokset eroaville puheenjohtajille, niin tahtoisin sen vielä tässä edustajakokouksen päätöstilaisuudessa uudistaa ja korostaa nimenomaan sen työn suurta arvoa ja merkitystä, jota SAK:n nyt eroavat puheenjoh-

tajat ovat yhteisen liikkeemme hyväksi suorittaneet. On varmaa, että se työ on meitä jatkuvasti innoittamassa, ja näin täytyy ollakin, sillä me varmasti tarvitsemme vaikeuksia voittaaksemme sellaisten henkilöitten kokemuksia, sellaisten henkilöitten työn tuloksia, sellaisten henkilöitten myötälämistä, jotka ovat eläneet ammattiyhdistysliikettä varten.

Kokouksen viimeisenä puheenjohtajana julistan Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n IX sääntömääräisen edustajakokouksen päättyneeksi.

Ehdotan, että kokoustilaisuuden päätteeksi laulamme yhteisesti Työvään marssiin.

Kokouksen osanottajat yhtyivät Työvään marssiin.

Edustajakokous päättyi lauantaina 2. päivänä' heinäkuuta 1966 kello 13.23.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Puheenjohtajat:

Vihtori Rantanen

Pekka Virtanen

Kalle Asikkala ,

Arvo Hautala

Lauri Grönberg

Sihteerit:

Olavi Saarinen

Uuno Hironen

Kauno Liukkonen

Olavi Pohjola

Pöytäkirjan tarkastajain lausunto

Olemme tarkastaneet SAK:n IX edustajakokouksen pöytäkirjan ja todenneet sen kokouksen menon mukaisesti laadituksi.

Helsingissä 15. päivänä lokakuuta 1966.

Vilho Hakola

Pentti Kinha

Liittojen edustajat SAK:n edustajakokouksessa v. 1966

Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto r.y.

Varsinaiset:

<i>Sainio, Toivo</i>	Helsinki
<i>Ahlholm, Kalervo</i>	Kuopio
<i>Hiltunen, Lauri</i>	Oulu
<i>Muuri, Veikko B.</i>	Suulisniemi

Varalla:

<i>Laaksonen, Jorma</i>	Kouvola
<i>Lindqvist, Aarre</i>	Helsinki
<i>Partti, Vilho</i>	Mikkeli
<i>Salonen, Martti</i>	Helsinki

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y.

Varsinaiset:

<i>Lundström, Pentti</i>	Helsinki
<i>Hakala, Kalevi</i>	Oulu
<i>Ruokonen, Unto</i>	Turku
<i>Salonen, Anni</i>	Pietarsaari
<i>Rimmi, Eila</i>	Nekala
<i>Tavi, Eino</i>	Savonlinna
<i>Kuivalainen, Jouko</i>	Kantvik
<i>Ray, Arne</i>	Pietarsaari

Varalla:

<i>Mäkinen, Terttu</i>	Lahti
<i>Laakso, Anni</i>	Jyväskylä
<i>Sinijärvi, Tauno</i>	Kotka
<i>Sund, Jarl</i>	Palosaari
<i>Tuori, Pentti</i>	Pori
<i>Ollila, Veikko</i>	Nokia
<i>Reinikka, Jaakko</i>	Lappeenranta
<i>Österlund, Viola</i>	Hanko

Suomen Hotelli- ja Ravintola- henkilökunnan Liitto r.y.

Varsinaiset:

<i>Puhakainen, Vilho</i>	Kouvola
<i>Tuominen, Erik</i>	Tampere
<i>Häkkinen, Tauno</i>	Mikkeli
<i>Kostiainen, Anton</i>	Helsinki
<i>Leino, Kaino</i>	Salo

Varalla:

<i>Sinisalo, Helge</i>	Tampere
<i>Mäkinen, Aili</i>	Tampere
<i>Koskinen, Yrjö</i>	Hämeenlinna
<i>Hellemo, Terttu</i>	Kouvola
<i>Kärkkäinen, Vnto</i>	Rovaniemi

Suomen Ilmakuljetus Unioni r.y.

Varsinaiset:

<i>Henriksson, Veikko</i>	Rajakylä
---------------------------	----------

Varalla:

<i>Metsänen, Olavi</i>	Pihlajamäki
------------------------	-------------

Suomen Kiinteistötyöntekijän Liitto r.y.

Varsinaiset:

<i>Alajas, Veikko</i>	Kemi
<i>Kostiainen, Hugo</i>	Savonlinna
<i>Perä-Kasari, Kaarlo</i>	Helsinki
<i>Lannervo, John</i>	Helsinki

Varalla:

<i>Ylitalo, Uuno</i>	Kemijärvi
<i>Tirronen, Tauno</i>	Varkaus
<i>Janhonen, Kauko</i>	Jyväskylä
<i>Ahrenberg, Raimo</i>	Hyvinkää

Kunnallis- ja sairaala-alojen työntekijäin liitto r.y.

Varsinaiset:

<i>Winqvist, Bo</i>	Helsinki
<i>Porkka, Hugo</i>	Rauma
<i>Eriksen, Elis</i>	Kyminlinna
<i>Hiltunen, Vilho</i>	Uusikaupunki

Varalla:

<i>Pajunen, Juho</i>	Helsinki
<i>Löyttyjärvi, Kauko</i>	Laaksolahti
<i>Tapani, Helge</i>	Korso
<i>Mättö, Oiva</i>	Helsinki

Suomen Lasi- ja Posliinityöväen Liitto r.y.

Varsinaiset:

Pärni, Aune Iittala
Mäntysalo, Pentti Helsinki
Juvonen, Valtter A. Riihimäki

Varalla:

Maaranen, Hilikka Nuutajärvi
Mannonen, Eino Langinkoski
Sikiö, Väinö Valkeakoski

Suomen Maaseututyöväen Liitto r.y.

Varsinaiset:

Virtanen, Pekka Salo
Turunen, Vilho Joensuu
Lahti, Aune Harvila
Ihalainen, Esa Mikkeli
Raki, Yrjö Karhula
Kopra, Viljo Keski-Palokka
Jylhä, Veikko Launonen
Sopanen, Arthur Rovaniemi
Pettersson, Pauli Kuhmoinen
Tammela, Kaarlo Kittilä kk

Varalla:

(seitsemän ensimmäisen varaedustajat
Lindelöf, Aatto Keitelelohja
Lehtinen, Sulo, V. Bollsta
Issakainen, Veikko Kontiolahti
Rintamäki, Martti Vanha-Vaasa
Kolmen viimeksi mainitun varaedustaja:
Jokinen, Alpo Kytäjä

Suomen Mekanikkojen Liitto r.y.

Varsinaiset:

Kanninen, Kalervo Tapiola

Varalla:

Moilanen, Heino Helsinki

Suomen MetaMityöväen Liitto r.y.

Varsinaiset:

Kesseli, Erkki Helsinki
Kuivanen, Toivo Jyväskylä

Gustafsson, Pentti Teijo
Helsing, Alvar Vaasa
Venman, Kalle Munkkivuori
Ahvenainen, Evert Varkaus
Myyryläinen, Unto Karhula
Valkama, Tauno Lielähti
Orava, Matti Raahе
Pumperi, Martti Keijo
Karttunen, Erkki Otanmäki
Lampiniemi, Heikki Länsi-Säkylä
Räsänen, Lauri Joutseno
Kostiainen, Armas Imatra
Grönlund, Paavo Kymi
Virtanen, Alvar Jämsänkoski
Lindberg, Kalevi Pääskylähti
Buuri, Väinö Lappenranta
Suuronen, Antti Lahti
Miettinen, Anselmi Pankakoski
Jalava, Allan Turku
Katainen, Sulo Kuopio
Salonen, Aarne Oulu
*Aitto, Urho ** Salo
Silvenmoinen, Veikko Rauma
Silander, Pekka Turku
Kajakari, Eino Et. Haaga
Nylund, Toivo Tampere
Koivisto, Reino Raisio
Liimatainen, Heikki Kymppianna
Pankakoski
Jyväskylä

Varalla:

Kiviharju, Arvo Turku
Keurulainen, Pentti Pakila
Lindström, Erkki Kaukas
Lehtinen, Ossi Kotka
Kuitunen, Urho Lahti
Lindqvist, Eino Pori
Jokela, Väinö
Kulmala, Leo

Suomen Muurarien Liitto r.y.

Sundelin, Väinö Lahti
Lang, Toivo Lahti
Mikonvesa, Johan Koivistonkylä
Lindberg, Paul Turku
Hagman, Hannes Jyväskylä

Varalla:

Suorsa, Juho Oulu
Räsänen, Erkki Helsinki
Suosalo, Vilho Rovaniemi
Suominen, Allan Tampere
Karjalainen, Veikko Pateniemi

Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumi-työväen Liitto r.y.

Varsinaiset :

Kivikoski, Maire Nokia
Kivinen, Olavi Tampere
Laitinen, Kaarlo Tampere
Huotari, Eino Tuira
Pajula, Ester Hyvinkää

Varalla :

Lindfors, Reijo . Kulju
Jokela, Jalo Orivesi
Saarento, Uuno Loimaa
Vuorinen, Oma Nakkila
Listeranta, Reino Helsinki

Suomen Paperiteollisuuden-työntekijäin Liitto r.y.

Varsinaiset :

Helander, Toivo Valkeakoski
Teperi, Tauno Lielähti
Järvenpää, Arvo Pori
Katajainen, Sylvi Helsinki
Hälikkä, Viljo Kuusankoski
Waltzer, Kerttu Elimäki
Lomperi, Mauno Elimäki
Tahvanainen, Raimo Inkeroinen
Koskinen, Olavi Vuoksenniska
Asikkala, Kalle Lauritsala
Salminen, Lauri Lievestuore
Martikainen, Viljo Äänekoski
Räty, Rikki Pankakoski
Enlund, Ole Karihaara
Järvinen, Sulo Pietarsaari
Hassinen, Vilho Vääräkoski
Heikkilä, Orvo Tampere
Raivio, Simo Kotka
Aronen, Kalevi Pajusaari

Varalla :

Pulli, Vilho Jämsänkoski
Nieminen, Alpo Lauritsala
Vehviläinen, Ilmari Lielähti
Kuoppa, Tuure Imatra
Viinanen, Tauno Tourula
Järvinen, Irma Pietarsaari
Kolehmainen, Yrjö Tapiola
Itkonen, Tauno Kajaani
Varkaus

Puutyöväenliitto r.y.

Varsinaiset :

Termas, Reino Kotka
Rytky, Onni Vaajakoski

Pietilä, Ville Haukipudas
Eerola, Väinö Viiala
Immonen, Pentti Könönpelto
Miettinen, Emil Kemi
Tingander, Erkki Lahti
Vesimäki, Kauko Säynätsalo
Pekkola, Sulo Karhula

Varalla :

Juvonen, Martti Pääskylähti
Kapiainen, Lahja Lappeenranta
Reinikkala, Heikki Rauma
Nieminen, Paavo Riihimäki
Hallikainen, Iivari Joutseno
Räihä, Lauri Pateniemi
Karhu, Aimo Lahti
Mäkelä, Leevi Pori
Kauppinen, Arttu Joensuu

Suomen Rakennustyöläisten Liitto r.y.

Etelä-Hämeen aluejärjestö

Varsinaiset :

Savolainen, Aimo Hämeenlinna
Koskinen, Aarne Hämeenlinna

Varalla :

Pöyli, Väinö Forssa
Niemi, Matti Riihimäki

Kainuun aluejärjestö

Varsinaisen :

Korhonen, Veikko Kajaani

Varalla :

Tihinen, Reino Kajaani

Keski-Suomen aluejärjestö

Varsinaiset :

Toivonen, Gunnar Halssila
Hiltunen, Veikko Keijo

Varalla :

Saarikoski, Eeli Jämsänkoski
Heikkonen, Vilho Keuruu

Kymenlaakson aluejärjestö

Varsinaiset :

Liljander, Ahti Karhula-
Koivukoski
Salama, Aarni Karhula-
Koivukoski

Varalla :

Komppula, Pekka Myllykoski
Kirves, Tyko Kotka-Korela

Lahden aluejärjestö

Varsinaiset :

Junkkari, Kyösti Lahti
Lehtinen, Edvard Heinola

Varalla :

Kankkunen, Raimo Mikkeli

Lapin aluejärjestö

Varsinaiset :

Elf, Arvo Syväkangas
Jääskeläinen, Erkki Rovaniemi

Varalla :

Kantola, Hugo Syväkangas
Hiltunen, Toivo Rovaniemi

Oulun aluejärjestö

Varsinaiset :

Grönberg, Lauri Tuira
Toivola, Eino Tuira
Valtanen, Veikko Tuira

Varalla :

Alfthan, Esa Vihanti
Hakasaari, Kalle Ylivieska

Pohjanmaan aluejärjestö

Varsinaiset :

Semi, Aleksii Vaasa
Eriksson, Birger Vaasa

Varalla :

Halttula, Pentti Seinäjoki
Upla, Vilho Ykspihlaja

Pohjois-Hämeen aluejärjestö

Varsinaiset :

Jalonen, Frans Kaleva
Kulmala, Kalle Kalkku
Hasa, Ossian Nokia
Tamminen, Kauko Takahuhti

Varalla :

Virtanen, Veikko Pispala
Hauta-aho, Juhani Pispala

Pahjois-Karjalan aluejärjestö

Varsinaiset :

Ronkainen, Väinö Joensuu

Varalla :

Hyvärinen, Otto Viinijärvi

Saimaan aluejärjestö

Varsinaiset :

Oksanen, Kauko Lappeenranta
Kotiharju, Martti Lappeenranta

Varalla :

Leskinen, Toivo Imatra
Lipponen, Veikko Savonlinna

Satakunnan aluejärjestö

Varsinaiset :

Ala-Häyhtiö, Svante Ruosniemi
Ceder, Veikko Pori

Varalla :

Lehto, Martti Roismala
Koivunen, Arvi Pori

Savon aluejärjestö

Varsinaiset :

Aalto, Arvo Könönpelto
Värinen, Kaarlo Kuopio

Varalla :

Kauppinen, Eino Iisalmi
Voutilainen, Juho Varkaus

Turun aluejärjestö

Varsinaiset :

Lahti, Väinö Turku
Tuomi, Arvo Turku
Laine, Olavi Turku
Österman, Allan Tenby

Varalla :

Tähtinen, Aimo Turku
Hurme, Kalevi Loimaa

Uudenmaan aluejärjestö

Kuutti, Uuno Helsinki
Mattila, Kauko Helsinki
Lehto, Eino Helsinki

Solo, *Pentti*
Nisula, Mauri
Juslin, Matti
Malmberg, Yrjö
Juvonen, Venla

Varalla :

Järvinen, Kauko
Piironen, Erkki
Kosonen, Kauko
Turunen, Erkki

Helsinki
Lohja
Matinkylä
Helsinki
Helsinki

Järvenpää
Helsinki
Korso
Konala

Suomen Rautatieläisten Liitto r.y.

Varsinaiset :

Kärkkäinen, Antti
Leskinen, Aarne
Ukkonen, Viljo
Virtanen, Käino
Kola, Seppo
Grönroos, Veikko
Niittoaho, Keijo
Kahila, Lauri
Karttunen, Viljo
Juselius, Aaro
Laakso, Tero

Riihimäki
Hyvinkää
Pieksämäki
Ihala
Kouvola
Riihimäki
Littoinen
Seinäjoki
Sääksjärvi
Helsinki
Helsinki

Varalla :

Lautiainen, Väinö
Taivainen, Arvi
Joronen, Arvi
Tirronen, Reino
Puttonen, Unto
Pesu, Sulo
Ovaskainen, Pauli
Tuovinen, Martti
Komppa, Veikko
Tyyskä, Martti
Kiiski, Veikko

Kemijärvi
Kuopio
Törnävä
Kaleva
Helsinki
Kouvola
Helsinki
Varkaus
Suolahti
Laitaatsilta
Pieksämäki

Satamatyöntekijäin Liitto r.y.

Varsinaiset :

Tani, Väinö
Grev, Artur
Ruotsalainen, Erkki

Hamina
Larsmo
Toppila

Varalla :

Vanhanen, Hugo
Grev, Dick
Ruotsalainen, Aarne

Piikkiö
Larsmo
Kemi

Suomen Sukeltajaan Liitto r.y.

Varsinainen :

Reijasto, Karl
Varalla :

Kotka

Rantanen, Mauri
Helsinki

Suomen Tekstiililaitosmiesten Liitto r.y.

Varsinainen :

Hyvönen, Matti
Varalla :

Rahola

Sund, Veikko
Forssa

Tekstiilityöväen Liitto r.y.

Varsinaiset :

Tuominen, Eino
Koivu, Aarne
Salo, Tauno
Tiainen, Aino
Renfors, Toini
Helin, Katri
Veckman, Kaisu
Järvinen, Lasse
Taimi, Simo

Littoinen
Forssa
Kaleva
Hyvinkää
Kokkola
Keijo
Tampere
Turku
Hyvelä
Helsinki
Forssa
Pori
Killinkoski
Tampere
Tampere
Helsinki
Lahti
Tampere

Varalla :

Asikainen, Anja
Vuolanne, Bruno
Haapakka, Aarre
Haanpää, Voitto
Mauri, Taimi
Nieminen, Toini
Käkelä, Alpo
Oksajoki, Bertta
Klasen, Ulla

Toimittajaliitto r.y.

Varsinainen :

Dahl, Arne
Varalla :

Helsinki

Hakola, Vilho
Tapiola

Suomen Työläisliitto r.y.

Varsinaiset :

Valakoski, Erkki
Partanen, Kerttu
Pyyhitiä, Toivo
Juvonen, Aarre
Norlund, Helge
Savinen, Antero
Pahlman, Voitto
Salli, Ahti

Messukylä
Valkeakoski
Lahti
Hiekkaharju
Hanko
Turku
Nokia
Helsinki

Varalla :
Puisto, Väinö Helsinki
Salo, Lyyli Riihimäki
Lehto, Kaarlo Mikkeli
Manninen, Pentti Rekola
Holmström, Birger Hanko
Sutinen, Pentti Kuopio
Lahtinen, Ilmari Tahmela •
Vauhkonen, Kalle Lauttasaari

**Valtion Virkailijain Liitto
(VVL) r.y.**

Varsinaiset:
Marttila, Erkki A. Helsinki
Lehtelä, Viljam Mankkaa

Varalla :
Kääpä, Helmi Helsinki
Storm, Niilo Helsinki

Yleinen Lehtimiesliitto r.y.

Varsinainen :
Kinha, Pentti Helsinki

Varalla :
Wallin, Arvo Helsinki

SAK:n työvaliokunta

Puheenjohtaja Vihtori Rantanen

Varsinaiset jäsenet: Henkilökohtaiset varajäsenet:

2. Kuukkanen, Viljo	3. Vainio, Allan
3. Närvänen, Onni	4. Tapani, Helge
4. Heinonen, Reino	5. Penttilä, Sulo
5. Ahtola, Veikko	6. Karisalmi, Yrjö
6. Happonen, Aarre	7. Tuori, Ragnar
7. Koski, Onni	8. Pääkkönen, Veikko
8. Viitasaari, Jaako	9. Malmivuori, Tapio
9. Salonen, Kalle	10. Vähätalo, Keijo
10. Hämäläinen, Niilo	11. Mäkinen, Eino
11. Kujanpää, Väinö	12. Halme, Lauri
12. Jokinen, Otto	13. Leviä, Matti
13. Kaivola, Tauno	14. Björklund, Per
14. Saarinen, Olavi	15. Syrjä, Uuno
15. Saarinen, Aarne	16. Leskinen, Oskari
16. Kilpinen, Urho	17. Aaltonen, Elsa
17. Hautala, Arvo	

Yhteisvarajäsenet:

<i>Kaukolampi, Eugen</i>	<i>Mattila, Ahti</i>	<i>Ruuhonen, Rauha</i>
<i>Salminen,, Jouko</i>	<i>Kaski, Kunto</i>	<i>Junttila, Lars</i>
<i>Suikkanen, Esko</i>	<i>Henriksson, Veikko</i>	<i>Perä-Kasari, Kaarlo</i>
<i>Friman, Paavo</i>	<i>Kanninen, Kalervo</i>	<i>Huhtamäki, Väinö</i>
<i>Aho, Kalle</i>	<i>Dahl, Arne</i>	<i>Peltonen, Sulo</i>

SAK:n toimihenkilöt

Taloudenhoitaja

Mäki, Veikko

Sihteerit:

Saarinen, Olavi

Hiiroinen, Uuno

Piitulainen, Leo

Nilsson, Nils

Raatikainen, Helvi

Liukkonen, Kauko

Montonen, Sakari

Jahn, Toivo

*Palkkatyöläisen
päätoimittaja*

Ikäheimonen, Erkki

Toimitsijat:

Behm, Veikko

Brask, Hilarius

Gustafsson, Runar

Haro, Tuulikki

Honkanen, Teuvo

Hämäläinen, Vieno

Kolari, Tauno

Lahtinen, Olavi

Morri, Pekka

Parrila, Aimo

Pirttijärvi, Kalle

Pohjola, Olavi

Puustinen, Onni

Ritala, Kai

Virtanen, Pekka

Etelä, Aarne

SAK:n valtuuston valitsevat edustajat:

Haarre Mertsii

Komppa Veikko

SAK:n tilintarkastajat:

Korhonen Erkki

Hakulinen Janne

Roine Matti

SISÄLLYS

Sivu

Kokouksen avaus.....	4
Kutsuvieraiden esittely ja tervehdykset.....	7
Kokousedustajat.....	20
Päätösvaltaisuuden toteaminen.....	23
Kokousvirkaileijain vaalit.....	25
Kokouksen työjärjestys ja kokoussäännöt.....	27
Kertomukset SAK:n toiminnasta vuosilta 1961—1965.....	29
SAK:n tilikertomukset vuosilta 1961—1965.....	33
Hanoin pommitusta koskeva julkilausuma.....	36
Katsaus toimintaan vuosina 1961—1966.....	37
Palkka- ja talouspoliittiset esitykset.....	54
Työehtosopimuspoliittiset esitykset.....	67
Edustajain päiväraha.....	78
Sosiaalipoliittiset esitykset.....	84
SAK:n puheenjohtajien vaali.....	104
SAK:n sääntöjä ja järjestödemokratiaa koskevat esitykset.....	114
SAK:n säännöt.....	127
Kasvatus-, valistus- ja opintotyötä koskevat esitykset.....	136
Kulttuuripoliittinen ohjelma.....	144
Sekalaiset esitykset.....	153
SAK:n työvaliokunnan jäsenten vaali.....	167
SAK:n valtuuston jäsenten vaali.....	167
Edustajakokouksen, julkilausuma.....	168
Tilintarkastajain vaali.....	173
Kokouksen päättäminen.....	174
Pöytäkirjan tarkastajain lausunto.....	176